

VERANDERING BEGINT IN DE STAD

**SAMEN DOOR VOOR EEN
DUURZAAM EN SOCIAAL
AMSTERDAM**

**VERKIEZINGSPROGRAMMA
2022 - 2026**

**GROENLINKS
AMSTERDAM**

BESTE AMSTERDAMMERS,

Een stad staat voor mij voor beweging. Voor dynamiek, voor reuring, voor emancipatie. Amsterdam is daar een geweldig voorbeeld van. Uit alle windstreken trekken mensen naar onze mooie stad. Om te genieten van haar schoonheid, om geluk te vinden of simpelweg om onderdeel te zijn de veelzijdigheid van het Amsterdamse leven.

Waar de drukte en de hectiek van de stad lange tijd het ritme bepaalden, maakte corona alles anders. De stad verstilde tijdens de lockdowns. En toen de gezondheidscrisis zich verdiepte tot een economische crisis, stonden de levens van vele Amsterdammers ineens in een pauzestand. Kunstenaars en zelfstandigen die van de ene op de andere dag hun opdrachten verloren. Schoolgaande kinderen en studenten die moesten overschakelen op thuisonderwijs en voor wie het sociale leven in een belangrijke, vormende periode tot stilstand kwam en soms tot achterstand en sociaal isolement leidde.

Onze duurzame en sociale plannen voor de stad bleken urgenter dan ooit. We hielpen (culturele) instellingen, organisaties en ondernemers om de acute nood het hoofd te bieden. We ondersteunden Amsterdammers die dat het hardst nodig hadden en begeleidten mensen die hun baan kwijt waren geraakt naar ander werk. We kozen ervoor om niet te bezuinigen maar te blijven investeren in de stad.

Allereerst om te voorkomen dat de impact van de coronacrisis nog groter zou worden en zou worden afgewenteld op kwetsbare groepen. Maar ook om te werken aan een economie die duurzamer, socialer en meer lokaal verankerd is. We creëerden duizenden extra banen door versneld te investeren in duurzame energie, zoals het isoleren en versneld aardgasvrij maken van woningen of het plaatsen van zonnepanelen op daken van corporatiewoningen.

De coronapandemie leert ons vele lessen. Het inzicht bijvoorbeeld dat een pandemie geen *great equalizer* is, zoals wel beweerd of gehoopt werd, maar ongelijkheid juist verder verdiept. Het besef hoe kwetsbaar toerisme is als inkomstenbron voor de stad. Als de economie tot stilstand komt, vangen de kwetsbaarsten de zwaarste klappen op.

Maar we leerden ook hoe belangrijk publieke voorzieningen zoals onderwijs en zorg voor ons zijn. Hoe fijn openbare ruimte en groen zijn in ons dagelijks leven. En dat we ook duurzamer en lokaler kunnen leven. En, de stad bleek weerbaar. Amsterdammers hielpen elkaar toen het moeilijk werd. Op tal van manieren. In de buurt, in de zorg, met het geven van bijles. En als stadsbestuur bewezen we dat we de stad sterker uit de crisis konden loodsen.

Het is deze beweging van Amsterdammers voor een sociale en duurzame stad die ook de komende jaren hard nodig is. Op 16 maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. GroenLinks Amsterdam wil dóór met de veranderingen die we hebben ingezet. Voor de komende jaren doen we daarom vijf beloften voor de stad. Want de uitdagingen waar we voor staan zijn urgenter dan ooit.

We gaan door met het bestrijden van ongelijkheid en het verbeteren van de bestaanszekerheid voor alle Amsterdammers. Die toenemende ongelijkheid manifesteert zich nu ook nadrukkelijk op de woningmarkt. Een woning is een privilege geworden in plaats van een recht. Stevige regulering en overheidsingrijpen zijn hard nodig om de stad betaalbaar en toegankelijk te houden, juist ook voor de middengroepen.

Daarnaast willen en moeten we door met ons ambitieuze klimaatbeleid om klimaatontwrichting tegen te gaan en onze leefomgeving gezond te houden, hier en elders op de wereld. We blijven strijden voor een inclusieve stad, waar iedereen de vrijheid voelt om te zijn wie je bent. Waar geen plek is voor uitsluiting, racisme of discriminatie, intimidatie of geweld. Waar we in gezamenlijkheid leven met een diversiteit aan achtergronden en meningen.

En ten slotte, we doen het samen. Amsterdam zou niet die veerkrachtige stad zijn zonder al die onverschrokken Amsterdammers die de stad maken tot wat zij is. In 2025 bestaat Amsterdam 750 jaar. Dat is op zichzelf al een groot feest waard, maar ik hoop ook dat we in dat jaar terugkijken naar nu en samen kunnen constateren dat we niet alleen de coronapandemie goed hebben doorstaan, maar dat Amsterdam een nog socialere, groenere en inclusievere stad is geworden. Een stad waar mensen vrij zijn en een stad die altijd in beweging is.

Rutger Groot Wassink
Lijsttrekker GroenLinks Amsterdam

INHOUD

INLEIDING	5
1. VOOR IEDEREEN EEN THUIS IN DE STAD	10
- 1.1 Betaalbaar en goed wonen voor iedereen	11
- 1.2 We bouwen de complete stad	16
- 1.3 Geen mens op straat in Amsterdam	21
2. EEN RADICAAL ANDERE ECONOMIE VOOR AMSTERDAM	26
- 2.1 Lokale rijkdom in een solidaire en circulaire economie	27
- 2.2 Culturele stad van verbeelding	32
- 2.3 Stad in balans	36
3. EERLIJK VERGROENEN IN EEN KLIMAATBESTENDIGE STAD	40
- 3.1 Eerlijke aanpak van de klimaatcrisis	41
- 3.2 Duurzaam bewegen door een autoluwe stad	45
- 3.3 Een groene stad met natuur voor mens en dier	49
4. ONGELIJK INVESTEREN VOOR MEER GELIJKHEID IN DE STAD	53
- 4.1 Bestaanszekerheid is een recht	54
- 4.2 Meer gelijkheid in gezondheid, welzijn en (jeugd)zorg	60
- 4.3 De gelijkwaardige en inclusieve stad	66
- 4.4 De kracht van taal en onderwijs	70
5. DE STAD MAKEN WE SAMEN	75
- 5.1 Participatie: eerlijk, inclusief en democratisch	76
- 5.2 Een toegankelijke en veilige digitale stad	81
- 5.3 Een veilige stad is mensenwerk	85

INLEIDING

De weg die we zijn ingeslagen: vier jaar een groen en links stadsbestuur

Vier jaar geleden stonden we op een kruispunt. Kiezen we voor een écht groene en linkse koers om van Amsterdam weer een sociale, duurzame en gelijkwaardige stad te maken? Of laten we die kans liggen en verliezen we de stad aan de markt en het grote geld? We beloofden de stad verandering en kregen daar het vertrouwen van de kiezer voor terug. Die kans hebben we met beide handen aangepakt. Samen met onze coalitiepartners D66, PvdA en de SP hebben we de koers van de stad verlegd en gedaan wat we beloofden: grote veranderingen die van Amsterdam een socialere, meer inclusieve en groenere stad maken. Daar zijn we trots op!

We ontwikkelden een 'complete stad', waar betaalbare huisvesting, sociale voorzieningen en ruimte voor groen hand in hand gaan. Een stad die haar verantwoordelijkheid neemt bij het bestrijden van de klimaatcrisis. Bijvoorbeeld door Amsterdam aardgasvrij te maken in 2040 en door veel meer in te zetten op een circulaire economie. Maar ook door te zorgen voor een duurzame stad met veel nieuwe, duurzame banen. We hebben maatregelen getroffen om ongelijkheid te bestrijden; we schaften de eigen bijdrages voor zorgvoorzieningen af en scholden schulden voor jongeren kwijt. De stad maakte excuses voor zijn slavernijverleden en besloot tot de bouw van een Nationaal Slavernijmuseum om over dat verleden te leren. In alle wijken van de stad maken we meer ruimte voor meer diverse kunst en cultuur.

Maar ook onze belofte om fietsers en voetgangers meer ruimte te geven hebben we ingelost. 10.000 parkeerplaatsen maken nu plaats voor speelruimte en groen. Er zijn ook meer opvangplekken gekomen voor dak- en thuislozen, en 24-uurs-opvang biedt onderdak en toekomstperspectief aan een groep van 500 ongedocumenteerden. Er zijn bovendien meer sociale en middenhuurwoningen gebouwd. Met een woonplicht gaan we uitbuiting van huurders en de stijgende huizenprijzen tegen.

Kortom: we hebben de afgelopen jaren samen met Amsterdammers gewerkt aan een groenere en socialere stad en we zijn trots op wat er is bereikt! Maar ons werk is nog niet af. Daarom willen we door. Om opnieuw waar te maken wat we al die Amsterdammers beloven: een sociaal, duurzaam en gelijkwaardig Amsterdam.

Van klimaatcrisis tot woningcrisis; een groene en linkse koers is hard nodig

We staan voor grote uitdagingen. Klimaatverandering wordt steeds gevaarlijker en onvoorspelbaarder; we zien nu al de gevolgen van overstromingen, droogte, tekort aan drinkwater en mislukte oogsten. Als we de klimaatcrisis niet aanpakken, koersen we af op een opwarming van de aarde van ruim 3 graden. Wereldwijd neemt de ongelijkheid tussen rijk en arm steeds verder toe. Niet alleen in vermogen en inkomen, maar ook in gezondheid en toegang tot woonruimte. De woningcrisis maakt huisvesting voor veel mensen onbetaalbaar, de wachtlijsten zijn eindeloos lang en de huizenprijzen torenhoog. Het aantal daklozen is in tien jaar tijd verdubbeld.

Daarnaast zorgt de nasleep van de coronapandemie voor een grote druk op onze publieke voorzieningen, zoals zorg en onderwijs. Terwijl er door jarenlange uitholling van de publieke sector toch al een groot tekort is aan zorgpersoneel en leerkrachten. Bezuinigingen op de publieke sector hebben de kwetsbaarsten het hardst getroffen. Tien jaar VVD-beleid in Den Haag heeft geen oplossingen geboden voor deze crises maar die juist verder versterkt. Kortom: het is hard nodig om een krachtige linkse en groene koers te varen. De rechts conservatieve tegenwind vereist een sterk GroenLinks in het stadsbestuur om te zorgen dat Amsterdam een progressieve vrijplaats blijft.

Van coronaschok naar wederzijdse hulp

De pandemie trok een zware wissel op de stad. Amsterdammers hebben dierbaren verloren, zorgen gehad over hun gezondheid en die van hun naasten. Kinderen in de meest kwetsbare positie raakten verder achterop en mensen raakten hun baan kwijt. De culturele sector kwam in zwaar weer. Ondernemers en zelfstandigen moesten het zonder klanten stellen, terwijl hun vaste kosten doorliepen. En intussen maakten de onmisbare krachten lange uren om zorg te verlenen en de stad te laten draaien. De stad en haar inwoners hebben flink moeten interen op hun financiële maar ook mentale reserves.

Maar we zagen ook hoe buurtbewoners een stapje extra voor elkaar zetten en zich solidariteit toonden. Boodschappen langsbrengen bij de buurvrouw, een extra praatje met de alleenstaande buurman, online huiswerkbegeleiding voor de buurtkinderen. We zagen voedselinitiatieven opkomen voor mensen met en voor mensen zonder papieren. We zagen dat studenten wandeldates in het park organiseerden en dat culturele instellingen succesvolle crowdfundingacties opzetten en op nieuwe manieren hun publiek wisten te bereiken. Niet in de laatste plaats ervoerden we hoe belangrijk de parken voor ons zijn en hoe mooi de binnenstad is zonder drukte. En bovenal realiseerden we ons hoe onmisbaar onze publieke voorzieningen zijn, van de zorg tot onderwijs, van sociale zekerheid tot daklozenopvang. De pandemie heeft ons veel gekost, maar tegelijk ook belangrijke inzichten gebracht die we meenemen naar de toekomst.

Besturen vanuit radicale idealen

De veerkracht die Amsterdam tijdens de coronapandemie heeft getoond, inspireert om samen sterker uit de crisis te komen. Ondanks het grote financiële gat dat de pandemie in de gemeentebegroting sloeg, kozen we ervoor om juist méér te investeren in de stad. In duurzame groene banen, in armoedevervoorzieningen en in de zorg. Juist omdat het nu zo hard nodig is. Moeilijke keuzes liggen nog in het verschiet. Maar we geloven dat ook hierin groene en linkse oplossingen leidend moeten zijn. Wij hebben creatieve ideeën, grote idealen en soms wilde haren. Maar ook gedegen bestuurservaring en de daadkracht om onze idealen om te zetten in haalbare en concrete plannen voor de stad. Een groen en links *track record* waar we trots op kunnen zijn.

Vier jaar geleden beloofden we verandering en die is er gekomen. De weg naar een groenere en socialere stad is ingeslagen en elke dag werken we keihard om die stad nog een stapje dichterbij te brengen. Maar, zoals gezegd, ons werk is nog niet af en we barsten van de radicale ideeën om de klimaatcrisis, de woningcrisis en groeiende ongelijkheid verder te bestrijden. We willen de komende vier jaar een nieuwe sprong maken naar een duurzame, rechtvaardige en progressieve stad. Dit zijn onze vijf beloften voor Amsterdam:

1. VOOR IEDEREEN EEN THUIS IN DE STAD

De zekerheid van een huis, van een dak boven je hoofd, is een van de belangrijkste voorwaarden voor een goed bestaan. Wonen is een grondrecht dat voor iedereen beschikbaar zou moeten zijn. Maar helaas zien we dat het winstbejag van beleggers en bezuinigingen op de sociale huisvesting het wonen in Amsterdam onbetaalbaar hebben gemaakt. Huisvesting is in de greep gekomen van de markt en van het grote geld. Prettig en betaalbaar wonen in de stad is daardoor zo goed als onmogelijk geworden voor lage en middeninkomens, starters en nieuwkomers. Wij willen buurten waar genoeg betaalbare woningen beschikbaar zijn voor mensen die in de buurt opgroeiden, maar óók voor hun leraren; voor ouderen die een toegankelijke woning zoeken én voor de thuiszorgmedewerker die hen verzorgt; voor ‘gelukszoekers’ uit de rest van het land en de wereld én voor de ‘rasechte’ Amsterdammers. Daarom krijgen leraren die lesgeven op scholen met de grootste tekorten voorrang op een woning in de stad. Bewoners uit de wijk krijgen voorrang bij nieuwbouw. We koppelen eisen aan de reeds ingevoerde verhuurdersvergunning voor onder andere het beperken van de hoogte van de huur. We investeren in een woningbouwfonds voor bewonerscoöperaties die betaalbare huurwoningen bouwen, gezamenlijk buurtvoorzieningen beheren en energie opwekken. Daarnaast zetten we in op het snel vergroten van het aanbod, zoals met woningen in leegstaande bedrijfspanden. Om het fundamentele recht op wonen zo goed mogelijk te waarborgen richten we een Gemeentelijk Woningbedrijf op. Wij willen groene buurten met voldoende sportvoorzieningen en vrije ruimtes. En ten slotte willen we een stad zijn die plek biedt aan mensen die nog geen thuis gevonden hebben: daklozen, vluchtelingen, ongedocumenteerden en stadsnomaden. Daarom creëren we meer opvang en begeleiding voor alle groepen zonder thuis, ook voor mensen zonder papieren. De landelijke overheid biedt ons nog te weinig middelen en mogelijkheden om de markt te beteugelen. Aan ons de taak om alles te doen wat in onze macht ligt om de woningnood te bestrijden. Zodat Amsterdam weer een stad wordt waar iedereen een thuis kan vinden.

2. EEN RADICAAL ANDERE ECONOMIE VOOR AMSTERDAM

De Amsterdamse economie is gebouwd op duizenden kleine en middelgrote ondernemingen die waarde toevoegen aan de stad en die hier lokaal verankerd zijn. Bewoners van Amsterdam moeten profiteren van de winsten die in de stad gemaakt worden; door hogere lonen of mede-eigenaarschap in coöperaties. We geven daarom geen voorrang meer aan grote internationale bedrijven die hier komen om winsten (onbelast) weg te sluizen naar schatrijke aandeelhouders. We willen af van een economie die is gericht op winst voor aandeelhouders en snelle consumptie, en toe naar een lokale economie gericht op waarde voor Amsterdammers. We ontwikkelen een (digitale) lokale munt die deze lokale economie ondersteunt en die ingezet kan worden om armoede en ongelijkheid tegen te gaan. De Amsterdamse economie stuurt op brede welvaart en welzijn, in plaats van enkel euro's en economische groei. Dat betekent dat de grenzen van onze planeet worden gerespecteerd en dat in de essentiële behoeften van Amsterdammers wordt voorzien. Vanwege groeiende arbeidstekorten en het grote publieke belang, geeft Amsterdam prioriteit aan het toeleiden naar werk in de duurzame sector, de publieke sector (met name zorg en onderwijs) en de bouw. Plekken voor verbeelding en verbinding zijn een essentieel onderdeel van een bloeiende lokale economie, daarom zorgen we voor een sterke en diverse culturele sector en beschermde vrije ruimtes.

3. EERLIJK VERGROENEN IN EEN KLIMAATBESTENDIGE STAD

We verdelen de lasten en lusten van onze strijd tegen klimaatverandering op een eerlijke manier. De meest recente studies van het internationale klimaatpanel van de Verenigde Naties onderstrepen dat er nog heel veel moet gebeuren en dat de tijd dringt. Des te belangrijker is het dat de grote vervuilers het eerste aan de beurt zijn om maatregelen te treffen en dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. De laagste inkomens hebben juist het meeste last van tochtige woningen, gebrek aan verkoelend groen op straat en stijgende energielasten. Deze mensen helpen we bij de isolatie van hun woning en de overgang naar duurzame energie. Daarnaast investeren we in (om)scholing om Amsterdammers klaar te stomen voor nieuwe banen in de duurzame economie. De warmtepompinstallateur, de duurzaamheidsadviseur of de groenbeheerder: stuk voor stuk goede banen met zekerheid voor de toekomst. Duurzame banenplannen worden daarom een belangrijk onderdeel van de regionale energiestrategie. Windmolens leveren een noodzakelijke bijdrage aan het behalen van de klimaatdoelen. Ook Amsterdam neemt daarbij zijn verantwoordelijkheid: windenergie is een onmisbaar onderdeel van de energietransitie. Ook onze ambitie met betrekking tot zonne-energie schroeven we omhoog: geen dak blijft onbenut. We blijven de openbare ruimte verbeteren door de ruimte voor auto's te vervangen door groen, ruimte voor fietsers en voetgangers. We heffen nog eens 30.000 parkeerplaatsen op. We halen snelwegen die nu door de stad lopen weg. In de ruimte die vrijkomt bouwen we woningen en parken.

4. ONGELIJK INVESTEREN VOOR MEER GELIJKHEID IN DE STAD

Discriminatie en ongelijkheid in gezondheid, welzijn, inkomen, vermogen en kansen zorgen voor een pijnlijke onrechtvaardigheid in onze stad. Dat betekent dat we radicaler moeten kiezen, dat we ongelijk moeten investeren om gelijkere uitkomsten voor iedereen te krijgen. We investeren daarom meer in preventie en welzijn, vooral in die wijken waar de gezondheidsproblemen het grootst zijn. We werken de wachttijden in de jeugdhulp en de zorg weg en geven daarbij prioriteit aan het toegankelijk houden van de zwaarste vormen van jeugdhulp. We gaan experimenteren met ‘cash-first’-projecten waarbij mensen ervoor kunnen kiezen om in plaats van een hulptraject een geldbedrag te ontvangen. Er komt meer aandacht voor laaggeletterdheid, waarbij we leesbevorderingsprogramma's voor kinderen en taalprogramma's voor hun ouders met elkaar verbinden. Digitalisering mag niet leiden tot ongelijkheid of segregatie. We blijven anti-zwart racisme, antisemitisme, moslimhaat, geweld tegen LHBTIQ+-personen en andere vormen van racisme en discriminatie te vuur en te zwaard bestrijden. Etnisch profileren accepteren we niet. We stoppen met preventief fouilleren. Amsterdam erkent 1873 als het jaar waarin de slavernij is afgeschaft. In 2023 wordt daarom groots stilgestaan bij 150 jaar afschaffing van de slavernij en bij ons slavernijverleden. Het Nationaal Slavernijmuseum opent in dat jaar zijn deuren.

5. DE STAD MAKEN WE SAMEN

Het recht op de stad is het recht van inwoners om de ontwikkeling van de stad zelf en samen vorm te geven. De stad wordt niet gemaakt in het stadhuis. We maken de stad samen: op straat, op het sportveld, op het werk en thuis. Wij willen dat Amsterdammers meer ruimte krijgen om zelf invulling te geven aan de energietransitie en de inrichting van de openbare ruimte. Minstens de helft van de productie van duurzame energie brengen we in handen van coöperaties. Amsterdammers krijgen de ruimte om met sociaal beleid ongelijkheid tegen te gaan, via de sociale netwerken in de buurten. Zij kennen tenslotte de mensen die door ‘het systeem’ niet bereikt worden, zij kennen de behoeftes en zij kunnen de ongelijkheid die ontstaat daarom het beste tegengaan. De stad en elke buurt moet een levendige democratische ruimte zijn, waarin mensen van verschillende achtergronden met elkaar in gesprek gaan, waar bewonersorganisaties floreren en buurtbewoners samen met de gemeente plannen voor de buurt maken. Inwoners moeten ervaren dat de gemeente voor hen klaarstaat, een luisterend oor heeft én buurtbewoners de regie biedt over hun eigen leefomgeving. We willen de representatie bij participatie verbeteren, zodat de stemmen van alle betrokkenen worden gehoord. Er komt ook een stedelijke participatieraad: een groep actieve bewoners en onafhankelijke participatie-experts die gevraagd en ongevraagd advies geeft ter verbetering van participatie in de stad.

GroenLinks staat ook de komende vier jaar weer zij aan zij met al die groene en progressieve Amsterdammers en Weespers om samen de stad socialer, inclusiever en groener te maken. Doe je mee?

HOOFDSTUK 1 VOOR IEDEREEN EEN THUIS IN DE STAD

1.1 BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN

Amsterdam is populair; veel mensen willen er wonen. Maar waar de markt de volkshuisvesting domineert, krijgen vooral vermogenden de ruimte. GroenLinks wil geen stad voor alleen de rijken. Alle Amsterdammers moeten een thuis kunnen vinden in hun eigen stad. Een stad die er ook is voor de heldhaftige onderwijzers, vastberaden verplegers en barmhartige agenten. Een stad waarin iedereen welkom is die wil bijdragen aan de levendigheid van de stad, die werk zoekt, wil studeren, zich wil uiten, zich wil laten inspireren of anderen wil ontmoeten. Een stad die ook plek biedt aan mensen die het moeilijk hebben, zoals daklozen, ongedocumenteerden en vluchtelingen.

Met GroenLinks in het stadsbestuur zijn de afgelopen jaren, ondanks het uitblijven van de noodzakelijke landelijke maatregelen om de wooncrisis te bestrijden, langdurige negatieve trends gekeerd. Er werden meer betaalbare woningen gebouwd voor de lage en middeninkomens. Het aantal verkochte corporatiewoningen is gehalveerd. Alleen mensen die er zelf gaan wonen kunnen een nieuwbouwwoning kopen, beleggers vissen achter het net. Daarbij hebben we er op ingezet dat de sociale verbanden die de wijk maken, behouden blijven. Zo is in Zuidoost een kwart van de nieuwbouw bestemd voor jongeren uit de wijk. Voor het eerst is ook de vakantieverhuur via Airbnb en de doorgeslagen verkamering aangepakt, om de leefbaarheid in wijken te behouden.

Deze positieve veranderingen zijn een begin, maar er is meer nodig. De wooncrisis is enorm. Betaalbare huisvesting blijft een levensgroot en nog altijd groeiend probleem voor veel Amsterdammers. Wereldwijd gaan de huizenprijzen door het dak en dat raakt ook onze stad. Ook de huren in de vrije sector zijn sterk gestegen. Beleggers hebben zich op de Amsterdamse woningmarkt gestort door bestaande huizen op te kopen en te verhuren voor woekerprijzen. De snelle veranderingen op de woningmarkt leiden ook tot tweespalt en spanning tussen de oorspronkelijke bewoners van wijken en de kapitaalkrachtige nieuwkomers.

De wachtlijsten voor sociale huur zijn lang. De uitstroom uit de GGZ, de maatschappelijke opvang en beschermd wonen heeft een grote vraag gecreëerd naar woningen voor mensen in kwetsbare posities. Voor ouderen is er onvoldoende passend woonaanbod. Zij blijven daardoor noodgedwongen in grote woningen die onvoldoende zijn toegerust op hun zorgbehoeften. Ondertussen groeien meer dan tienduizend Amsterdamse kinderen op in krappe woningen waar geen rustige plek te vinden is om huiswerk te

maken. Dit werd nog eens pijnlijk duidelijk toen kinderen tijdens de coronacrisis niet meer naar school konden. De leerkrachten die we de komende jaren zo hard nodig hebben om de sterk opgelopen achterstanden weg te werken, trekken weg naar goedkopere woongebieden. Juist de scholen met de leerlingen met de slechtste uitgangspositie gaan daardoor gebukt onder een lerarentekort.

Zowel om het aanbod van woningen te vergroten alsook om de bestaande woningvoorraad beter te benutten, zijn soms ingewikkelde keuzes nodig. We blijven inzetten op kwalitatief goede nieuwbouw, duurzame huizen in groene wijken met goede voorzieningen. Daarnaast zetten we in op het snel vergroten van het aanbod, zoals het creëren van woningen in leegstaande bedrijfspanden. Met een Gemeentelijk Woningbedrijf kopen we hiervoor leegstaand vastgoed op en woningen van corporaties die anders op de vrije markt zouden belanden. Ook kan de bestaande voorraad nog veel beter worden benut. We zorgen dat ouderen kunnen doorstromen naar kleinere woningen met passende voorzieningen. We gebruiken de enorme aantrekkingskracht van Amsterdam ook om ongelijkheid te bestrijden, door leerkrachten op scholen met de grootste tekorten voorrang te geven op een woning in de stad.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** Bij nieuwbouw krijgen bewoners uit de wijk voorrang op maximaal 25 procent van de woningen, zodat jongeren in de buurt waar ze opgegroeid zijn kunnen blijven wonen. We starten hiermee in wijken met veel kapitaalkrachtige nieuwkomers zoals Zuidoost, Noord en Nieuw-West.
- 2.** Voorrang is er ook voor de werknemers die de stad draaiende houden. We starten met leerkrachten die aan de slag gaan op de scholen met de grootste lerarentekorten. Deze krijgen ook voorrang in de bestaande voorrangsregeling voor corporatiewoningen.
- 3.** We gebruiken zo snel mogelijk de ruimte die de nieuwe landelijke regelgeving biedt om ook voor bestaande woningen in de hele stad een woonplicht in te voeren. Deze wettelijke mogelijkheden om een woonplicht in te voeren en oneigenlijk gebruik van woningen tegen te gaan moeten wel nog verder worden uitgebreid. Daar maakt Amsterdam zich sterk voor.
- 4.** Om te bouwen aan een diverse stad en om ook gezinnen in de stad te behouden, komen er voldoende grote woningen in alle drie de segmenten (sociaal, midden en duur) met een oppervlakte van rond de 80 vierkante meter en drie en vier kamers.

- 5.** Nieuwbouw en ombouw zetten we in voor de lagere en middeninkomens; de groepen die nu het moeilijkst aan nieuwe woonruimte komen. Door meer ruimte aan middeninkomens te geven, zullen ook sociale huurwoningen vrijkomen. We gaan daarom van een 40-40-20 verdeling bij nieuwbouw (40% sociale huur, 40% middenhuur en koop en 20% vrije sector huur en koop) naar een verdeling van 45-45-10. De middenhuureis vervalt niet na een bepaald aantal jaar maar is eeuwigdurend.
- 6.** Om de doorstroom te bevorderen, ontwikkelt de gemeente in samenspraak met de woningbouwcorporaties een passend aanbod voor ouderen. Ook krijgen wooncoöperaties voor en van ouderen ruim baan. Dit biedt ouderen de mogelijkheid om voordelig de overstap te maken naar een bij de (toekomstige) zorgbehoefte passende woning in de eigen buurt. Daarmee komen bovendien ruime woningen vrij voor gezinnen. De gemeente verhoogt de verhuiskostenvergoedingen die het gebruik van de doorstroomregelingen ondersteunen. Daarnaast pleiten we voor een landelijke woonruimteverdeling, zodat huurders zonder extra kosten en met behoud van wachttijd naar andere regio's kunnen verhuizen.
- 7.** We houden woningcorporaties aan de afspraak om tot en met 2023 jaarlijks minstens 2500 nieuwe sociale huurwoningen te bouwen en geen woningen te verkopen in wijken waar het percentage sociale huur onder de 45 procent zakt. Deze afspraken zetten we voort na 2023 en we zorgen ervoor dat de gemeente beter kan toezien op de naleving van deze afspraak. We willen een stop op de verkoop van sociale huurwoningen zodra het landelijke beleid dat mogelijk maakt. Tot die tijd moet verkoop van sociale huurwoningen een uitzondering zijn.
- 8.** Om het fundamentele recht op wonen zo goed mogelijk te waarborgen, richten we een Gemeentelijk Woningbedrijf op. Deze organisatie speelt een actieve rol in het realiseren van genoeg betaalbare huurwoningen in de stad, onder andere door het opkopen van leegstaand vastgoed en woningen van corporaties die anders op de vrije markt zouden belanden.
- 9.** We verlagen de drempels voor de ombouw van kantoren en winkels naar woningen en het benutten van rest/rommelruimte voor nieuwbouw. Hierbij maken we ook ruimte voor tijdelijke en tiny woningen. Aan de tijdelijke woningen worden hoge eisen voor circulariteit gesteld. We nemen belemmeringen weg om de ruimte boven winkels weer bewoond te krijgen.

- 10.** We gaan discriminatie op de woningmarkt tegen door het opzetten van een campagne waarin we mensen oproepen discriminatie te melden bij het Meldpunt Discriminatie, door het ondersteunen van melders en door het handhaven bij verhuurders en bemiddelaars die zich schuldig maken aan discriminatie.
- 11.** We stimuleren coöperatieve initiatieven waar bewoners collectieve woonvormen ontwikkelen op basis van zelfbeheer en zelfbestuur. Over 20 jaar bestaat 10 procent van de woningvoorraad uit dit soort wooncoöperaties. Daartoe krijgen coöperatieve bewonersinitiatieven met gedeelde voorzieningen voorrang bij nieuwbouw en ombouw. Zeker ook voor groepen met een zorgvraag. Zolang banken zich met coöperaties geen raad weten, ondersteunen we deze vanuit een goed gevuld gemeentelijk wooncoöperatiefonds. **ZIE OOK 'MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID, WELZIJN EN (JEUGD)ZORG' OP PAGINA 63**
- 12.** We stimuleren ruim wonende Amsterdammers om iemand in huis te nemen. Bijvoorbeeld door tijdelijk een kamer te verhuren aan een jongere of een stadsgenoot die snel een woonplek nodig heeft door verlies van werk of als gevolg van een scheiding. Hiervoor bouwen we voort op de ervaringen met het programma 'Onder de Pannen' en kijken hoe we zowel de groep verhuurders als huurders kunnen verbreden. In Den Haag zetten we ons in voor het afschaffen van de kostendelersnorm. **ZIE OOK 'IN AMSTERDAM SLAAPT NIEMAND OP STRAAT' OP PAGINA 24**
- 13.** Amsterdam maakt zich sterk voor afschaffing van financiële voordelen voor woningbezitters, die van grote invloed zijn op de verdeling van het gebruik van woningen en de leefbaarheid in Amsterdam.
- 14.** De gemeente verbreedt de prestatieafspraken met de in Amsterdam werkzame woningcorporaties naar velden waar de activiteiten van gemeente en woningcorporaties elkaar raken, zoals wijkaanpak, verduurzaming van de woningvoorraad, aardgasvrij maken, groenbeleid en armoedebestrijding.
- 15.** De gemeente gaat, samen met woningcorporaties, door met het aanbieden van voldoende woningen voor daklozen, ex-gedetineerden en mensen in een onveilige thuissituatie middels het Programma Huisvesting Kwetsbare Groepen. We maken ook afspraken met de woningbouwcorporaties om de toewijzing van woningen aan kwetsbare en weerbaardere groepen beter over de gehele stad te spreiden om zo gemengde wijken te bevorderen. **ZIE OOK 'IN AMSTERDAM SLAAPT NIEMAND OP STRAAT' OP PAGINA 24**

- 16.** Amsterdam pleit landelijk voor de mogelijkheid om voor meer dan 90 procent van de woningen een maximale huur te bepalen. Het woningwaarderingssysteem gaat gelden voor woningen met een waarde tot - om te beginnen - 250 punten. Ook bij kamergewijze verhuur moet de maximale huur door middel van een puntensysteem worden vastgelegd. De gemeente maakt hierover afspraken met het rijk. Vooruitlopend op een rijksbrede regeling koppelen we aan de reeds ingevoerde verhuurdersvergunning eisen voor onder andere de hoogte van de huur.
- 17.** In Amsterdam moeten alle woningen goed zijn onderhouden en gezond en veilig zijn. Ook drinkwater moet veilig zijn. Achterstallig onderhoud van huurwoningen (door corporaties en particuliere eigenaars) wordt aangepakt; de gemeente tolereert geen onveilige situaties voor bewoners.
- 18.** We zijn tegen het kraakverbod. We ontruimen niet voor leegstand. Bij de landelijke overheid pleiten we voor meer middelen om eigenaren van leegstaande panden aan te pakken. Met name leegstand van woningen moet snel en effectief door de gemeente kunnen worden bestreden.
- 19.** We zorgen ervoor dat er zowel binnen de bestaande bouw als bij nieuwbouw voldoende woningen zijn voor mensen met beperkingen, zoals rolstoelwoningen.
- 20.** We maken werk van het Recht op Stilte. Lawaai is inmiddels onderkend als een groot gezondheidsrisico. Daarom gaan we de regels aanpassen zodat er minstens twee dagen zijn waarop niet gebouwd wordt in een woonstraat indien de bouwactiviteiten géén woningen toevoegen aan het totale woningbestand maar alleen gericht zijn op het vergroten van het comfort van bestaande woningen.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Amsterdam heeft als eerste stad in Nederland de woonplicht voor nieuwbouwwoningen ingevoerd. Zo voorkomen we dat beleggers huizen opkopen om de prijs vervolgens zo op te drijven dat mensen met midden- of lage inkomens het niet meer kunnen betalen.
- We maakten meer dan 50 miljoen beschikbaar in een leenfonds voor wooncoöperaties, zodat meer Amsterdammers collectief kunnen wonen, het gebouw en groen zelf beheren en soms ook collectief eigenaar zijn.
- We bouwden jaarlijks recordhoeveelheden betaalbare woningen door de hele stad, gemiddeld 7500 per jaar, en maken met ontwikkelaars afspraken over de huurprijzen van die woningen. Ook zijn er afspraken met institutionele beleggers voor de bouw van 10.000 nieuwe middenhuurwoningen en er komen voor het eerst in 20 jaar weer meer sociale huurwoningen bij.
- In Zuidoost is afgesproken dat er 10.000 nieuwe woningen komen, waarvan 7000 in het sociale en middeldure segment. Een kwart van de woningen is bestemd voor huidige bewoners van Zuidoost.
- We gaven huurders van kamers meer rechten en steunden de lobby voor het reguleren van middelhoge huren.

1.2 WE BOUWEN DE COMPLETE STAD

Voor ons Amsterdammers is de stad onmisbaar als plek voor ontmoeting, om sociaal en persoonlijk te groeien, om je economisch te ontplooien. Maar ook om je te laten troosten, steun te vinden, te kunnen ontspannen en je te laten inspireren. Amsterdam is al eeuwen een emancipatiemachine en moet dat blijven! Dat is het uitgangspunt bij alle inzet van GroenLinks voor de inrichting en ontwikkeling van de stad. Voor ons staat voorop dat iedereen in gelijke mate van die levendigheid, de kansen op ontwikkeling en de bijzondere ontmoetingen in de stad moet kunnen profiteren. Net zoals iedereen moet kunnen profiteren van een gezonde leefomgeving en goede luchtkwaliteit. Groei van de stad gaat niet om zoveel mogelijk huizen bouwen; het gaat om het samen maken van een stad. Daar horen ook scholen en theaters bij, ziekenhuizen en opvanglocaties, buurthuizen en sportvelden.

De afgelopen jaren investeerden we veel in fietsverbindingen. Waar de auto plaatsmaakt, zorgen we voor meer groen op pleinen en straten. We veranderden plekken die nu nog versteend zijn in groene wijken, met ruimte om te wonen en te ontspannen. Groen is essentieel voor onze gezondheid, voor licht en ruimte, voor biodiversiteit en voor de bescherming tegen klimaatverandering en hittestress. De stad gaat zich ontwikkelen naar een stad met meerdere centra. Met de net aangenomen Omgevingsvisie 2050 legde GroenLinks een stevige en breed ondersteunde basis voor de verdere doorontwikkeling naar een groene, duurzame, gemengde, inclusieve en complete stad en regio.

Dit is hoe de stad zich verder zal ontwikkelen. Verschillende stadsdelen met een aantrekkelijk centrum die goed verbonden zijn met de rest van de stad. Dit geldt in het bijzonder voor Weesp. We kiezen voor voorzieningen die horen bij een grote stad, zoals theaters, bibliotheken, winkelvoorzieningen in stadscentra in Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Investeren in openbaar vervoer zijn essentieel voor de compacte stad. Het is milieuvriendelijker om binnenstedelijk te bouwen omdat dit minder en schonere mobiliteit oplevert en betere manieren om met energie en afval om te gaan mogelijk maakt. Maar leefbaar is het alleen als verdichting en vergroening hand in hand gaan.

Samen met de omliggende gemeenten zorgen we voor een sterke en verbonden Metropoolregio Amsterdam (MRA). Beheer en ontwikkeling van de stad leggen we meer bij de Amsterdammers zelf. We geven ook ruim baan aan wooncoöperaties. Via de erfpacht houdt de gemeente grip op de stad, bijvoorbeeld door een anti-speculatiebeding tegen beleggers en het kunnen eisen van middeldure huur.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** Door slimme manieren van verdichten in de hele stad en in de naoorlogse wijken van Nieuw-West, Zuidoost en Noord vergroten we de aantrekkelijkheid. Eenzijdige bedrijventerreinen ontwikkelen we tot gemengde woon- en werkwijken. We ontwikkelen bruisende stadsbuurten, zoals Haven-Stad, het Schinkelkwartier en de noordelijke IJ-oeveren.
- 2.** Tussen stadsdelen komen nieuwe aansluitingen, zoals de twee geplande bruggen over het IJ en een Schinkelbrug.
- 3.** We bouwen een complete stad in Haven-Stad en andere nieuwe wijken, met ruimte voor wonen, werken, groen en ontspanning. En zijn voldoende publieke voorzieningen zoals ontmoetingsplaatsen en onderwijs- en zorginstellingen. Er komen voldoende aantrekkelijke bedrijfsruimtes voor kleine lokale ondernemers. Adaptief bouwen is het uitgangspunt, zodat voorzieningen aangepast kunnen worden aan de behoeften in de buurt. We hebben oog voor de bestaande voorzieningen en sociale structuren.
- 4.** Met de verdichting houden we de groene buitengebieden en scheggen in stand; de groene vingers waarmee het landschap de stad binnenkomt. We bouwen niet in landelijk Noord en we bouwen niet in de bestaande hoofdgroenstructuur.
- 5.** We bevorderen het ontwerp en de bouw van woningen die relatief eenvoudig qua ruimte op- en afgeschaald kunnen worden. Horizontaal of verticaal op- en afschakelen moet technisch mogelijk worden waardoor het doorstroomvraagstuk verkleind wordt.
- 6.** De kwaliteit van de groene buitengebieden en scheggen wordt verbeterd. We kiezen voor een omschakeling naar kringlooplandbouw, het tegengaan van bodemdaling en het herstel van biodiversiteit. De aansluiting van de scheggen op de verschillende stedelijke kernen wordt verbeterd. Langs de randen van de Amstelscheg, het Amsterdamse Bos en de Noorder IJplas maken we aantrekkelijke verblijfs- en recreatieplekken. De Tuinen van West zijn daarvan een mooi bestand voorbeeld.
- 7.** Voor de herontwikkeling van winkelcentra zoals Amsterdamse Poort in Zuidoost, zetten we in op 'sociale winkelstraten'. Daartoe bieden we sociale firma's passende huurprijzen die de sociale impact en de kostenbesparingen voor uitkeringen, sociale steun, etc. weerspiegelen.

- 8.** We zetten ons in om de stedelijke en economische kwaliteit van kernen in de regio zoals Almere, Zaandam, Purmerend en Hoofddorp te ondersteunen, met samenwerkingen via voorzieningen zoals het hoger onderwijs en culturele instellingen. Bovendien bewegen Amsterdam en de regio zich meer naar elkaar toe door woningbouw en werkgelegenheid te concentreren rond de stations.
- 9.** Dankzij publieke investeringen in een mooiere, bereikbare en leefbare stad stijgen ook de huizenprijzen. Deze investeringen worden mogelijk gemaakt door de OZB en erfpacht. De gemeente verhoogt het OZB-tarief naar het gemiddelde van de vier grote steden.
- 10.** De erfpacht moet kunnen meebewegen met de prijsontwikkelingen in de stad en kan daarom niet meer eeuwigdurend afgekocht worden. We vormen het voortdurende erfpachtstelsel om naar een systeem van Community Wealth Return. Zo vloeit gerealiseerde waardestijging terug naar de lokale gemeenschap zonder dat huidige bewoners plots met kostenstijgingen worden geconfronteerd. Eigenaars die hun woning sociaal verkopen betalen dus minder.
- 11.** We koesteren de volkstuinen omdat het belangrijke groene plekken in de stad zijn waar biodiversiteit en sociale samenhang hand in hand gaan. Door betere voorzieningen blijven ze duurzaam en behouden voor de toekomst. Tegelijk worden ze toegankelijk voor alle Amsterdammers.
- 12.** We beschermen en behouden het bestaande groen in de stad, ook in binnentuinen. We gaan verharding tegen en groene daken zijn het uitgangspunt bij nieuwbouw. We zorgen dat de bouwwoede de leefbaarheid en betaalbaarheid niet verder onder druk zet.
- 13.** Nieuwe wijken moeten voldoen aan de groen- en sportnormen. In de opwarmende stad is groen van levensbelang. Iedere Amsterdammer heeft recht op groen op maximaal vijf minuten lopen van de woning. We investeren in het uitbreiden en verbeteren van openbaar groen.
- 14.** Leegstand is onacceptabel in een drukke stad waar veel mensen een woning zoeken. Leegstaande kantoren die niet voldoen aan de huidige eisen worden omgebouwd of (duurzaam) gesloopt en hergebruikt, zodat de ruimte vrijkomt voor andere doeleinden.

- 15.** We zorgen voor een zo optimaal mogelijk gebruik van de schaarse ruimte, zowel in de ondergrond als op daken. Daken worden gebruikt voor groen, energieopwekking (zoals zonnepanelen) en waterberging.
- 16.** Nieuwe en bestaande gebouwen krijgen een grondstoffenpaspoort, waarin omschreven staat welke grondstoffen ze bevatten, zodat deze makkelijk weer hergebruikt kunnen worden. Nieuwbouw wordt circulair gebouwd, waarvan een aanzienlijk deel met houtbouw.
- 17.** We bevorderen een CO2-neutrale werkwijze zonder fossiele brandstoffen door bouw- en onderhoudsbedrijven in Amsterdam. Dieselaggregaten worden vervangen door duurzamere oplossingen. **ZIE OOK 'EERLIJKE AANPAK VAN DE KLIMAATCRISIS' OP PAGINA 43**
- 18.** Regels die verduurzaming van (bestaande) woningen in de weg staan, worden beoordeeld op hun praktische toepasbaarheid. Dit geldt bijvoorbeeld voor regelgeving over gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden. Daarbij maken we een integrale afweging waarbij behoud van erfgoed en verduurzaming en verdichting hand in hand gaan.
- 19.** We herstellen de kades en bruggen. Waar mogelijk via renovatie, waar nodig via vernieuwing. Bij vernieuwing grijpen we kansen tot verduurzaming, zoals het plaatsen van WKO's (Warmte-Koude opslagen) in de nieuwe kades. Kwetsbare delen beschermen we door deze af te sluiten voor (zwaar) gemotoriseerd verkeer. We beschermen waar mogelijk groen, en creëren na vernieuwing fietsvoorzieningen en verdere vergroening.
- 20.** In de afsprakenbrieven met ontwikkelaars en bij gronduitgifte nemen we voorwaarden op om een deel (bijvoorbeeld 20%) van de arbeidsplaatsen in de bouw te laten invullen door werkzoekenden uit het betreffende stadsdeel en/of andere delen van Amsterdam.
- 21.** Nieuwe wijken worden toekomst- en klimaatbestendig opgezet in houtbouw met flexibele, configureerbare, stapelbare, schakelbare, betaalbare, drijfbare, snel realiseerbare, duurzame, CO2 oplossende houtbouw.

- 22.** In gebieden waar de druk op de openbare ruimte groot is, worden straatschoonmakers met een vast werkgebied ingezet. Deze buurtbutlers hebben dus dagelijkse binding met bewoners, ondernemers en bezoekers van het gebied. Ze dragen daarmee bij aan de sociale samenhang in de buurt, het signaleren van gebreken of problemen in de buurt en ondersteunen daarmee tevens de gebiedsteams.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- De Omgevingsvisie en de Groenvisie zijn langetermijnplannen die laten zien hoe onze stad eruitziet in 2050: veel nieuwe woningen, met veel groen, voorzieningen en bruisende stadskernen in Noord, Zuidoost en Nieuw-West, zodat de stad meer in balans is, en cultuur en voorzieningen dichtbij voor iedereen.
- We hebben de stad op veel plekken beter bestand gemaakt tegen heftige stormen, hoosbuien of hete zomers. Zo komen er klimaatbestendige nieuwe wijken met veel groen, zoals op Strandeiland, Amstel III en Amstelkwartier.
- Sixhaven wordt samen met bewoners vergroend en we zijn bezig een nieuw stadspark aan te leggen boven op de Gaasperdamtunnel. Dit is een voorbeeld van hoe we groen in de stad creëren op onverwachte plekken.
- Het terrein van de voormalige NDSM-werf wordt komende jaren radicaal vergroend, en er komt meer ruimte voor sportvoorzieningen. Daarbij wordt ingezet op behoud van het ruige karakter van het NDSM met bruisende culturele projecten.
- We hebben Vrije Ruimte gecreëerd voor groen en cultuur op 't Groene Veld en in Sixhaven in Noord.
- Na een discussie van meer dan 100 jaar met het Rijk is er nu overeenstemming over twee bruggen over 't IJ en een voetgangerstunnel.
- We hebben ons ingezet voor maatregelen die de schadelijke effecten van bouwwoede en onderkeldering in de binnentuinen beperken voor omwonenden, en voor de afwatering in de stad.

1.3 GEEN MENS OP STRAAT IN AMSTERDAM

In Amsterdam staat menselijke waardigheid centraal. De stad ontvangt mensen met open armen, biedt ze een steuntje in de rug of opvang en ondersteuning als ze dat nodig hebben. Het gaat ons niet om papieren of afkomst, maar om de vraag: wat heeft iemand nodig om hun eigen pad te kunnen volgen?

Sociale grondrechten zijn onvoorwaardelijk. Mensen bijstaan in moeilijke tijden is onze plicht. Amsterdam biedt vele vormen van maatschappelijke opvang voor allerlei verschillende groepen. Voor mensen die wel of niet officieel 'rechthebbend' zijn, voor mensen die zorg en begeleiding nodig hebben, voor economisch daklozen, voor mensen met en zonder papieren, voor mensen uit allerlei hoeken van de wereld. Verschillende formele en informele organisaties in de stad werken samen om al die mensen die een beroep op ons doen het beste te bieden.

Amsterdam doet veel en toch is het niet genoeg. Het aantal daklozen in Nederland is de afgelopen tien jaar verdubbeld, dankzij bewust beleid van rechtse kabinetten. Steeds meer mensen kloppen bij de gemeente aan voor hulp. Ze komen op straat te staan als gevolg van landelijke wet- en regelgeving, zoals de kostendelersnorm (een verlaging van de bijstand als je samenwoont), het schrijnende tekort aan betaalbare woningen, de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg en het steeds duurder worden van het dagelijks levensonderhoud. Het falende landelijke asielsysteem houdt mensen gevangen in een soort niemandsland van rechteloosheid en maakt mensen kwetsbaar voor uitbuiting. De verschillende soorten opvanglocaties in Amsterdam zitten vol en de wachtlijsten worden alleen maar langer. Het adagium 'in Amsterdam slaapt niemand op straat' is steeds moeilijker overeind te houden als gevolg van het falende landelijke beleid.

Maar Amsterdam wil niet machteloos toekijken. Dat past niet bij onze stad. Daarom gaan we door met het bieden van voldoende opvang, begeleiding en ontwikkelperspectief. Van buiten slapen en zwerven van plek naar plek worden mensen vaak ziek en kwetsbaarder. We weten dat het hebben van een dak boven je hoofd de nodige stabiliteit biedt en de eerste belangrijke stap is op weg naar sociaal, lichamelijk en/of geestelijk herstel. Het biedt de noodzakelijke rust om te werken aan een eigen toekomstperspectief, waarin ook dagbesteding en werk uiteindelijk nodig zijn om (geestelijk) gezond te blijven. Het bieden van opvang, begeleiding en ontwikkelperspectief aan hen die op onze deuren kloppen, blijft voor ons dan ook prioriteit.

Amsterdam is een barmhartige stad. Maar het bieden van een dak boven het hoofd, van hulp en zorg, is geen kwestie van barmhartigheid. Dat is een kwestie van rechtvaardigheid en menselijke waardigheid.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** In Amsterdam slaapt niemand op straat. De winterkoudeopvang (die enkel open is als het vriest) verdwijnt en in plaats daarvan wordt in de wintermaanden onbepaald opvang geboden voor iedereen die anders buiten moet slapen, ongeacht afkomst en het al dan niet beschikken over de benodigde papieren. Daarnaast worden de permanente (365 dagen per jaar) opvangplekken aan de Transformatorweg, voor dak- en thuislozen die geen toegang hebben tot de reguliere maatschappelijke opvang, uitgebreid. In plaats van met vaste verblijfstermijnen te werken wordt hier maatwerk geboden, waarvan ook begeleiding en ontwikkelperspectief onderdeel uitmaken. Bij het organiseren van opvang is speciale aandacht voor specifieke doelgroepen zoals vrouwen, jongeren en LHBTIQ+ personen.
- 2.** Er komt een mogelijkheid om zeer kwetsbare vluchtelingen zoals (jonge) LHBTIQ+ers en trans personen gescheiden op te vangen op een veilige opvanglocatie.
- 3.** De gemeente investeert meer in onafhankelijke cliëntondersteuning van dak- en thuislozen. Zij krijgen zo betere begeleiding om hun weg te vinden binnen 'het systeem'. Vluchtelingen en ongedocumenteerden krijgen een eigen vertrouwenspersoon toegewezen, bijvoorbeeld via Vluchtelingenwerk. Ook komt er een ombudspersoon voor vluchtelingen en ongedocumenteerden.
- 4.** De gemeente draagt zorg voor het behouden en verder ontwikkelen van adequate kennis over staatloosheid, de juiste en volledige voorlichting van staatlozen, en een snelle en accurate registratie van staatlozen binnen de BRP. Voor meer transparantie betreffende de staat van staatloosheid in Amsterdam geeft de gemeente tevens de cijfers van het aantal personen in de BRP-categorie 'staatloos' en 'nationaliteit onbekend' (naar leeftijd) publiekelijk vrij. Tenslotte houdt de gemeente tevens rekening met een gebrek aan documentatie van ongedocumenteerden met een vluchtelingenachtergrond die zich bij de balie melden voor een geboorteaangifte en erkenning van het kind.

5. Er komt meer tijdelijke huisvesting voor economisch daklozen. Initiatieven als 'Onder de Pannen' worden toegankelijker gemaakt door de voorwaarden te versoepelen. Om zo langer dan een jaar onderdak te kunnen bieden en meer maatwerk te bieden bij uitzonderingen op de kostendelersnorm zolang deze nog niet is afgeschaft. **ZIE OOK 'BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN' OP PAGINA 14**
6. Amsterdam spreekt uitzendbureaus en werkgevers aan op wangedrag richting Europese werknemers wanneer deze bij het verliezen van werk op straat worden gezet. Europese dak- en thuislozen die in Amsterdam aankloppen, worden geholpen bij het vinden van (nieuw) werk in (de regio) Amsterdam en krijgen hulp bij het vinden van de juiste zorg en opvang.
7. In de samenwerkingsafspraken met de woningcorporaties wordt blijvend ingezet op het beschikbaar stellen van woningen voor kwetsbare groepen in alle wijken, om te zorgen dat de uitstroom uit de maatschappelijke opvang sneller op gang komt. **ZIE OOK 'BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN' OP PAGINA 14**
8. De wachtlijstbegeleiding van dak- en thuislozen via de buurtteams wordt structureel gefinancierd en de samenwerking met onafhankelijke cliëntondersteuning en ervaringsdeskundigheid wordt daarin beter vormgegeven.
9. De 24-uursopvang voor ongedocumenteerden blijft bestaan, ongeacht of het kabinet de Landelijke Vreemdelingen Voorziening voortzet. De maximumtermijn voor opvang van anderhalf jaar wordt losgelaten en in plaats daarvan wordt maatwerk geboden. Ongedocumenteerden krijgen bij instroom in de opvang direct een casemanager die iemand gedurende de hele opvang bijstaat, los van welk traject iemand ingaat en of dit tussentijds verandert. De opvang wordt meer 'doelgroep-gericht' ingericht, zodat specialistische kennis van begeleiding van en voor bepaalde groepen gebundeld wordt. De gemeente zorgt ook voor voldoende opvang- en begeleidingsplekken voor ongedocumenteerden die niet toegelaten worden tot de LVV-pilot. DT&V speelt een rol op afstand binnen het Amsterdamse programma ongedocumenteerden.
10. Amsterdam gaat, samen met de andere steden die opvang voor ongedocumenteerden aanbieden, monitoren op welke punten mensen vastlopen in het asielsysteem. Onafhankelijke cliëntondersteuners bieden input. Deze knelpunten worden gebundeld en onder de aandacht van de landelijke overheid gebracht en er wordt gepleit voor structurele oplossingen. Hieruit moeten maatwerkoplossingen voortkomen voor specifieke groepen ongedocumenteerden.

- 11.** Er komt meer voorlichting over het gegeven dat mensen die ongedocumenteerd zijn, ook recht hebben op medisch noodzakelijke zorg. Amsterdam creëert een fonds waaruit zorg die buiten het basispakket valt, vergoed kan worden voor ongedocumenteerden. Specifieke aandacht gaat uit naar mondzorg. Amsterdam pleit voor landelijke opvang en zorg voor ongedocumenteerden met een (ernstige) psychische of somatische hulpvraag. In Amsterdam wordt de Medisch Opvang Ongedocumenteerden (MOO) gecontinueerd.
- 12.** Het systeem van 'regiobinding' waarbij elke dak- of thuisloze of ongedocumenteerde wordt opgevangen in hun eigen regio, werkt niet. Amsterdam pleit daarom bij de landelijke overheid en de VNG voor een beter systeem van landelijke dekking van opvang en uitstroom met bijbehorende financiering. Zodat Amsterdam bijvoorbeeld mensen kan opvangen die uit kunnen stromen naar een woning in een andere regio. Zo lang dit nog niet geregeld is, wordt de 'warme overdracht' naar andere regio's verbeterd. Mensen worden niet langer van het kastje naar de muur gestuurd.
- 13.** Amsterdam lobbyt intensief voor een generaal pardon voor groepen ongedocumenteerden die al lang in Nederland verblijven en een arbeidsmigratieverleden hebben of uit een voormalige Nederlandse kolonie komen. Hierbij besteden we specifiek aandacht aan de steeds zichtbaar wordende groep oudere Surinaams-Amsterdamse ongedocumenteerden, wiens situatie schrijnend is.
- 14.** De gemeente gaat met Amsterdamse universiteiten, hbo's en mbo's in overleg om het financieel en administratief mogelijk en makkelijker te maken voor ongedocumenteerde jongeren om ook na hun 18e te kunnen studeren. **ZIE OOK 'DE KRACHT VAN TAAL EN ONDERWIJS' OP PAGINA 73**
- 15.** Amsterdam experimenteert met het toekennen van werkvergunningen of dienstenvouchers voor ongedocumenteerden die in de stad werken. Met deze werkvergunningen worden ongedocumenteerden beter beschermd tegen uitbuiting. Ook het doen van cursussen en vrijwilligerswerk wordt mogelijk gemaakt voor ongedocumenteerde mensen die verblijven in de opvang. Zij krijgen zelf een grotere stem bij de invulling hiervan. Amsterdam richt een Stoutfonds op om eventuele boetes te betalen die bedrijven krijgen wanneer zij ongedocumenteerden volwaardig (vrijwilligers)werk aanbieden. **ZIE OOK 'BESTAANSZEKERHEID IS EEN RECHT' OP PAGINA 56**

- 16.** Er komt een stadspas voor alle Amsterdammers, ook voor mensen die geen papieren hebben. De stadspas biedt verschillende mogelijkheden voor verschillende groepen. Bijvoorbeeld de toegang tot of korting op (publieke) voorzieningen zoals de bibliotheek en als identificatiemiddel bij de politie, gemeente of zorg. De mogelijkheden worden bedacht in samenwerking met de verschillende doelgroepen van de stadspas.
- 17.** In de samenwerkingsafspraken met de woningcorporaties wordt blijvend ingezet op het beschikbaar stellen van woningen voor kwetsbare groepen in de wijken. Zo komt de uitstroom uit de maatschappelijke opvang sneller op gang. **ZIE OOK 'BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN' OP PAGINA 14**

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- We bieden opvang en begeleiding aan 500 mensen zonder papieren. De opvang werd 24-uurs en voor meer mensen dan ooit. En we blijven een lobby voeren op het verbeteren van de asielprocedure zodat minder mensen tussen wal en schip belanden en ongedocumenteerd raken.
- We bieden eindelijk permanente opvang tijdens de wintermaanden.
- Er kwamen extra 24-uursplekken bij, het hele jaar door, voor daklozen die eerder geen recht hadden op opvang in Amsterdam.
- De gemeente start op initiatief van GroenLinks met een pilot om het voor dakloze mensen makkelijker te maken een briefadres te krijgen voor belangrijke post en voorzieningen van de overheid.
- Tijdens de lockdowns vingen we iedereen op, ongeacht papieren. GroenLinks bleef aandacht vragen voor de noodzaak van die noodopvang. Niemand zou op straat moeten slapen, en al helemaal niet tijdens een pandemie.
- Er kwam meer geld voor onafhankelijke cliëntondersteuning voor dak- en thuisloze mensen.
- Er zijn tijdelijke woonruimtes bijgekomen voor vrouwen in onveilige situaties, en we pleiten voor concrete aanpassingen bij de reguliere opvang zodat deze ook voor vrouwen als een veilige plek voelt.

A man with dark hair and a beard, wearing a dark blue long-sleeved shirt and a light-colored apron, is looking down at a white, angular object he is holding. He is in a workshop setting with other people and equipment in the background. The background is slightly blurred, showing other workers and industrial equipment.

HOOFDSTUK 2 EEN RADICAAL ANDERE ECONOMIE VOOR AMSTERDAM

2.1 LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

Een duurzame, sociale en circulaire economie. En zo lokaal mogelijk. Dat is waar GroenLinks zich de afgelopen jaren sterk voor heeft gemaakt. Op dat spoor willen we dóór. Juist nu de coronacrisis Amsterdamse ondernemers zo hard heeft geraakt. Juist nu we de ecologische voetafdruk van Amsterdam moeten verminderen om de klimaatcrisis tegen te gaan, en we tegelijkertijd een fatsoenlijk bestaan voor alle Amsterdammers willen garanderen.

Met de toepassing van een speciaal voor de stad ontwikkelde vorm van het zogenaamde Donutmodel is Amsterdam wereldwijd trendsetter. Door circulair gebruik van grondstoffen en materialen sparen we het milieu, ontstaan er kansen voor ondernemen en creëren we nieuwe banen. In de Amsterdamse buurten en wijken krijgt dit handen en voeten door het versterken van de lokale duurzame economie (Community Wealth Building). De gemeente zet haar eigen inkoop in om lokale ondernemers te versterken en maakt afspraken met grote instellingen om ook met hun inkoop coöperatieve bedrijvigheid te versterken en het sociaal werkgeverschap te vergroten. Zo creëren we een rijke en democratische buurteconomie die duurzame werkgelegenheid biedt.

Met de Amsterdamse donuteconomie en door Community Wealth Building heeft Amsterdam de afgelopen vier jaar de eerste concrete stappen gezet om een duurzame en sociale economische systeemverandering te realiseren. Maar het grote geld krijgt nog altijd te veel ruimte om te verdienen aan Amsterdam zónder bij te dragen aan het sociale en duurzame karakter van de stad. Commerciële beleggingsfondsen zien winkelpanden als handelswaar en drijven zo de huren op voor lokale ondernemers. De exorbitante rijkdom van Amazon-eigenaar Jeff Bezos nam tijdens de coronacrisis alleen maar verder toe, terwijl in Amsterdam magazijnmedewerkers en pakjesbezorgers zich drie slagen in de rondte werkten - in onzekere omstandigheden en tegen lage lonen. Op de Zuidas verdienen sommigen nog steeds veel geld met belastingontwijking en speculatie in fossiele bedrijven, terwijl intussen de stad de negatieve gevolgen van de klimaatcrisis ondergaat. Zo'n economie van grote ongelijkheid en zonder oog voor de klimaatcrisis biedt ons geen toekomstperspectief.

Daarom willen wij een brede welvaart creëren voor alle Amsterdammers, met een sociale economie die klimaatneutraal is en geen grondstoffen en materialen verspilt. Wij staan voor een economie die gebaseerd is op gezamenlijke zeggenschap over de waardecreatie

en voor fatsoenlijke banen voor Amsterdammers, in plaats van snelle winsten voor anonieme aandeelhouders. GroenLinks gelooft in een economie die ruimte maakt voor diversiteit en die mensen de mogelijkheid biedt zichzelf te ontplooiën, in plaats van enkel grote bedrijven zonder binding met de stad vrij spel te geven.

Wij geven prioriteit aan mkb'ers die bijdragen aan de buurt terwijl ze zelf een eerlijke boterham verdienen. Aan zzp-collectieven die sociale zekerheid bieden en aan buurtcoöperaties die spullen repareren en hergebruiken. Aan knappe koppen in het hoger onderwijs die met partners in de stad werken aan duurzame energie. En aan vrijbuiters die in de rafelranden van de stad cultuur programmeren of stadslandbouwen. Kortom, het economische beleid van GroenLinks zet de komende jaren al die ondernemende Amsterdammers voorop die geworteld zijn in de stad en die bijdragen aan een duurzame, sociale en solidaire Amsterdamse economie.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** We voeren stadsbreed een digitale lokale munt in om de omzet in winkels, buurtcentra en horeca te bevorderen. Succesvolle voorbeelden als de Sardex op Sardinië laten zien dat waarde hiermee lokaal blijft circuleren en we winkelstraten en markten levendig kunnen houden. De gemeente bevordert de circulatie van de munt door hem zelf te gebruiken bij inkopen, leges en de belasting van commercieel gebruik van de openbare ruimte.
- 2.** Het ondernemersbeleid van de gemeente promoot duurzame en sociale ondernemingen, in het bijzonder kleinschalige bedrijvigheid en dienstverlening in coöperatief verband die bijdragen aan een circulaire economie door bijvoorbeeld reparatie, uitleen en hergebruik. We zetten in op ondernemers die niet alleen willen verdienen aan de stad, maar ook willen investeren in de stad.
- 3.** In de wijken waar de economie een steuntje in de rug kan gebruiken, zetten we incubators met wijkaandeelhouderschap op: fondsen die investeren in lokale ondernemers, ze een fysieke plaats bieden en begeleiden in hun ontwikkeling. Het rendement wordt uitgekeerd aan de bewoners. De gemeente betreft private investeerders met hart voor de wijk bij deze incubators.
- 4.** We stoppen de groei van grote winkelketens in Amsterdamse winkelstraten door het samenvoegen van kleinere winkelpanden tegen te gaan. We strijden voor een betere huurbescherming (en behoud van lage huurprijzen) van winkelruimte om lokale zelfstandige ondernemers te beschermen.

- 5.** Amsterdam breidt haar duurzame, sociale en lokale inkoop verder uit om duurzame en coöperatieve bedrijvigheid, sociale firma's en stadslandbouw te versterken. De gemeente maakt afspraken met grote semi-publieke instellingen als ziekenhuizen, nutsvoorzieningen en onderwijsinstellingen met datzelfde doel. **ZIE OOK 'BESTAANSZEKERHEID IS EEN RECHT' OP PAGINA 56**
- 6.** Regelgeving die ondernemers belemmert om te verduurzamen, ruimen we ook uit de weg en we stimuleren en ontzorgen ondernemers om te verduurzamen. Milieuregelgeving handhaven we scherp, waarbij onze prioriteit is dat grote vervuilers gecontroleerd worden.
- 7.** Amsterdam wordt koploper in gezond en duurzaam voedsel. Door ruimte te bieden aan boerenmarkten en voedselcoöperaties kunnen bewoners verse en betaalbare seizoensproducten van boeren uit de regio krijgen en houden we natuurlijke kringlopen kort.
- 8.** We creëren een gezonde en duurzame voedselomgeving in Amsterdam door het aanbod van schoolkantines aan te passen, reclame voor ongezonde producten uit de openbare ruimte te weren en voorwaarden rond duurzaam en gezond eten in festivalvergunningen op te nemen. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door gezonde, plantaardige voeding bij gemeentelijke evenementen te serveren.
- 9.** De gemeente maakt bindende afspraken met horeca, supermarkten en distributiebedrijven om voedselverspilling tegen te gaan.
- 10.** Amsterdam voert activistisch aandeelhouderschap over haar deelnemingen zoals het GVB, Schiphol en de haven, met speciale aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid en fatsoenlijk werkgeverschap.
- 11.** De gemeente laat zich adviseren door een Sociaal Economische Raad voor de Metropoolregio Amsterdam, met vertegenwoordiging van het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, vakbonden, culturele instellingen en vertegenwoordigers van duurzame, sociale en coöperatieve ondernemingen. Deze Raad neemt de plaats in van de huidige Amsterdam Economic Board.
- 12.** Experimenteren met niet-commerciële alternatieven voor een kapitalistische economie hoort ook bij onze economische agenda. We koesteren de tegencultuur van rafelranden en vrijplaatsen waar alternatieve vormen van samenleven, creëren en produceren tijdelijk én permanent kunnen bloeien. We zetten het gemeentelijk beleid van de Expeditie Vrije Ruimte onverminderd voort. Ruigood blijft en daarnaast realiseren we de komende vier jaar een grote permanente experimentele woon-werkgemeenschap.

- 13.** We zijn kritisch op de komst van platformbedrijven zoals flitsbezorgers. Bestaande wetgeving voor de deel- en kluseconomie geldt voor iedereen; waar nodig ontwikkelen we nieuwe kaders om de negatieve effecten van de platformeconomie tegen te gaan. De gemeente steunt de ontwikkeling van niet-commerciële en coöperatieve platforms als alternatief voor platformkapitalisten.
- 14.** Markten krijgen meer ruimte voor ondernemerschap en innovatie. We zorgen voor transparant beleid en goed beheer zodat de markten plekken in de stad zijn voor goed, innovatief, toekomstgericht en lokaal gebonden ondernemerschap. Hierbij wijzigen we de regels in samenspraak met marktondernemers.
- 15.** We werken aan een stedelijke kringloop van voedingsstoffen. Inzameling en verwerking van organische reststromen worden geïntegreerd in de ruimtelijke ordening van de stad. Er komen in de hele stad wormenhotels en containers voor gescheiden gft-inzameling door bewoners. Uit biomassa- en afvalwaterstromen worden meer nutriënten teruggewonnen in een cluster van hoogwaardige bioraffinage in het havengebied en innovatieve verticale landbouw.
- 16.** De gemeente werkt nauw samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven om nieuwe circulaire toepassingen te bedenken voor de belangrijkste afvalstromen, om jongeren op te leiden deze toe te passen en pilots op te schalen. Dit wordt ook meegenomen in natuureducatie-beleid voor de jeugd.
- 17.** Rommel op straat en overvolle afvalbakken zijn velen een doorn in het oog, terwijl hiermee ook nog eens grondstoffen voor de circulaire economie verloren gaan. We maken het Amsterdammers daarom zo makkelijk mogelijk om afvalstromen gescheiden in te leveren en handhaven strenger op vervuiling. In elke wijk komt een inleverpunt voor afval dat gescheiden ingezameld moet worden (zoals klein chemisch afval) of dat gerecycled kan worden. Deze wijkpunten geven ook voorlichting over de circulaire economie en bieden ruimte aan kleinschalige initiatieven zoals kledingruil of reparatiecafés. De grotere afvalpunten worden recycle-centra waar bijvoorbeeld tweedehands bouwmaterialen te verkrijgen zijn.
- 18.** De gemeente maakt afspraken om de afvalinzameling van specifieke stromen te verbeteren: pakjesbezorgers nemen afgedankte apparaten en karton mee terug en supermarkten geven de inname van statiegeldproducten, lampen, batterijen en dergelijke een prominentere plaats en breiden deze mogelijkheden bovendien uit. De gemeente stimuleert ondernemersverenigingen om meer gezamenlijke inzameling van bedrijfsafval te realiseren. In BIZ-beleid wordt dit verankerd. Dat scheelt een hoop onnodig vrachtverkeer in de stad. Bedrijven worden medeverantwoordelijk om zwerfafval te voorkomen en op te ruimen.

- 19.** De haven is een spil in de Amsterdamse circulaire economie, haar bedrijfsvoering wordt daarom volgens het donutmodel gevoerd. De gemeente zorgt dat ze sturingsinstrumenten heeft om er op toe te zien dat de publieke belangen gewaarborgd worden. De haven analyseert de milieu-impact van de goederen- en grondstoffenstromen die door de haven lopen en stelt ambitieuze plannen op om bij te dragen aan de circulaire economie. Hierbij wordt sowieso gestopt met de doorvoer van soja. Door te investeren in de ontwikkeling van nieuwe duurzame technologieën versterken we de verbinding tussen de haven economie en de stedelijke kenniseconomie. De gemeente draagt bij aan de realisatie van infrastructuur voor waterstof, stoom, elektra en CO2 voor circulaire clusters.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- We introduceerden Community Wealth Building in Nederland, een model voor een lokaal verankerde economie, waarin bewoners, bedrijven en organisaties samen meer waarde creëren voor hun wijk. Te beginnen in Zuidoost en vervolgens in elk stadsdeel.
- Het stadsbestuur voerde activistisch aandeelhouderschap uit over bedrijven die (deels) in bezit zijn van de gemeente, zoals Schiphol en de haven, met speciale aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid en een eerlijk beloningsbeleid. We verzetten ons tegen de uitbreiding van Schiphol en de opening van vliegveld Lelystad.
- Voor de Strategie Amsterdam Circulair 2020-2025 maakt Amsterdam gebruik van een speciaal voor de stad ontwikkelde uitwerking van het 'donutmodel' van de Britse econoom Kate Raworth. Dat beschrijft hoe de overheid, bedrijven en burgers kunnen bijdragen aan een circulaire economie die rekening houdt met mensenrechten en het milieu.
- Dankzij GroenLinks is er een duurzaam banenplan. Investerings in de energietransitie leiden tot meer én beter werk voor Amsterdammers. Mensen die door de energietransitie hun baan dreigen te verliezen, worden naar nieuw en duurzaam werk begeleid.

2.2 CULTURELE STAD VAN VERBEELDING

Onze stad kent een enorme rijkdom aan kunst en cultuur: in de vele creatieve broedplaatsen, de culturele rafelranden, het nachtleven en het debat. Het bloeit en bruist op de dynamische podia van internationale allure in het enthousiasme van de cultuurdocenten op onze scholen en de verrassende en vernieuwende kunstwerken in de openbare ruimte. Het leeft onder jongeren; in hun leefstijl, muziekcultuur en mode. Kunst en cultuur zitten, kortom, verankerd in het dna van Amsterdam en zijn ook belangrijke bronnen van werkgelegenheid.

Amsterdam huist ook vele culturele instellingen, evenementen en gezelschappen van internationale naam en faam. Van het Stedelijk Museum tot het Bijlmer Parktheater, van de Patta Academy tot het Concertgebouworkest en van het Amsterdam Dance Event tot het OCCII. Een rijkdom aan creativiteit en verbeelding, die iedereen in de stad toekomt. De afgelopen jaren heeft de gemeente ingezet op de verbreding en verdieping van het kunst- en cultuuraanbod om het toegankelijker te maken voor iedereen. De rijkdom aan verhalen in de stad vindt gelukkig steeds beter haar weg in verschillende culturele uitingen. Meer en meer diverse groepen Amsterdammers genieten van het culturele (nachtelijke) aanbod en meer Amsterdammers kunnen zich in dat aanbod herkennen.

Ook instellingen en gezelschappen zijn diverser en inclusiever geworden. Het aantal culturele voorzieningen concentreert zich van oudsher in het centrum, maar we hebben de afgelopen periode juist meer geïnvesteerd in nieuwe voorzieningen in verschillende wijken van Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Er komt bovendien een nieuw theater voor de Meervaart in Nieuw-West, om (internationale) gezelschappen en nieuw talent een podium te bieden en om het culturele aanbod in Nieuw-West te verrijken. Nieuwe cultuurcoaches verbinden scholen, kinderen en ouders met het diverse cultuuraanbod in de stad en in alle wijken.

De coronacrisis trof de cultuursector, podia, debatcentra en niet in de laatste plaats alle makers ongekend hard. Amsterdam heeft instellingen en makers zoveel als mogelijk financieel ondersteund. Maar financiële steun van de landelijke overheid is noodzakelijk om onze culturele sector door deze zware periode heen te slepen. De crisis heeft nog maar eens aangetoond hoe belangrijk de culturele sector is voor Amsterdam. We ervoeren hoe groot onze behoefte is aan muziek, poëzie, cabaret en al die andere kunstvormen. Júst in moeilijke tijden. Dat is de kracht van kunst.

Het economische beleid van de stad gaat daarom de creativiteit en verbeelding in onze stad nog veel meer op waarde schatten. De culturele sector is zowel van grote economische als sociale waarde. Meer structurele en duurzame investeringen zijn nodig om de onzekerheid waar de sector nu meer dan ooit mee te maken heeft, te verminderen. Het culturele leven moet na de corona-jaren weer kunnen groeien en bloeien; kunstenaars, creatieven en makers bepalen hoe. Tegelijkertijd blijft verdere verbreding en verdieping nodig. Kunst maakt het leven rijker; culturele ervaringen komen voort uit verbeelding. Iedere Amsterdammer heeft recht op die verbeelding. Het toegankelijk maken van het culturele aanbod voor alle Amsterdammers heeft daarom de grootste prioriteit.

PROGRAMMAPUNTEN

1. Het verder verbreden en verdiepen van het culturele aanbod in de stad blijft - net als in de huidige cultuurvisie - het uitgangspunt van gemeentelijk beleid. Zo kunnen alle Amsterdammers zich verrijken met kunst en cultuur. In de wijken waar nog weinig aanbod is, wordt meer geïnvesteerd in kunst en cultuur. We onderstrepen dit met de komst van een nieuw theater voor het Bijlmer Parktheater in Zuidoost en nieuwe culturele voorzieningen in grootstedelijk Noord.
2. Kleinere en inclusievere organisaties en podia krijgen meer prioriteit in financiering en ondersteuning. Nieuwe vormen van kunst krijgen ruimte, culturele ontwikkeling onder jongeren wordt ondersteund en gefaciliteerd. Ook het middensegment van het culturele aanbod wordt meer ondersteund om jonge kunstenaars, artiesten en makers de ruimte te bieden om door te stromen. De subsidieregelingen voor dit segment worden sterk vereenvoudigd waarbij ook organisaties die nu grotendeels hun eigen broek ophouden door verhuur en baromzet een beroep op - incidentele - ondersteuning kunnen doen. Zij zijn een onmisbaar onderdeel van het culturele ecosysteem. Zonder humuslaag geen bloeiende wereldtoppers.
3. Het bieden van een locatie en ruimte voor culturele initiatieven komt centraler te staan in kunst- en cultuurbeleid, gebiedsontwikkeling en bestemmingsplannen, om zo te garanderen dat in alle wijken voldoende cultureel aanbod (inclusief repetitie- en oefenruimtes) is en om talent uit de wijk te stimuleren. **ZIE OOK 'WE BOUWEN DE COMPLETE STAD' OP PAGINA 17**
4. Zelfbeheer van culturele plekken wordt meer mogelijk gemaakt en coöperatieve plekken voor kunstenaars worden gestimuleerd en ondersteund.

5. We investeren in de komst en de structurele financiering van het Nationaal Slavernijmuseum in Amsterdam. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
6. Broedplaatsen worden structureel gefinancierd en waar mogelijk uitgebreid. Ze krijgen een permanente plek in buurten van alle stadsdelen, zodat verschillende buurtfuncties beter gecombineerd kunnen worden, beter de verbinding met buurtinitiatieven en buurtnetwerken kan worden gelegd en talent beter de weg weet te vinden. Kunstenaars uit de buurt (en voor de buurt) krijgen hierin meer de ruimte. De ijzeren voorraad van ateliers en atelierwoningen wordt beschermd.
7. Kunst- en cultuurbeleid wordt een structureel onderdeel van het economische beleid van de gemeente Amsterdam, met de fair practice code als uitgangspunt voor makers en culturele ondernemers. De culturele sector wordt gestimuleerd en talent wordt internationaal gepromoot. Culturele instellingen worden lid van de Sociaal Economische Raad voor de Metropoolregio Amsterdam, die de plaats in neemt van de Amsterdam Economic Board **ZIE OOK 'LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE' OP PAGINA 30**
8. Nachtcultuur is onderdeel van het culturele aanbod in de stad en een belangrijke plek voor culturele vernieuwing. Het nachtcultuuraanbod wordt toegankelijker en verbreed, zodat het voor meer verschillende groepen Amsterdammers iets te bieden heeft. Bij de ontwikkeling van de stad houden we rekening met het aanbod van nachtcultuur en we zetten in op spreiding van de nachtcultuur in de stad. De nachtcultuur in met name Noord, Nieuw-West en Zuidoost, maar ook in het Centrum wordt verder ontwikkeld. Het Kunstenplan zal specifiek ruimte bieden aan nachtcultuur. Het aanbod van de Stadspas wordt uitgebreid met nachtcultuur.
9. De voordelen van de nieuw ontwikkelde vormen van digitale toegang tot kunst en cultuur worden beter benut en gestimuleerd. Zo wordt de drempel tot verschillend kunst- en cultuuraanbod blijvend verlaagd en kan nieuw publiek laagdrempelig worden aangetrokken.
10. Cultuureducatie wordt een structureel onderdeel van het reguliere onderwijsaanbod, in plaats van projectmatige financiering. Kinderen moeten tijdens hun schooltijd in aanraking komen met meerdere kunst- en cultuurdisciplines. De cultuurcoaches, die scholen, kinderen en ouders verbinden met het diverse cultuuraanbod in de stad, worden structureel ingezet en waar nodig in aantal uitgebreid. **ZIE OOK 'DE KRACHT VAN TAAL EN ONDERWIJS' OP PAGINA 73**

- 11.** Er komen jongerencultuurhuizen, waar het culturele aanbod voor en door jongeren wordt geprogrammeerd, ontwikkeld en verzorgd. Dit gebeurt waar mogelijk in zelfbeheer. **ZIE OOK 'MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID, WELZIJN EN (JEUGD) ZORG' OP PAGINA 63**
- 12.** Er komt meer street art en graffiti in de openbare ruimte. De gemeente zoekt samen met bewoners actief naar plekken waar street art het straatbeeld kan verrijken. Street art wordt bij voorkeur gemaakt door kunstenaars uit de buurt.
- 13.** Culturele rafelranden en vrijplaatsen zijn de laatste jaren verloren gegaan, maar moeten worden beschermd en uitgebreid. Er moet kritisch worden gekeken naar regelgeving die een creatieve invulling van de vrije ruimte in de weg staat. **ZIE OOK 'LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE' OP PAGINA 30**

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Er is extra geld gereserveerd voor meer culturele voorzieningen in Nieuw-West, Noord en Zuidoost, omdat het belangrijk is dat iedereen kan opgroeien met kunst en cultuur binnen handbereik. Zo zijn in Nieuw-West met Oxville Cinema en het Internationaal Choreografisch Kunstencentrum (ICK) film en dans toegevoegd aan het culturele aanbod, en komt er een mooi, nieuw gebouw voor de Meervaart.
- Tijdens de coronacrisis hebben we ons ingezet voor steun voor kunst- en cultuurinstellingen in de stad en voor makers.
- Er kwamen cultuurcoaches om kinderen die minder makkelijk toegang hebben tot cultuur te verbinden met het rijke aanbod in de stad.
- De gemeente heeft een speciale Nachtvisie gelanceerd om de creatieve nachtcultuur te steunen en te versterken.
- Er kwam extra geld voor culturele broedplaatsen.
- Erfgoed heeft een belangrijke rol gekregen bij de groei en ontwikkeling van de stad.

2.3 STAD IN BALANS

De grachten, het groen, het vrijzinnige karakter: het zijn maar een paar van de vele redenen waarom Amsterdam jaarlijks miljoenen bezoekers trekt. Amsterdam is een populaire maar ook kleine wereldstad, waar de ruimte schaars is. Amsterdammers delen de stad daarom met bezoekers, en toerisme is onlosmakelijk verbonden met de culturele rijkdom van Amsterdam.

GroenLinks wil dat toeristen naar Amsterdam komen om dezelfde reden als Amsterdammers er graag willen wonen. Een divers cultuur- en horeca-aanbod. De prachtige stadsparken en gebouwen. De gezellige markten en winkels. En het vrijzinnige en barmhartige karakter. Dat betekent dat GroenLinks geen attracties wil waar Amsterdammers zelf met een grote boog omheen lopen, zoals bierfietsen, commerciële kroegentochten, vrijgezellenfeesten en wafelwinkels. We willen af van een cultuur die is gericht op snelle consumptie, en toe naar een winkelaanbod dat gericht is op Amsterdammers en waar vooral ruimte is voor lokale ambachten en kleinschalige detailhandel en horeca.

Verhuur van een eigen woning aan toeristen zorgt voor overlast in de stad. Maar het leidt ook tot meer ongelijkheid tussen arm en rijk. Huiseigenaren kunnen dankzij vakantieverhuur meer verdienen aan hun bezit. Terwijl mensen in een (sociale) huurwoning dat niet mogen, hoewel zij die extra inkomsten misschien goed kunnen gebruiken. Dankzij het stadsbestuur is de vakantieverhuur in de afgelopen periode ingeperkt. Wij zijn voor een volledig verbod op vakantieverhuur van woningen, maar zolang dat nog niet mogelijk is, beperken we in ieder geval het aantal dagen.

De hoeveelheid toeristen beweegt mee met het aantal bedden in de stad en daarom handhaven we de hotelstop. Maar we willen wel gastvrij blijven voor mensen met een kleine portemonnee. Daarom zorgen we dat er binnen het hotelaanbod overnachtingsmogelijkheden blijven voor toeristen met een klein budget, bijvoorbeeld in een hostel.

Sekswerk moet binnen Amsterdam mogelijk blijven, ook op de Wallen. Wel moeten er voor sekswerkers meer mogelijkheden komen om elders in de stad hun werk te doen. De Wallen zelf worden rustiger, veiliger en leefbaarder.

Evenementen horen bij een levendige stad. Maar versterkte muziek, veel licht en grote groepen mensen hebben ook impact op de leefomgeving van de bewoners en op de natuur in de parken. Evenementen in stadsparken kunnen daarom alleen worden georganiseerd als de negatieve effecten voor bewoners en de natuur zoveel mogelijk worden beperkt. Dat kan door grenzen te stellen aan het aantal evenementen, aan de eindtijden, aan het aantal bezoekers en aan het gebruik van licht en geluid. En door te zorgen voor voldoende openbaar vervoer voor bezoekers van buiten de stad.

PROGRAMMAPUNTEN

1. GroenLinks wil een volledig verbod op vakantieverhuur. Door een totaalverbod op vakantieverhuur herstellen we de leefbaarheid in het centrum, dringen we onttrekking van woningen terug, en gaan we prijsopdrijving tegen. Tot we een totaalverbod hebben gerealiseerd, brengen we de vakantieverhuur van een woning verder terug tot maximaal 21 dagen per jaar. Sancties op overtreding worden verzwaard en handhaving wordt uitgebreid. **ZIE OOK 'BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN' OP PAGINA 12**
2. De hotelstop die in 2016 is ingevoerd handhaven we strikt en we onderzoeken de mogelijkheden om de bouw van hotels uit bestaande bestemmingsplannen tegen te houden. In gebieden waar volgens het huidige overnachtingsbeleid onder voorwaarden nog bouw van nieuwe hotels wordt toegestaan (de zogenaamde 'tenzij-gebieden') komt een volledig verbod.
3. We verminderen de toeristische druk op de stad. De gemeente stopt met campagnes die gericht zijn op het werven van toeristen als het aantal van 12 miljoen is bereikt, conform het Volksinitiatief. Wanneer er meer dan 18 miljoen bezoekers in één jaar in de stad overnachten, neemt het stadsbestuur maatregelen om weer snel onder dit getal te raken, zoals een vergunningenstop voor uitbreidingen van huidige hotels en het verder verhogen van de toeristenbelasting.
4. De druk op de binnenstad wordt verminderd door de cruiseterminal te verplaatsen naar een geschikte locatie buiten het centrum, bijvoorbeeld de Coenhaven.

5. Schiphol kan na de coronacrisis niet terug naar business as usual, daarvoor zijn schadelijke effecten zoals geluidsoverlast te groot. Het vliegverkeer op Schiphol wordt teruggedrongen, we stoppen de nachtvluchten en korte vluchten, vliegveld Lelystad blijft dicht en we lobbyen in Den Haag en Europa tegen goedkope vliegtickets. Amsterdam zet zich in voor het realiseren van goede Europese treinverbindingen als milieuvriendelijk en gemakkelijk alternatief.
6. We maken ons in Europa hard om de overheid meer sturing te geven over het vliegverkeer van Schiphol, zodat publieke belangen beter meegewogen worden in het aanbod van routes en landingstijden, en er meer voorrang gegeven kan worden aan brandstofzuinige en stille vliegtuigen.
7. Omwonenden moeten volwaardig betrokken zijn bij de besluitvorming rondom Schiphol. Burgerinitiatieven die de geluidsoverlast van Schiphol in Amsterdam meten zijn zeer welkom en kunnen op steun van de gemeente rekenen.
8. Er komt geen uitbreiding van het aantal evenementen dat jaarlijks in stadsparken mag plaatsvinden. Er worden strikte eisen gesteld aan het voorkomen van schade aan de natuur en overlast voor omwonenden. Om de stadsparken en bestaande festivallocaties in woonbuurten te ontlasten, onderzoeken we de ontwikkeling van een nieuw, duurzaam festivalterrein.
9. Sekswerkers moeten veilig en in rust hun werk kunnen doen en worden als ondernemers aangemerkt in het economische beleid van de gemeente. We willen af van raamprostitutie als toeristische attractie. Daarom steunen we de ontwikkeling van een nieuw erotisch centrum buiten de binnenstad. We zorgen ervoor dat de huidige sekswerkers hun werkplek niet verliezen. Dat betekent dat er op de Wallen alleen ramen worden gesloten als die elders in de stad worden gecompenseerd. In totaal komen er meer veilige en vergunde werkplekken voor sekswerkers. Ook vergund thuiswerken en werven via internet wordt mogelijk en beter gecontroleerd. We onderzoeken in samenwerking met sekswerkers of Amsterdam weer een tippelzone moet openen. **ZIE OOK 'LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE' OP PAGINA 29**
10. We beschermen kleine, unieke en ambachtelijke ondernemers in de stad door gemeentelijk vastgoed te verhuren aan bijvoorbeeld ambachtelijke bedrijven, kunstenaars, huisartsen en sociale ondernemers. De gemeente zet in samenspraak met ondernemersverenigingen en bedrijveninvesteringszones in op een divers winkelaanbod door middel van branchering. Zo gaan we commercialisering gericht op massatoerisme tegen. **ZIE OOK 'LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE' OP PAGINA 28**

- 11.** Wat je verkoopt, krijg je nooit meer terug. Bestaand gemeentelijk vastgoed wordt daarom niet verkocht. We onderzoeken de mogelijkheden om vastgoed op te kopen als zich goede, strategische gelegenheden aandienen. We zetten ons er voor in dat er in elke buurt een vrije ruimte voor bewoners wordt gerealiseerd. In navolging van de N.V. Zeedijk richten we nieuwe N.V.'s op, waar we ruimte realiseren voor buurthuizen, wonen en kleinschalige detailhandel, horeca en ambachten.
- 12.** Sekswerkers zijn gewenst en worden als volwaardige ondernemers behandeld in het economische beleid van de gemeente. Dit houdt in dat zij veilig moeten kunnen werken. Ook raamsekswerk hoort daarbij, maar niet als toeristische attractie. Daarom steunen we de ontwikkeling van een nieuw erotisch centrum buiten de binnenstad. We zorgen ervoor dat de huidige sekswerkers hun werkplek niet verliezen. Dat betekent dat er op de Wallen alleen ramen worden gesloten als die elders in de stad worden gecompenseerd. In totaal komen er meer veilige en vergunde werkplekken voor sekswerkers. Ook vergund thuiswerken en werven via internet wordt mogelijk en veilig. We onderzoeken in samenwerking met sekswerkers welke behoeftes zij hebben, uiteenlopend van meer autonomie en hulp bij financiële zelfstandigheid tot het weer openen van een tippelzone.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Er is een maximum voor het aantal Bed & Breakfasts ingevoerd, naast een maximum aantal dagen voor Airbnb-verhuur traden we hard op tegen illegale hotels. Zo houden we alle buurten gemengd en leefbaar voor bewoners.
- We pleitten voor meer vergunde werkplekken voor sekswerkers in de stad, niet alleen plekken in de raamprostitutie maar bijvoorbeeld ook in een prostitutiehotel, zodat zij veilig hun werk kunnen doen.
- Het leverde behoorlijk wat reuring op: ons idee om de letters IAmsterdam te verwijderen van het Museumplein. Het vormde het startpunt voor een andere manier van denken over toerisme en het tegengaan van vercommercialisering van de openbare ruimte.
- In stadsdeel Centrum is een halt toegeroepen aan nieuwe toeristenwinkels en wordt er steeds verder ingezet op behoud en herstel van winkeldiversiteit.
- In het Wallengebied blijft Kunst- en expositiecentrum W139 met steun van de gemeente behouden, om tegenwicht te bieden aan de toeristische monocultuur en bij te dragen aan de leefbaarheid in de buurt.

A woman with long brown hair, wearing a green t-shirt, blue jeans, and tan boots, is kneeling on a green roof. She is smiling at the camera. To her right are several large solar panels. The roof is covered in green vegetation. In the background, there are trees and a building. A hand saw is lying on the ground next to her.

HOOFDSTUK 3 EERLIJK VERGROENEN IN EEN KLIMAATBESTENDIGE STAD

3.1 EERLIJKE AANPAK VAN DE KLIMAATCRISIS

Amsterdam moet een klimaatneutrale stad worden. Een stad die niet meer afhankelijk is van aardgas en andere fossiele brandstoffen, maar draait op hernieuwbare energie. Dat is de koers die wij de afgelopen periode hebben ingezet. Amsterdam neemt het voortouw; ambitieus en toekomstgericht, zoals dat een hoofdstad vol groene en progressieve pioniers betaamt. Zo leveren we als Amsterdammers onze bijdrage aan het beperken van de klimaatcrisis én creëren we goede banen met zekerheid voor de toekomst.

Samen met bewonersinitiatieven als 02025, Amsterdam Wind en MeerEnergie werken we stap voor stap aan duurzame energie voor Amsterdam. Dat begint zijn vruchten af te werpen. We democratiseren de energievoorziening en gebruiken steeds meer schone energie. De CO₂-uitstoot van Amsterdam neemt af, ondanks de groei van de stad.

Maar er is nog een lange weg te gaan en de tijd dringt. De effecten van de klimaatcrisis beginnen merkbaar te worden; van hete zomerdagen tot heftige stortbuien. En de impact wordt alleen maar sterker. Tegelijk wordt steeds meer duidelijk wat het voor Amsterdam en zijn inwoners betekent om een klimaatneutrale stad te worden. Woningen gaan van het gas, vervoer wordt elektrisch, windmolens worden gebouwd en op de daken verschijnen zonnepanelen. Het is allemaal nodig en dat gaan we merken in de stad, in onze directe leefomgeving en in ons huis. Des te belangrijker is het dat alle inwoners zeggenschap hebben over het pad naar een klimaatneutrale stad. Het einddoel is helder, maar hoe we daar komen is een zaak van ons allemaal.

Een ding staat daarbij voor GroenLinks voorop: de lasten en lusten van het klimaatbeleid moeten eerlijk worden verdeeld. Wij staan voor klimaatrechtvaardigheid. Natuurlijk gaat iedereen de transitie merken, net zoals iedereen met de gevolgen van de klimaatcrisis te maken krijgt. Maar niet iedereen wordt even hard getroffen door die gevolgen. En niet iedereen heeft evenveel mogelijkheden om iets aan de klimaatcrisis te doen. Daarom zorgen we ervoor dat ook in het klimaatbeleid de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en de grootste vervuilers als eerste aan de beurt zijn. De woonlasten voor huishoudens met lage en middeninkomens mogen niet stijgen als gevolg van de energietransitie. We helpen degenen die het hardst getroffen worden of die de minste armslag hebben. Daarom investeren we in omscholing voor nieuwe banen in schone energie en pakken we de energiekosten van de laagste inkomens aan door tochtige huizen het eerste te isoleren.

Kortom: we verdelen de lusten en de lasten eerlijk. De aanpak van de klimaatcrisis en de energietransitie mogen er niet toe leiden dat de ongelijkheid in onze stad wordt vergroot.

PROGRAMMAPUNTEN

1. Amsterdam doet zijn evenredige deel om de opwarming van de aarde te beperken tot anderhalve graad. We reduceren onze uitstoot volgens de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal. We maken ons bij de landelijke overheid hard voor een ambitieuzer klimaatbeleid, met een nationale CO₂-reductie van 65 procent in 2030. We zorgen dat de Amsterdammers eigenaarschap over de energietransitie hebben.
2. De afgelopen periode is de gemeente door de hele stad begonnen met het aardgasvrij maken van woningen. De praktijk is weerbarstig, maar ook een goede leerschool. In 2040 is Amsterdam aardgasvrij.
3. Het Amsterdams Klimaatfonds wordt een groene banenmotor. We leiden mensen op of scholen mensen om en zorgen dat er groene banen klaarstaan, bijvoorbeeld bij de installatie van warmtepompen en zonnepanelen of de ontwikkeling van innovatieve duurzame producten en diensten. Amsterdam maakt dit arbeidsmarktbeleid een belangrijk onderdeel van de regionale energiestrategie. **ZIE OOK 'BESTAANSZEKERHEID IS EEN RECHT' OP PAGINA 57**
4. We verdubbelen de hoeveelheid zonnepanelen in Amsterdam de komende vier jaar. Hierbij wordt gewerkt volgens de zonneladder: we beginnen op daken en parkeerplaatsen. Zodra het wettelijk kan, verplichten we zonnepanelen op grote daken en in het bouwbesluit nemen we op dat nieuwbouw altijd geschikt moet zijn voor zon op het dak. Voor particulieren, kleine ondernemers, scholen en buurtcentra organiseert de gemeente collectieve inkoop- en monteeracties. Om te zorgen dat iedereen mee kan doen, helpt de gemeente bij het verkrijgen van voorfinanciering.
5. Windmolens zijn onmisbaar in de strijd tegen klimaatontwrichting, daar loopt de gemeente niet voor weg. Waar dat verantwoord kan, zet Amsterdam windmolens neer om minstens 50 megawatt extra windenergie op te wekken.
6. Amsterdam heeft duurzame en toekomstbestendige warmtebronnen nodig. De gemeente neemt het voortouw om samen met partners meer geothermie, riothermie en warmte-koudeopslag te realiseren. Hier liggen belangrijke kansen om naar grootschalige toepassing toe te werken. Bestaande bouw, met name waar die moeilijk te isoleren is, kan op restwarmte aangesloten worden, waarbij het streven is om de bron zo snel mogelijk te verduurzamen en de gebouwen zo te verbeteren dat ze naar lagetemperatuurwarmte kunnen. Nieuwbouw wordt nooit op hogetemperatuurwarmtenetten aangesloten.

- 7.** Energiebesparing is goed voor het klimaat en voorkomt energiearmoede. De gemeente traint daarom meer energiecoaches uit de wijk om buurtgenoten gratis energieadvies te geven en investeert in fix-brigades die eenvoudige besparingen als radiatorfolie direct realiseren. De gemeente faciliteert en begeleidt projecten waar isolatie en vervanging van verwarmingsinstallaties gecoördineerd en integraal aangepakt moeten worden (bijvoorbeeld in geval van de VVE's van de naoorlogse woonblokken). Ook organiseert de gemeente samen met partners in de wijk collectieve inkoopacties voor bewoners en lokale ondernemers om zo goedkoop mogelijk te kunnen isoleren.
- 8.** De woningcorporaties kunnen en moeten meer doen om hun woningvoorraad te verduurzamen en te verbeteren. De gemeente maakt hier bindende afspraken over met de corporaties en lobbyt bij het Rijk om financiële ruimte te creëren voor corporaties door de verhuurdersheffing af te schaffen. **ZIE OOK 'BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN' OP PAGINA 13**
- 9.** We rollen de rode loper uit voor energiecoöperaties. Belemmerende regels voor bewonersinitiatieven blijven we uit de weg ruimen met een Kafkabrigade.
- 10.** Regelgeving die ondernemers belemmert om te verduurzamen, ruimen we ook uit de weg. Milieuregelgeving handhaven we scherp, waarbij onze prioriteit is dat grote vervuilers gecontroleerd worden. Een gezonde leefomgeving is belangrijk voor iedereen.
- 11.** GroenLinks pleit voor strikte uitstootplafonds voor CO₂, fijnstof, stikstof, en zwavel voor het vliegverkeer dat gebruikmaakt van Schiphol. Er wordt een ambitieus tijdspad vastgesteld voor de verlaging van deze plafonds zodat de milieu- en gezondheidsschade van Schiphol verder wordt verminderd. **ZIE OOK 'STAD IN BALANS' OP PAGINA 39**
- 12.** De haven van Amsterdam is een belangrijke partner in de klimaattransitie door ruimte te bieden aan duurzame energie als fossielvrije energiehub. De overslag van steenkolen en benzine wordt sneller afgebouwd tot nul. Contracten met op- en overslagbedrijven worden niet meer verlengd. **ZIE OOK 'LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE' OP PAGINA 32**
- 13.** We zijn tegen de komst van een biomassacentrale in Diemen.
- 14.** Kantoorgebouwen die niet minimaal energielabel C hebben op 1 januari 2023, worden gesloten door de gemeente op 2 januari 2023, conform de landelijke wetgeving.

- 15.** Het verbod op fossiele reclame dat GroenLinks voor de Amsterdamse metro heeft gerealiseerd, wordt uitgebreid naar de reclamezuilen in de stad (mupi's).
- 16.** We richten een Energiebank op, die mensen helpt hun energierekening te betalen, waarbij tegelijkertijd met energiecoaches gewerkt wordt om het energieverbruik omlaag te brengen.
- 17.** Het overbelaste net moet uitgebreid worden, anders kunnen we niet verder in de energietransitie. Daarom ontwikkelt de gemeente samen met de provincie en het Rijk hierop beleid waarbij er ook ruimte wordt gemaakt voor lokale, innovatieve oplossingen.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Amsterdam loopt met Routekaart Klimaatneutraal voor op de landelijke politiek om de CO₂-uitstoot van de stad met 55% te verlagen in 2030.
- Buurt voor buurt wordt Amsterdam aardgasvrij. In onder andere de Wildemanbuurt, Molenwijk en de K-Buurt is dit al begonnen. In tientallen andere buurten worden voorbereidingen getroffen. Op het WG-terrein in West zijn bewoners, huurders en ondernemers samen een coöperatie gestart voor duurzame energie.
- Amsterdam telt inmiddels een half miljoen zonnepanelen die 60.000 huishoudens van schone stroom voorzien.
- Om uit de coronacrisis te komen en de klimaatcrisis aan te pakken, hebben we geïnvesteerd in een banenplan voor 3800 nieuwe banen in lokale, duurzame energie.
- In de nieuwe Sluisbuurt worden meer dan 2000 woningen aangesloten op een laagtemperatuur-warmtesysteem. Dit zal ook het geval zijn in alle toekomstige woonwijken.
- Via zogenaamde donutdeals werken bedrijven en bewoners samen aan een circulaire economie. In de Amsterdamse poort wordt bijvoorbeeld lokaal organisch bedrijfsafval opgehaald met elektrisch vervoer en in een biovergister omgezet in energie en compost. De energie wordt geleverd aan de Johan Cruijff ArenA.
- In het voorjaar van 2021 zijn er in Amsterdam 1569 bomen geplant. Er zijn meer bomen geplant dan gekapt. Komend jaar wordt het aantal opgevoerd naar 2000 bomen.

3.2 DUURZAAM BEWEGEN DOOR EEN AUTOLUWE STAD

Een autoluwe stad. Voor heel veel Amsterdammers is dat al jaren een langgekoesterde wens. Veilig kunnen fietsen langs de grachten. Schone lucht inademen. Een blokje om zonder voorbijrazende auto's. GroenLinks was lange tijd de enige voorvechter van een stad die écht autoluw is. Waar fietsers en voetgangers voorrang en ruimte krijgen. Waar kinderen écht een frisse neus kunnen halen.

Het tij is gekeerd. Inwoners en maatschappelijke organisaties omarmden onze ambitie massaal. We hebben de afgelopen jaren hele grote stappen gezet met de Agenda Autoluw. We verlaagden de snelheid op tientallen straten en maakten fietspaden scootervrij. We hebben een ambitieus plan opgezet om de lucht schoner en gezonder te maken.

En we gaan voortvarend door. Want deze maatregelen zijn slechts het begin. De uitstoot van autoverkeer versterkt de klimaatcrisis en zorgt samen met geluidsoverlast en luchtvervuiling nog altijd voor ernstige gezondheidsproblemen en vroegtijdig overlijden van duizenden Amsterdammers. Nog wekelijks raken inwoners zwaargewond na aanrijdingen met auto's en ander gemotoriseerd verkeer. Elk dodelijk ongeval is er een te veel. We streven dus naar nul verkeersslachtoffers.

Mensen met een kleine beurs of een lichamelijke beperking kunnen nog steeds niet goedkoop en makkelijk reizen door de stad. Voor GroenLinks is dat onacceptabel. Onze stad moet leefbaar zijn voor al haar inwoners. Iedereen moet veilig en gezond door Amsterdam kunnen reizen.

GroenLinks wil een leefbare, duurzame en gezonde stad. Er komt meer ruimte voor fietspaden en wandelpaden. Autogebruikers gaan meer betalen voor gebruik van de openbare ruimte. Wijken worden groener, zoals recent gebeurde in de Frans Halsbuurt in de Pijp. We zorgen voor dichtbij en betaalbaar openbaar vervoer voor mensen die niet willen of niet kunnen fietsen. Ook steden als Barcelona en Parijs maakten de afgelopen tijd ruimte vrij voor fietsen, wandelen, voor groen en recreëren. Wij zijn heel trots dat wij onderdeel zijn van deze brede Europese beweging voor meer leefbare, gezonde en autoluwe steden.

PROGRAMMAPUNTEN

1. We geven fietsers en voetgangers ruim baan. Dertig kilometer per uur is de norm in de hele stad. Alleen waar de snelheid en intensiteit van autoverkeer laag genoeg is, kan verkeer veilig worden gemengd. Dat betekent meer doorfietsroutes naar bestemmingen vanuit Amsterdam, goede, brede hoofdfietsroutes door de stad voor gemengd langzaam en snel fietsverkeer en daartussen straten of groene routes waar het prettig verblijven, wandelen en rustig fietsen is.
2. Straten worden veiliger en toegankelijker ingericht, waarbij we de nadruk leggen op voetgangers. Er komen meer (kort) fietsparkeerplekken, om zo fietsen aantrekkelijker te maken en meer toegankelijke ruimte te creëren voor voetgangers. Parkeerplaatsen en trambanen worden bij voorkeur groen aangelegd door halfverharding te gebruiken, waarmee we de klimaatbestendigheid en sponswerking verhogen.
3. De komende vier jaar heffen we nog eens minstens 30.000 parkeerplaatsen voor auto's op. Een deel daarvan kan worden gebruikt voor het parkeren van motoren, elektrische vervoersmiddelen, scooters en (bak-) fietsen. We verlagen het maximaal aantal vergunningen en verhogen de parkeerkosten voor bezoekers in de hele stad. Ook de tarieven voor bewonersvergunningen gaan omhoog. In de drukste wijken kunnen alleen nog bewoners en aangemelde bezoekers parkeren. Om het 'waterbedeffect' naar de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost te voorkomen, wordt in de hele stad betaald parkeren ingevoerd.
4. Straten worden steeds autoluwer. De binnenstad wordt verder autovrij gemaakt, onder andere door het stoppen van doorgaand verkeer op de Weesperstraat. We maken knips voor autoverkeer. Daarbij beperken we eventuele nadelige effecten op de luchtkwaliteit en het ontstaan van sluipverkeer.
5. De metro- en tramverbindingen in de stad worden uitgebreid. Het sluiten van de kleine metroring wordt prioriteit. We zorgen voor een nieuwe Oost-Westverbinding en zoeken daarbij ook nationale financiering. Bestaande metro's gaan ook 's nachts rijden. **ZIE OOK 'WE BOUWEN DE COMPLETE STAD' OP PAGINA 18**

- 6.** We investeren in inclusieve en toegankelijke mobiliteit. We verbeteren de fijnmazigheid en de rijtijden van het openbaar vervoer. We vergroten de mogelijkheden voor informeel OV: openbaar vervoer dat door buurtbewoners wordt uitgbaat en slecht ontsloten wijken beter toegankelijk maakt. We creëren meer fiets- en looproutes naar de stations en we vergroten de sociale veiligheid en de toegankelijkheid voor iedereen. Daarbij hebben we extra aandacht voor gebieden die nu slecht bereikbaar zijn met het OV, zoals delen van Noord.
- 7.** Nieuwe wijken zoals Havenstad maken we tijdig toegankelijk en bereikbaar met hoogwaardig openbaar vervoer. We starten met het versterken van de verbinding over het IJ met Noord. De bouw van verbindingen over het IJ naar de Oostkant en Westkant van Noord starten binnen de komende vier jaar. **ZIE OOK 'WE BOUWEN DE COMPLETE STAD' OP PAGINA 18**
- 8.** We gaan vervoersarmoede tegen. We stimuleren projecten die fietsgebruik stimuleren en maken het OV laagdrempeliger voor wie daar afhankelijk van is. **ZIE OOK 'BESTAANSZEKERHEID IS EEN RECHT' OP PAGINA 59**
- 9.** We voeren in overleg met de landelijke overheid een pilot 'betalen naar gebruik' uit. Autorijders gaan eerlijk betalen voor hun autogebruik door tijds- en plaatsafhankelijk te betalen, waarbij ook gewicht en uitstoot van het voertuig meetellen.
- 10.** We vergroten het aantal deelauto's en deelbakfietsen. Bij buurthubs wordt het aanbod van platforms en coöperaties vergroot. Ook de stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en Noord krijgen voldoende aanbod. Voor elke deelauto verdwijnen er twintig parkeerplekken van particuliere auto's.
- 11.** We spannen ons in regionaal verband in om voor bezoekers van de stad meer P+R bij OV-knooppunten te realiseren. We faciliteren parkeren op afstand met 'hubs', waar OV, fiets, deelauto's en aanvullende voorzieningen als pakketkluisjes samenkomen.

- 12.** De gemeente stelt een strategie op voor elektrische voertuigen en mobility as a service (MaaS) om weggebruik zonder (elektrische) motor te stimuleren en fietsen en wandelen veiliger te maken. We verlengen de contracten met huidige aanbieders van deelscooters niet. Deze blijken in de praktijk vooral fietsritten en openbaar vervoer te vervangen en dragen niet bij aan reductie van de CO₂-uitstoot. Ze leggen bovendien te veel beslag op de openbare ruimte. Het blokkeren van de publieke ruimte wordt tegengegaan met sancties voor gebruikers en bedrijven.
- 13.** Om de groei van elektrische voertuigen aan te kunnen, breiden we de laadcapaciteit voor personenvervoer en logistiek fors uit.
- 14.** We stellen een 'vision zero' op voor ernstige ongevallen. Gevaarlijke straten en kruisingen geven we prioriteit bij het opnieuw inrichten. De ongevalsregistratie wordt beter op orde gebracht, ook voor minder ernstige ongevallen. Amsterdam pleit bij het Rijk voor het behoud van een verbod op e-steps en andere risicovolle vormen van mobiliteit die weinig voordelen meebrengen.
- 15.** Om onnodige mobiliteit te beperken en lokale ondernemers te steunen, pleiten we voor de invoering van een toeslag op thuisbezorging. Ook creëren we meer laad- en losplekken in straten waar leveranciers korte tijd gebruik van kunnen maken, op specifieke tijdstippen of de hele dag door. We faciliteren vervoer over water.
- 16.** Op plekken waar de luchtkwaliteit niet aan de WHO-standaarden voldoet, voeren we verregaande maatregelen in om de gezondheid van Amsterdammers te beschermen. We versnellen de invoering van emissievrije zones. De gemeente ondersteunt burgersnetwerken die de luchtkwaliteit zelf willen meten.
- 17.** Stadslogistiek helpen we te verduurzamen, door met ondernemers mee te denken en samenwerking tussen hen te faciliteren door bijvoorbeeld gezamenlijke overslag. Samen zorgen we ervoor dat vervoer in de stad stapsgewijs, en vanaf 2025 volledig, emissievrij wordt.
- 18.** De handhaving op overtredingen van snelheid, verkeerd parkeren (ook van deelvoertuigen) en geluid wordt uitgebreid. Bijvoorbeeld met akoestische flitspalen en geofencing. We lobbyen er in Den Haag voor dat een deel van de inkomsten van verkeersboetes bij de gemeente terecht komt.

- 19.** We creëren een gelijk speelveld voor taxi's. We maken harde afspraken met taxidiensten over werkomstandigheden van chauffeurs en over het openbaar maken van data.
- 20.** We bieden bewoners de mogelijkheid om laagdrempelig Leefstraten te kunnen realiseren.
- 21.** De handhaving op overtredingen van snelheid, verkeerd parkeren (ook van deelfoertuigen) en geluid wordt uitgebreid. Bijvoorbeeld met akoestische flitspalen.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Vanaf 2023 is in de bebouwde kom van Amsterdam 30 kilometer per uur de norm.
- Er zijn talloze stukken stad opnieuw ingericht met meer ruimte voor voetgangers en fietsers.
- Snorfietsen moeten sinds april 2019 in grote delen van de stad op de rijbaan, zodat fietsers veilig kunnen fietsen op het fietspad.
- In 2019 hebben meer dan 1000 parkeerplekken plaatsgemaakt voor groen, voetgangers, fietsen en woningen. In 2020 waren dat er maar liefst 1271.
- Met het Actieplan Schone Lucht zal uiterlijk 2030 al het verkeer in Amsterdam uitstootvrij zijn. Milieuzones worden uitgebreid en er komen uitstootvrije gebieden.
- Om kwetsbare kades en bruggen beter te beschermen, is de gemeente begonnen met het inzetten van vuilnisboten om afval op te halen.

3.3 EEN GROENE STAD MET NATUUR VOOR MENS EN DIER

Amsterdam wordt stap voor stap groener. Enthousiaste Amsterdammers hebben de afgelopen jaren op vele plekken in de stad kleinschalig groen in de buurt gerealiseerd, regelmatig gestimuleerd via door de gemeente verstrekte buurtbudgetten. Steeds meer Amsterdammers wippen de tegels uit hun stoep of hangen bloeiende planten aan hun balkon.

De stadsdelen werkten ondertussen gestaag aan groenere straten en pleinen, zoals de groene fietsstraat die wordt aangelegd aan de Weesperzijde in Oost. Die inzet levert mooie resultaten op: meer vlinders, bijen en hommels, broedende slechtvalken op het Rijksmuseum, en een otter in de buurt van IJburg. Maar het gaat niet alleen om spectaculaire diersoorten; al dat groen levert vooral een beter leefklimaat op voor mens, plant en dier en bovendien heeft de natuur een intrinsieke waarde. We zetten de vergroening van de stad daarom radicaal door. In de nieuwe Groenvisie kondigden we de aanplant van een nieuw stadsbos aan.

De coronacrisis maakte eens te meer duidelijk hoe belangrijk het is om groen te hebben in de stad, voor een ommetje in de frisse lucht of een afspraak in het park, juist ook voor mensen die kleinbehuisd zijn of voor wie hun huis niet fijn of veilig is. Bomen, parken en andere groene zones zijn goed voor de gezondheid en juist daarom is het belangrijk dat iedere Amsterdammer daar dicht bij huis van kan genieten. Bovendien maakt het veranderende klimaat meer groen in de stad noodzakelijk. Meer hete dagen vragen om meer verkoelende bomen en groene daken. Zwaardere regenval vraagt om goede wateropvang in groenstroken en minder asfalt op straat. Met meer groen houden we, kortom, ons stadsklimaat aangenaam, gezond en veilig.

GroenLinks wil Amsterdam verder ontwikkelen tot een prachtig en divers stedelijk natuurlandschap. Met de groene scheggen heeft Amsterdam prachtige cultuurhistorische, groene paden richting de randen van de stad. Die moeten we zeker behouden, maar de rest van Amsterdam kan hier nog beter op worden aangesloten. Dat doen we door de openbare ruimte groen(er) in te richten en rekening te houden met de natuur in de gebouwde omgeving. We vervangen asfalt en stenen door buurtmoestuinen en groene bermen, grinddaken door groene daken met zonnepanelen, en parkeerplaatsen door bomen en natuurspeelplekken. Zo versterken we de groene verbindingen tussen natuurgebieden en worden groene zones bereikbaar voor iedereen.

Met het versterken van de verbindingen tussen de groene scheggen leggen we ook voor vogels en andere dieren de groene loper uit. Een wilde stad met een fijne leefomgeving voor mens, plant en dier is goed voor de natuur en goed voor ons.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** We geven ondersteuning aan bewonersinitiatieven en ondernemers die de stad groener willen maken door buurtmoestuinen, zelfbeheer van parken en groen in de buurt of vergroening en openstelling van grond in eigendom. Zij kunnen beroep doen op ambtelijke hulp en een ruimer groenfonds.
- 2.** Bomen zijn de sieraden van de stad. We planten voor elke nieuwgeboren Amsterdammer een boom en koesteren onze monumentale bomen. We staan de kap van bomen alleen toe als dat onvermijdelijk is (bijvoorbeeld vanwege ziekte of veiligheid) en we handhaven strenger op illegale kap, ook in binnentuinen, waarbij we onderzoeken of sanctioneren door andere vormen dan geldboetes effectiever zijn. We gaan door met de inhaalslag van herplant. Waar herplant is opgelegd op particulier terrein verplichten we tot daadwerkelijke herplant.
- 3.** We bepalen samen met de Amsterdammers de locatie en de naam van het nieuwe stadsbos.
- 4.** We investeren in het onderhoud van parken en openbaar groen, mede om de natuurlijke verbindingen tussen de groene scheggen te versterken. We dragen bij aan de realisatie van de nieuwe Westeinderscheg, waarmee ook de Oeverlanden groen blijven.
- 5.** Bermen worden ingezaaid met kruidenrijk gras en vlindervriendelijk beheerd. 'Onkruid' wordt slechts verwijderd als het overlast veroorzaakt (natuurlijk zonder gif te gebruiken).
- 6.** De gemeente stimuleert bewoners en eigenaars om groene daken en gevel- en balkontuinen aan te leggen. Het ontharden van tuinen zetten we voort. Tegelteams lichten de komende vier jaar 250.000 tegels uit tuinen, schoolpleinen en stoepen en vervangen ze door groen. Bewoners krijgen daarbij ook advies hoe zelf te composteren.

- 7.** Nieuwbouw wordt natuurinclusief gebouwd. De gemeente spoort woningcorporaties en vastgoedeigenaren aan om natuurvriendelijke aanpassingen zoals groene daken en nestgelegenheid te realiseren en/of te behouden bij renovaties. De gemeente geeft het goede voorbeeld met haar eigen gebouwen.
- 8.** Elk kind krijgt een vorm van natuureducatie. De gemeente helpt basisscholen om natuurelementen te integreren in het reguliere onderwijsaanbod en zorgt dat kinderen door de hele stad op korte afstand naar een natuurpad of natuurspeeltuin kunnen. **ZIE OOK 'DE KRACHT VAN TAAL EN ONDERWIJS' OP PAGINA 73**
- 9.** De Singelgracht wordt een wilde gracht met rietoevers, groene daken op woonboten, en eilandjes waarop kikkers, libellen en watervogels zich thuisvoelen. Zo creëren we een nieuwe, robuuste groene verbinding van de Brettenscheg naar de Diemerscheg.
- 10.** Boeren in landelijk Noord en de veenweidegebieden bij Weesp krijgen hulp bij de overstap naar landbouwmethoden die passen bij meer drassige gebieden. Dat voorkomt CO₂-uitstoot en vergroot de aantrekkelijkheid van dit gebied voor weidevogels en recreatie. **ZIE OOK 'WE BOUWEN DE COMPLETE STAD' OP PAGINA 17**
- 11.** De verantwoordelijke wethouder voor Dierenwelzijn formuleert een ambitieuze Agenda Dierenwelzijn voor de komende collegeperiode, die de intrinsieke waarde van dieren in de stad tot uiting brengt.
- 12.** Overlast die veroorzaakt wordt door dieren, wordt zo veel mogelijk op een natuurlijke manier geminimaliseerd. De gemeente geeft prioriteit aan voorlichting van omwonenden om overlast te voorkomen.
- 13.** Pachtcontracten voor visserijverenigingen worden afgebouwd. Amsterdam staat enkel beheersjacht toe onder strenge voorwaarden en als alle diervriendelijkere alternatieven hebben gefaald.
- 14.** Er worden geen vergunningen afgegeven voor evenementen waarbij dieren als vermaak gebruikt worden of waar dieren beperkt worden in hun soorteigen gedrag, zoals circussen en dierenbeurzen. Dieren mogen niet gebruikt worden als toeristische attractie.

- 15.** Amsterdam wordt een bontvrije gemeente. De wethouder gaat in gesprek met het kleine aantal winkels dat nog kleding en accessoires met bont verkoopt om hen aan te moedigen dat te staken. We moedigen scholen aan om mee te doen aan bewustwordingscampagnes over het gebruik van bont in kleding.
- 16.** Op kinderboerderijen worden dieren gehuisvest naar hun natuurlijke behoeftes en leefomgeving. Er is geschoold toezicht en aandacht voor educatie over dierenwelzijn. Maneges garanderen het welzijn van hun paarden door te voldoen aan het Paardenbesluit van de Dierenbescherming.
- 17.** Dierentuin Artis blijft de komende jaren het aantal diersoorten verminderen, vooral van dieren die veel ruimte nodig hebben. De gemeente ondersteunt Artis bij het verbeteren van het welzijn van de dieren door het vergroten van verblijven en het mogelijk maken van natuurlijk gedrag.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Volkstuinparken, de groene longen van de stad, hebben langetermijnzekerheid gekregen. Onderhoud en ecologisch beheer blijft bij de volkstuinders, om de biodiversiteit te behouden.
- Er komt geen woningbouw in de Oeverlanden, zodat dit landschapspark aan de Nieuwe Meer een plek blijft voor wandelingen, sport en ruige natuur.
- In 32 buurten in Nieuw-West, Zuidoost en Noord werkt de gemeente samen met bewoners en woningcorporaties om de openbare ruimte toegankelijker, mooier en klimaatbestendig te maken.
- Op voorstel van GroenLinks richt de gemeente bermen, plantsoenen, groenstroken beter in door ze bereikbaar te maken en er bankjes, speeltoestellen of sporttoestellen voor alle doelgroepen op te plaatsen.
- In het Bosplan 2020-2030 wordt extra geïnvesteerd in de natuur, de bereikbaarheid van het Amsterdamse Bos met OV en fiets, natuureducatie en sport.
- Van groene bushokjes tot buurtmoestuinen, geveltuinen en postzegelparken: met de inzet van buurtbudgetten hebben buurtbewoners vele groene initiatieven bedacht en uitgevoerd.
- De verkeersader van de Wibautstraat via de Weesperstraat naar de IJtunnel verandert in een groene gordel met onder andere een middenberm vol bomen.

HOOFDSTUK 4 ONGELIJK INVESTEREN VOOR MEER GELIJKHEID IN DE STAD

4.1 BESTAANSZEKERHEID IS EEN RECHT

Bestaanszekerheid is een basisrecht. Voor alle Amsterdammers. Iedereen verdient het om genoeg en gezond te eten. Om de wasmachine te laten repareren als die stuk is. Om een kind mee te laten gaan op schoolreisje. Mensen met schulden moet we niet straffen, maar helpen. Te lang is wantrouwen leidend geweest in overheidsbeleid. En waar de landelijke overheid steeds meer gaten knipt in het sociale vangnet, blijft Amsterdam deze gaten dichten. We spannen ons ook in om nieuwe, minder bureaucratische vormen van sociale zekerheid te bieden. Zo strijden we als stad krachtig en vol overtuiging tegen armoede en ongelijkheid.

Wij hebben een sociaal bijstandsbeleid dat gebaseerd is op vertrouwen. In Amsterdam komen fouten van de overheid niet voor rekening van uitkeringsgerechtigden. Er wordt geen ‘tegenprestatie’ gevraagd voor een uitkering. Hulp en begeleiding vormen het uitgangspunt, in plaats van sancties en controledwang. En sociaal werk is beschikbaar voor wie dat nodig heeft. We investeren elk jaar meer in inkomensondersteuning en het tegengaan van schulden. De gemeente kent verscheidene armoederegelingen en is begonnen met het overnemen van schulden bij jongeren. Zo kunnen zij op adem komen en met een schone lei beginnen.

De coronacrisis heeft geleid tot grote werkloosheid in de stad. Tegelijkertijd is er een groot tekort aan werknemers in de duurzame sector, de zorg, het onderwijs en de bouw. Amsterdam begeleidt mensen daarom bij het vinden van ander, beter werk in een van deze sectoren. Bijvoorbeeld met een groot en duurzaam banenplan waarmee we mensen begeleiden naar nieuwe banen in de energietransitie, waar nodig met om- of bijscholing. Andere voorbeelden zijn de oprichting van het Regionaal Werkcentrum en banenplannen, bijvoorbeeld in Zuidoost, waar mensen in hun eigen wijk aan het werk gaan.

Ondanks deze inspanningen stijgt het aantal huishoudens met problematische schulden al jaren. Maar liefst 10,6 procent van alle huishoudens in Amsterdam heeft geregistreerde problematische schulden. Landelijk beleid veroorzaakt structurele armoede en ongelijkheid. De Participatiewet sluit velen uit van sociale zekerheid en vernedert mensen doordat sancties, controledwang en wantrouwen jegens de burger het uitgangspunt zijn. Bijstandsuitkeringen zijn te laag om van rond te kunnen komen. En de hoogte van de lonen blijft al jaren achter bij de economische groei. Terwijl in onze stad multinationals grote winsten opstrijken en belasting ontwijken, komen veel Amsterdammers moeilijk rond en worstelen ze met financiële onzekerheid en schulden. Veel te veel Amsterdamse kinderen groeien op in een arm gezin. Armoede gaat te vaak over van generatie op generatie. Ongelijkheid is ook ongelijk verdeeld in de stad; met name in Zuidoost, Nieuw-West en Noord vinden we de buurten met de grootste sociale achterstand.

Amsterdam blijft zich verzetten tegen het harde en wantrouwende landelijke sociale beleid. We geven prioriteit aan begeleiding naar werk in sectoren die grote publieke belangen dienen. We erkennen tegelijkertijd dat werk niet de enige manier is om te participeren en we waarderen de verschillende vormen van vrijwilligerswerk en mantelzorg.

We experimenteren met nieuwe vormen van inkomensondersteuning om meer bestaanszekerheid en vrijheid te bieden. We experimenteren ook met nieuwe collectieve zekerheden om kleine werkgevers te ontlasten en meer werkgelegenheid te creëren. En we willen meer schulden gaan overnemen zodat we mensen bevrijden uit de ijzeren greep van incassobureaus. En juist in die buurten en wijken waar armoede en ongelijkheid het grootst zijn, investeren we méér om de ongelijkheid te verminderen.

PROGRAMMAPUNTEN

1. Amsterdam kent geen ‘tegenprestatie’ in de bijstand. De bijstand is vrij van repressie. Hulp en begeleiding is het uitgangspunt, niet dwang en drang. Bijstandsgerechtigden worden geholpen naar passend werk, werk via de werkbrigade, buurtbanen, vrijwilligerswerk of een welzijnsaanbod. Amsterdam blijft bij de landelijke overheid pleiten voor het versterken van de sociale zekerheid, vooral voor flexwerkers en zzp’ers, en voor een structurele herziening van de Participatiewet, waaronder het afschaffen van de kostendelersnorm. **ZIE OOK ‘BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN’ OP PAGINA 14**
2. We hanteren hetzelfde uitkeringsbedrag voor dak- en thuislozen als voor andere bijstandsgerechtigden en passen dus geen korting toe zoals nu het geval is.
3. Voor iedereen met een afstand tot de arbeidsmarkt of een arbeidsbeperking is er sociaal werk. Bij de sociale werkvoorziening, sociale firma’s of reguliere werkgevers. Er komen basisbanen voor mensen die op de reguliere arbeidsmarkt niet terecht kunnen en die ook niet per se een doorstroom naar regulier werk beogen. We breiden ook de buurtbanen uit: betaald werk voor mensen die een sleutelfunctie vervullen in de buurt.
4. We blijven mensen met een bijstandsuitkering stimuleren om bij te verdienen. Amsterdam pleit ervoor om het bedrag dat mag worden bijverdiend wettelijk te verhogen en de periode waarin bijverdiend mag worden te verlengen. Mensen die bijverdienen in de bijstand worden financieel ontzorgd. Als er door de overheid een fout wordt gemaakt bij de inkomensberekening dan zijn de kosten voor de gemeente.

5. De gemeente onderzoekt hoe kan worden geëxperimenteerd met ‘cash-first’-projecten, waarbij mensen kunnen kiezen om in plaats van een hulptraject een geldbedrag te ontvangen. Dit gebeurt in navolging van verschillende internationale voorbeelden.
6. De landelijke overheid is veel te traag met het compenseren van de slachtoffers van het toeslagenschandaal. Amsterdam doet er alles aan om de Amsterdamse gedupeerden te helpen daar waar de landelijke overheid hen in de steek laat, bijvoorbeeld door het overnemen van schulden en hulp bij het vinden van woonruimte en de juiste zorg.
7. Amsterdam geeft prioriteit aan het toeleiden van mensen naar werk in de duurzame sector, de publieke sector (met name zorg en onderwijs) en de bouw, boven werk in andere sectoren. Vanwege groeiende arbeidstekorten enerzijds en vanwege het grote publieke belang van deze sectoren anderzijds.
8. Amsterdam blijft investeren in omscholingstrajecten en er komen opleidingsvouchers voor mensen die minimaal een mbo-diploma willen halen, in het bijzonder voor opleidingen uit de ‘krapte sectoren’. **ZIE OOK ‘DE KRACHT VAN TAAL EN ONDERWIJS’ OP PAGINA 75**
9. Er komen buurtgerichte banenplannen, waarmee we mensen begeleiden naar werk binnen kleinschalige bedrijvigheid of dienstverlening in coöperatief verband, of bij lokale ondernemers. **ZIE OOK ‘LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE’ OP PAGINA 30**
10. Het bestrijden van jeugdwerkloosheid, met name van jongeren met een biculturele achtergrond, blijft een topprioriteit voor het stadsbestuur. De aansluiting tussen onderwijsinstellingen, werkgevers en het jongerenpunt wordt versterkt, bijvoorbeeld door uitwisseling in het onderwijsprogramma op te nemen. Er komen speciale programma’s om jongeren te begeleiden naar werk in de duurzame sector, de publieke sector (zorg en onderwijs) en de bouw. **ZIE OOK ‘LOKALE RIJKDOM IN EEN SOLIDAIRE EN CIRCULAIRE ECONOMIE’ OP PAGINA 31**
11. We begeleiden mensen naar werk op basis van hun vaardigheden (‘skills’) in plaats van enkel te kijken naar diploma’s en/of opleidingsniveau. Ook werkgevers formuleren hun arbeidsaanbod op basis van vaardigheden. Er wordt gewerkt aan een zogenaamd ‘skills paspoort’, zodat werkgevers en werknemers makkelijker gematcht kunnen worden.

- 12.** De doelstellingen van het Regionaal Werkcentrum (een samenwerkingsverband van de gemeente, het UWV, werkgevers en regionale partners) worden uitgebreid. Naast doorontwikkeling richting taken als om- en bijscholing, re-integratie en werktrajecten, worden ook aanbevelingen van de Commissie Regulering van Werk (Borstlap) in praktijk gebracht. Onder meer het (tijdelijk) overnemen van collectieve risico's zodat mensen makkelijker aan de slag kunnen gaan bij kleine werkgevers.
- 13.** Amsterdammers met een laag inkomen kunnen op dit moment gebruikmaken van 26 verschillende Amsterdamse regelingen. Deze regelingen worden gebundeld tot één persoonlijk budget om het gebruik te verhogen, duidelijkheid en flexibiliteit te vergroten en procedures menselijker en efficiënter te maken.
- 14.** Armoedebelief wordt een belangrijk onderdeel van gebieds- en wijkplannen en wordt vormgegeven in samenwerking met bewoners. We investeren meer in lokale initiatieven op het gebied van armoedepreventie en er wordt meer geïnvesteerd in die wijken waar de problemen het grootst zijn. Lokale vindplaatsen van armoedeproblematiek, zoals scholen, buurthuizen en voedselbanken worden meer ingezet om mensen toe te leiden naar het gemeentelijk aanbod van inkomensondersteuning. De buurtteams spelen hierin een centrale rol.
- 15.** We breiden de mogelijkheid uit om schulden door de gemeente te laten overnemen. Schulden lopen zo niet verder op door incassobureaus. Amsterdammers kunnen hierdoor makkelijker met een schone lei opnieuw beginnen. We zetten extra in op het voorkomen van wachttijden in de schuldhulpverlening voor jongeren.
- 16.** Ervaringsdeskundigen worden standaard betrokken om mee te denken bij het ontwikkelen en uitvoeren van armoedebelief en re-integratiebelief. Zij worden (nog) meer dan nu onderdeel van de buurtteams en ontvangen bovendien een vergoeding voor hun werk.
- 17.** Schaamte rond armoedeproblematiek moet worden weggenomen door het onderwerp schulden en geldzorgen meer bespreekbaar te maken en financiële educatie onderdeel te maken van het basis- en voortgezet onderwijs. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op het tijdig signaleren van schuldenproblematiek. Wachttijsten in de schuldhulpverlening voor jongeren zijn onacceptabel en worden koste wat het kost voorkomen.

- 18.** De groep werkende minima, meestal flexwerkers of zzp'ers, wordt actief benaderd om gebruik te maken van inkomensondersteuning. Financiële inloopspreekuren worden ook buiten kantooruren aangeboden omdat steeds meer werkenden kampen met schulden.
- 19.** Naast de Masterplannen voor Zuidoost en Nieuw-West komt er ook een Masterplan voor Noord. We committeren ons aan langjarige investeringen in deze stadsdelen, waar in het verleden juist veel te weinig in is geïnvesteerd. De invulling en uitvoering van deze plannen ligt primair in handen van bewoners, lokale ondernemers en betrokken maatschappelijke organisaties.
- 20.** Het percentage niet-gebruik van uitkeringen van mensen die er wel recht op hebben, wordt verlaagd. De gemeente gaat actief op zoek naar arbeidsongeschikten die vanwege de obstakels in de toegang tot de Participatiewet zonder inkomen of uitkering thuis zitten.
- 21.** Amsterdam blijft bij de landelijke overheid lobbyen om de benarde inkomenspositie van ouderen met een migratieachtergrond met een onvolledige AOW te verbeteren. Het AOW-gat van Nederlanders van Surinaamse herkomst die tussen 1957 tot 1975 nog in Suriname woonden, moet volledig worden gecompenseerd, overeenkomstig het advies van de Commissie Sylvester.
- 22.** De gemeente werkt niet samen met bedrijven die gebruik maken van schijnzelfstandigheid of andere uitbuitconstructies, die we steeds vaker tegenkomen in bijvoorbeeld de platformeconomie. De gemeente helpt zzp'ers die noodgedwongen zelfstandig zijn en in coronatijd steun van de gemeente hebben ontvangen als zij dat willen naar werk in loondienst, bij voorkeur in de duurzame sector, de publieke sector en de bouw.
- 23.** We steunen het pleidooi om het minimumloon te verhogen naar 14 euro. We zorgen ervoor dat in de gemeentelijke organisatie geen enkele werknemer minder verdient dan 14 euro per uur.
- 24.** We ondersteunen en faciliteren experimenten met het basisinkomen voor en door bewoners, zoals Collectief Kapitaal. Bestaande regelgeving die onderlinge solidariteit moeilijk maakt pakken we aan.
- 25.** De gemeente gaat meer sociaal inkopen: per jaar minimaal 15 inkooptrajecten extra. Pantar koopt minimaal 10 inkooptrajecten per jaar sociaal in. Minimaal 10

procent van de totale gemeentelijke inkoop gebeurt bij sociale ondernemers. We werken hiervoor meer samen met sociale firma's om daar meer werkgelegenheid te realiseren. Het percentage 'Social Return on Investment' wordt verhoogd. Bij elke inkoopprocedure wegen sociale voorwaarden voor meer dan 40 procent mee.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- De gemeente kwam met een speciale aanpak jeugdwerkloosheid, die jonge mensen actief naar een baan begeleidt en arbeidsmarktdiscriminatie tegengaat. In Nieuw-West krijgen jongeren hulp van coaches, en er werd een banenplan gelanceerd om jongeren te helpen aan werk dat aansluit bij hun opleidingsniveau.
- Dankzij een voorstel van GroenLinks gaat de gemeente schulden van jongeren overnemen. De gemeente onderhandelt met de schuldeisers over kwijtschelding en een terugbetalingsregeling. Zo krijgen jongeren een adempauze en kunnen ze hun schulden afbetalen in plaats van dat problemen zich opstapelen.
- Met het project buurtbanen krijgen vrijwilligers die een sleutelrol spelen in de buurt een betaalde functie, en een passende opleiding. Ook zijn meer dan 160 banen gecreëerd voor mensen met een arbeidsbeperking.
- Voortaan betaalt de gemeente zelf voor fouten in het bijstandsaanvraagproces als een bijstandsgerechtigde niets te verwijten valt, niet de bijstandsaanvrager. Regels voor bijstandsgerechtigden zijn vaak onnodig ingewikkeld en kunnen mensen diep in de problemen brengen.
- We voerden een 'schuldenrust' in voor mensen met schulden tijdens de coronacrisis en kwamen met een actieplan om de getroffen zzp'ers te ondersteunen.
- Dankzij een samenwerking tussen werkgevers, de gemeente en onderwijsinstellingen hebben inmiddels 613 bewoners van Zuidoost een baan gekregen.
- We zochten de randen op van de Participatiewet, bijvoorbeeld door het bijverdienen in de bijstand mogelijk te maken waardoor we mensen een duwtje in de rug geven om meer te werken en waardoor mensen met een minimuminkomen wat meer te besteden hebben.

4.2 MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID, WELZIJN EN (JEUGD)ZORG

Corona trof ons allemaal, in meer of mindere mate. Maar de pandemie legde óók pijnlijk bloot hoe een verschil in welvaart leidt tot ongelijkheid in ons welzijn en onze gezondheid. Amsterdammers met een niet-westerse migratieachtergrond stierven vaker aan corona, net als mensen met een lager inkomen. Mensen met lagere inkomens en praktische opleidingsniveaus zijn bovendien vaker ziek, vaker eenzaam en vaker depressief. Zij leven gemiddeld zes jaar korter en maar liefst negentien jaar minder lang in goede gezondheid. Hart- en vaatziekten komen zelfs vijf keer zo vaak voor onder praktisch opgeleide Amsterdammers als onder de theoretisch opgeleiden. Een groot en schrijnend onrecht, waar we ons met hand en tand tegen moeten verzetten. Schrijnend is ook het gebrek aan zorg dat we Amsterdamse jongeren kunnen bieden. In de jeugdhulp zien we de wachtlijsten toenemen, met name voor kinderen en jongeren met ernstige (GGZ-) problematiek zoals suïcidaliteit, eetstoornissen en zelfbeschadiging.

Preventie is essentieel om deze ongelijkheid in gezondheid en welzijn structureel tegen te gaan. Voorkomen is beter dan genezen. De belangrijkste voorwaarden daarin zijn een leefbaar inkomen, een goed huis en fijn werk. Maar ook op andere terreinen vallen er slagen te winnen. Amsterdam heeft de afgelopen jaren extra geïnvesteerd in de eerste duizend dagen van kwetsbare kinderen, om hen een gezonde en kansrijke start van hun leven te geven. Er wordt gewerkt aan gezonde voeding en het bestrijden van eenzaamheid. En er wordt extra geïnvesteerd in jongerenwerk. Verschillende partijen werken samen in de coalitie Amsterdam Vitaal & Gezond en allerlei buurt- en particuliere initiatieven in de stad zijn bezig met gezondheid, bijvoorbeeld het initiatief 'Bloei & Groei' in Zuidoost en 'Gezond Noord' in Noord. Maar ondanks deze inspanningen is de ongelijkheid in gezondheid de afgelopen jaren toegenomen.

Investerings in welzijn betalen zich uit in gezonde levensjaren en in minder zorgkosten. Maar de effecten van welzijnsbeleid en preventie zijn blijkbaar lastig 'financieel te vertalen', want substantiële, noodzakelijke investeringen van onder meer zorgverzekeraars in de gezondheid van (jeugdige) Amsterdammers blijven uit. Ook wordt er te weinig rekening gehouden met de zogenaamde gezondheidsvaardigheden, de vaardigheden om informatie over gezondheid te vinden, te begrijpen en toe te passen. De persoonlijke leefstijl aanpassen wordt vaak aangewezen als dé manier om gezondheid te bevorderen. De nadruk op 'individuele verantwoordelijkheid' miskent de

maatschappelijke oorzaken van ongelijkheid in gezondheid en zet de deur open naar stigmatisering.

De oorzaken én de oplossingen van grote gezondheidsverschillen moeten dan ook in de samenleving gezocht worden: in armoedebestrijding, werk, gezonde woningen, groene openbare ruimte, aanbod van gezond voedsel, sportvoorzieningen en sociale samenhang en maatschappelijke activiteiten in de buurt. Het terugdringen van ongelijkheid in gezondheid is een gezamenlijke opdracht, waar óók zorgaanbieders en zorgverzekeraars een grote verantwoordelijkheid in hebben. Solidariteit tussen ziek en gezond moet voorop staan in Amsterdam. Alle Amsterdammers moeten de beste zorg kunnen krijgen, ongeacht hun achtergrond, opleiding, inkomen of vermogen. Soms moet je daarom 'ongelijk' investeren, om alle Amsterdammers de gezondheid te bieden die ze verdienen.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** In elke Amsterdamse buurt wordt een gezondheidsscan gedaan. Daarin wordt getoetst in hoeverre de openbare ruimte en de sociale en sportieve voorzieningen en activiteiten voldoende randvoorwaarden bieden voor een gezonde leefomgeving. Waar dit nog niet het geval is, zoeken we aansluiting op de wensen en behoeften van bewoners. Daarnaast stimuleren en ondersteunen we buurtgerichte gezondheidscoöperaties die bijdragen aan sociale activiteiten en een gezonde leefomgeving.
- 2.** De samenwerking met zorgaanbieders, zorgverzekeraars en cliëntorganisaties in de coalitie Amsterdam Vitaal & Gezond wordt uitgebreid en buurtgericht ingezet. Via deze samenwerking wordt meer geïnvesteerd in het verbeteren van gezondheid en welzijn van Amsterdammers.
- 3.** Amsterdam blijft inzetten op het vergroten van gezondheidsvaardigheden. Er komt meer aandacht voor taal en laaggeletterdheid in relatie tot het zorg- en hulpaanbod. We helpen zorgverleners om toegankelijker te zijn voor laaggeletterden.
- 4.** Jongerenwerk is essentieel voor het voorkomen van jeugdhulp-problematiek, door middel van vroegsignalering en interventie. Daarom blijven we investeren in jongerenwerk, buurthuizen en samenwerking met jeugdhulp.

5. Amsterdam handhaaft het beleid om géén eigen bijdrage te heffen voor dagbesteding en ambulante begeleiding. We schaffen de eigen bijdragen voor woon- en vervoersvoorzieningen af.
6. Er komt meer aandacht voor de zorg- en hulpbehoefte van ouderen met een migratieachtergrond, met name in de dementiezorg. Migrantenorganisaties worden betrokken om beter te voorzien in deze behoeftes. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
7. We bestrijden racisme en discriminatie in de zorg actief door onder meer de inzet van professionele tolken, het versterken van cultuursensitieve zorg en een actief anti-racisme- en discriminatiebeleid bij zorginstellingen. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
8. Samen met huisartsen, zorgaanbieders en zorgverzekeraars onderzoeken we hoe in elke buurt zorgbureaus kunnen worden ingericht, in het verlengde van (en in samenwerking met) de buurtteams. Deze bureaus zijn toegankelijk voor mensen van alle leeftijden. Specifieke groepen worden actief benaderd voor een consult, zoals ouderen vanaf een bepaalde leeftijd of ouders na de geboorte van hun kind. Doel van het zorgbureau is het vroegtijdig signaleren van gezondheidsproblemen en daarbij adviseren.
9. Alle Amsterdammers moeten de kans krijgen om te sporten en te bewegen. De gemeente garandeert sportaanbod in alle wijken van de stad en breidt met name voor jongeren laagdrempelige en betaalbare sportvoorzieningen uit. Ongelijkheid in de toegang tot sport moet verkleind worden, bijvoorbeeld door een flinke uitbreiding van sportvoorzieningen in de openbare ruimte. Deze sportvoorzieningen worden ook toegankelijker gemaakt. Het bestuur van sportclubs wordt ondersteund indien nodig.
10. De sociale basis moet toegankelijk en beschikbaar zijn voor alle Amsterdammers en zich niet enkel richten op kwetsbare groepen. Welzijns- en opbouwwerk en bewonersorganisaties moeten verstevigd worden en weer verbonden worden met voorzieningen in de sociale basis. Er komen meer buurthuizen, waar bewoners zelf het beheer over krijgen.

- 11.** Waar mogelijk wordt gekozen voor een meerjarige subsidierelatie. Concurrentie op prijs tussen zorgaanbieders wordt tegengegaan en er wordt meer ingezet op samenwerking tussen alle partijen. In de jeugdhulp bieden we ook ruimte aan kleinere partijen met een specifiek aanbod aan jeugdhulp.
- 12.** We doen er alles aan om de wachttijden in de jeugdhulp en andere zorg niet verder te laten oplopen en de wachtlijsten uiteindelijk volledig weg te werken. We blijven lobbyen voor meer financiering vanuit de landelijke overheid, zodat genoeg (en waar nodig ook beter passende) jeugdhulp en zorg geboden kunnen worden. Amsterdam blijft eventuele tekorten opvangen als dat nodig is. De administratieve lasten voor jeugdzorgverleners worden beperkt.
- 13.** We geven prioriteit aan het toegankelijk houden van de zwaarste vormen van jeugdhulp, waar de noden van kinderen en jongeren het hoogst zijn.
- 14.** De voorziening 'hulp bij huishouden' wordt waar mogelijk gekoppeld aan ander zorgaanbod, zoals ambulante begeleiding en ondersteuning in het huishouden.
- 15.** De wachttijden voor reparatie en vervanging van hulpmiddelen, zoals rolstoelen, zijn al jaren onaanvaardbaar lang. Als er opnieuw geen verbetering optreedt in het aanbod van hulpmiddelen, onderzoekt de gemeente of zij zelf hulpmiddelen kan gaan aanbieden.
- 16.** Op initiatief van GroenLinks kwam er de afgelopen jaren steeds meer ruimte voor zeggenschap van de cliënt in de zorg en jeugdhulp. Zelfbeheer en eigenaarschap in de zorg wordt de komende jaren verder uitgebreid. Het aanbod van jeugdhulp sluit meer aan op de leefwereld en interesses van jongeren zelf, ook als dit niet binnen het voorgeschreven aanbod valt.
- 17.** De inzet van ervaringsdeskundigheid wordt regel in plaats van uitzondering. Ervaringsdeskundigen hebben een professionele stem en rol in het vormgeven en evalueren van de dienstverlening en zorg en zij worden hiervoor betaald.

- 18.** Er komt meer onafhankelijke cliëntondersteuning in de jeugdhulp. Cliëntondersteuners begeleiden jongeren en hun ouders bij het vinden van hun weg in het hulpaanbod. Er komt een speciale focus op het ondersteunen van pleegouders. Het zorgaanbod wordt beter in kaart gebracht zodat het makkelijker wordt voor ouders/verzorgers om de juiste zorg te vinden.
- 19.** Kennis van en begrip voor psychische, psychiatrische en psychosociale problematiek wordt versterkt om stigmatisering tegen te gaan en om mensen sneller de juiste hulp te kunnen bieden. Buurtteams worden goed geïnstrueerd hoe ze psychische problematiek tijdig kunnen signaleren en mensen op de juiste manier doorverwijzen.
- 20.** Cliënten worden vooraf betrokken bij het opstellen van kwaliteitscriteria in het zorg- en welzijnsaanbod. Er worden meer kwalitatieve methoden ingezet voor monitoring, en om ‘systeemfouten’ op te sporen. Actieve bewoners worden betrokken bij het volgen van de voortgang en de kwaliteit van de buurtteams.
- 21.** De personeelstekorten in de zorg en jeugdhulpverlening zijn zeer problematisch. De gemeente blijft zich inspannen voor betere beloning, betere contracten en betere opleidings- en beroepsperspectieven voor mensen in de publieke sector, in het bijzonder in de zorg en het basisonderwijs. **ZIE OOK ‘DE KRACHT VAN TAAL EN ONDERWIJS’ OP PAGINA 74**
- 22.** Er is blijvend aandacht nodig voor de positie van mantelzorgers; ondersteuning wordt geboden en uitgebreid waar nodig. Daarbij is er specifieke aandacht voor jonge mantelzorgers omdat de beschikbare ondersteuning hen niet altijd bereikt. Samen met, onder meer, scholen worden zij beter in beeld gebracht en ondersteund.
- 23.** Zolang de wachttijden in de transgenderzorg veel te lang zijn, zorgen we voor goede ondersteuning en begeleiding van trans personen om de wachttijd te doorstaan. We werken aan het verkorten van de wachttijden door de transgenderzorg te decentraliseren en uit te breiden door lokale initiatieven te stimuleren.
- 24.** We stimuleren en ondersteunen actief dat alle zorg- en welzijnsinstellingen in Amsterdam het Roze Loper keurmerk (voor sociale acceptatie van seksuele diversiteit) verwerven.

- 25.** De zorg kampt met een tekort aan ruimte in de stad. Amsterdam spant zich er voor in om de toegankelijkheid en nabijheid van (huisartsen)zorg voor eenieder te kunnen waarborgen, ook 's nachts. De gemeente zet zich in voor praktijkruimtes voor zorgverleners en lobbyt bij het rijk voor een hogere vergoeding van de huurkosten door verzekeringen.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Door voorstellen van GroenLinks kwam er meer maatwerk en zeggenschap in de zorg. Beter luisteren naar de ervaringen van zorggebruikers bij het vaststellen van beleid, en mensen met een zorgvraag meer invloed geven bij de inkoop van hulpmiddelen zoals rolstoelen, of de manier waarop ze wonen.
- We investeerden veel meer geld in preventie en welzijn, onder andere in de eerste 1000 dagen van pasgeboren Amsterdammers. Hierdoor voorkomen we een ongelijke start en achterstanden die niet meer in te lopen zijn.
- Met het instellen van buurtteams wordt voor mensen met een zorg- of hulpvraag de drempel lager om aan te kloppen bij de overheid. Hiermee verkleinen we de ongelijkheid in de toegang tot zorg.
- We kwamen met concrete aanbevelingen om racisme in de zorg (zowel discriminatie van zorgpersoneel als van zorggebruikers) tegen te gaan.
- Tijdens de coronacrisis vroegen we aandacht voor zorgpersoneel en mantelzorgers, en we zetten ons in voor betere voorlichting om de achterblijvende vaccinatiegraad onder bepaalde groepen stadsbewoners aan te pakken.
- Als gemeente investeerde we veel extra geld in de jeugdhulp. Waar het Rijk te weinig geld beschikbaar stelt, probeert Amsterdam zoveel mogelijk tekorten te dichten om te voorkomen dat wachtlijsten oplopen.

4.3 DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD

Amsterdam heeft een naam hoog te houden als het gaat om tolerantie, gelijkwaardigheid en inclusie. Wij willen een vrije stad zijn, waar iedereen zich thuis voelt en niemand te maken krijgt met discriminatie en stigmatisering. Maar zo tolerant als we waren of dachten te zijn, zijn we niet meer. Gelukkig is de strijd voor gelijkwaardigheid door verschillende groepen duidelijk zichtbaar en voelbaar in onze stad. Hun boodschap wordt gehoord en gedeeld door een steeds groter wordende groep Amsterdammers. Zwarte Piet is racisme, #MeToo, Black Lives Matter, de LHBTIQ+- beweging, de Women's March: wij staan pal achter deze en andere sociale bewegingen die strijden voor rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid. We horen, delen én versterken hun boodschap. Omdat het tijd is om historische ongelijkheid, onderdrukking en uitsluiting te erkennen, te beëindigen en rekenschap te geven van de pijn die hierdoor wordt veroorzaakt. Omdat het is tijd om recht te zetten waar onrecht is aangedaan.

GroenLinks heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het bestrijden van racisme en discriminatie in onze stad. Door de norm te stellen - racisme en discriminatie is onacceptabel - maar ook met concrete maatregelen. Er is gewerkt aan verbondenheid tussen gemeenschappen. De burgemeester maakte namens het stadsbestuur excuses voor het Amsterdamse slavernijverleden. Er komt een museum over ons slavernijverleden. En via onder meer het onderwijs wordt het bewustzijn vergroot over hoe de gevolgen van ons slavernijverleden doorwerken in de huidige samenleving. Een grote campagne riep Amsterdammers op om zich uit te spreken en op te staan tegen discriminatie. Met de LHBTIQ+-gemeenschappen wordt er gewerkt aan de totstandkoming van het Regenbooghuis; een fysieke plek voor LHBTIQ+- gemeenschappen om samen te kunnen komen. En in Bos en Lommer opende de eerste rechtswinkel voor vrouwen onlangs haar deuren.

Maar institutioneel en alledaags racisme, discriminatie, achterstelling, stigmatisering en uitsluiting zijn nog altijd een realiteit waar veel Amsterdammers mee te maken hebben. Ongelijkheid verdwijnt niet vanzelf. Sterker nog, de steeds luider wordende roep om gelijkwaardigheid gaat hand in hand met maatschappelijke verruwing, polarisatie en stigmatisering van bevolkingsgroepen. We zien met afschuw de moslimhaat, het antisemitisme, het racisme en het geweld tegen LHBTIQ+-personen in onze stad. Hoe vanzelfsprekend gelijkwaardigheid ook zou moeten zijn, ze zal bevochten, verworven en verdedigd moeten worden. Er zal blijvend gewerkt moeten worden aan sociale verbondenheid tussen gemeenschappen.

We zien gelukkig ook dat veel Amsterdammers zich uitspreken en opstaan tegen racisme en discriminatie. Drukbezochte demonstraties, regenboogvlaggen die de straten kleuren en meer symbolische uitingen van steun aan hen die te maken krijgen met uitsluiting en geweld. We zien ook dat verschillende sociale groepen in de stad naar elkaar toegroeien, gemeenschappelijkheid vinden, letterlijk en figuurlijk elkaars taal leren spreken en culturele uitingen delen. Samen leven (samenleven) wordt zo elke dag opnieuw vormgegeven.

Ook de gemeente moet de gelijkwaardigheid van haar inwoners blijven bevechten, verweven en verdedigen, en tegelijkertijd het leggen van verbindingen tussen groepen blijven bevorderen en ondersteunen. Door het goede voorbeeld te geven en de norm te blijven stellen waar gelijkwaardigheid nog niet de norm is. Door samen met de maatschappelijke partners in de stad op te blijven trekken om misstanden bloot te leggen, deze aan te pakken, nieuwe verbindingen te leggen en mensen samen te brengen. Door scherp te blijven kijken naar hoe en waar ons beleid bepaalde groepen achterstelt, in het besef dat ongelijke behandeling in het verleden ongelijke investeringen in het heden rechtvaardigt. Door 'diversiteit en inclusie' niet te reduceren tot een aparte paragraaf, niet te behandelen als een aparte opgave, maar door te erkennen dat racisme en discriminatie onlosmakelijk verbonden zijn met sociale ongelijkheid en segregatie en dat de aanpak daarvan gemeentebreed, beleidsoverkoepelend en intersectioneel moet zijn.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** Het stedelijke beleid voor LHBTIQ+, vrouwenemancipatie, diversiteit, anti-discriminatie en gedeelde geschiedenis worden nader uitgewerkt met een verhoogde ambitie. Bij de uitwerking wordt een brede vertegenwoordiging van de betreffende groepen betrokken.
- 2.** De gemeente stelt een gemeentebrede en integrale aanpak van institutioneel racisme en discriminatie op. Het doel hiervan is om zichtbaar te maken of en hoe op verschillende (beleids)terreinen ongelijkheid in de hand wordt gewerkt. Zo kunnen we bepalen welke interventies nodig zijn om aan deze ongelijkheid een einde aan te maken.
- 3.** We toetsen of het huidige beleid ongewenste effecten heeft die ontstaan als gevolg van stereotyperingen van genders of groepen naar herkomst of validiteit (cultuur-, validiteit- en gendersensitiviteitscans). Waar beleid (onbedoeld) groepen achterstelt, wordt dit direct aangepakt en het beleid inclusief gemaakt.

4. Cultuursensitiviteit, gendersensitiviteit, sensitiviteit ten aanzien van mensen met een beperking en LHBTIQ+-sensitiviteit worden kwalitatieve beoordelingscriteria in de aanbestedingen en subsidieverstrekingen die de gemeente doet in het sociaal domein (onder meer op het terrein van participatiebeleid, armoedebestrijding en (jeugd)hulp), en de kunst- en cultuursector.
5. We verzorgen educatie en trainingen omtrent LHBTIQ+ sensitiviteit voor maatschappelijke instellingen, sportverenigingen en andere instellingen die gemeentelijke subsidie ontvangen.
6. We bouwen een maatschappelijke coalitie om de doorwerking van het slavernijverleden breed bespreekbaar te maken. Onderzoek naar het slavernijverleden wordt uitgebreid. De gemeente erkent 1873 als het jaar waarin de slavernij is afgeschaft. In 2023 wordt daarom groots stilgestaan bij 150 jaar afschaffing van de slavernij en bij ons slavernijverleden. Het nieuwe Slavernijmuseum opent in dat jaar haar deuren. **ZIE OOK 'CULTURELE STAD VAN VERBEELDING' OP PAGINA 35**
7. We omarmen het Zwart Manifest, ter bestrijding van institutioneel anti-zwart racisme en ter bevordering van Zwarte emancipatie in Nederland.
8. Het Regenbooghuis wordt samen met de gemeenschap verder ontwikkeld naar een centrale plek waar ook organisaties zoals de GGD, politie, buurtteams en de antidiscriminatievoorziening zichtbaar en aanwezig zijn. Daarnaast wordt het aantal ontmoetingsplekken zoals het Trans House, waar trans personen in een veilige omgeving bij elkaar kunnen komen, uitgebreid voor meer groepen in de verdrukking, zoals sekswerkers, trans vrouwen van kleur, LHBTIQ+ vluchtelingen en queers uit etnische en religieuze minderheden.
9. We zetten ons in om niet enkel de tolerantie voor, maar vooral de acceptatie van verschillende religieuze en culturele groeperingen en LHBTIQ+-personen in onze stad te vergroten. Racisme en discriminatie worden met harde hand bestreden. **ZIE OOK 'EEN VEILIGE STAD IS MENSENWERK' OP PAGINA 90**
10. We ondersteunen zelforganisaties en maatschappelijke organisaties die zich richten op versterking en verbinding met de Amsterdamse samenleving. De gemeente onderhoudt nauw contact met zelforganisaties en vertegenwoordigers van religieuze en culturele groeperingen om op de hoogte te blijven van wat er speelt binnen gemeenschappen.

- 11.** Samen met maatschappelijke organisaties, scholen, sociale bewegingen en het stadscuratorium wordt de openbare ruimte inclusiever gemaakt. We voegen standbeelden, monumenten, kunstwerken, straatnamen en namen van scholen en instituten toe, die de Amsterdamse en wereldgeschiedenis beter representeren. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor culturele diversiteit, migratiegeschiedenis, de LHBTIQ+ gemeenschap en vrouwen. De naam van de Coentunnel wordt gewijzigd. Amsterdammers kunnen zelf voorstellen voor een nieuwe naam aandragen en kiezen. **ZIE OOK 'WE BOUWEN DE COMPLETE STAD' OP PAGINA 17 EN 'EEN VEILIGE STAD IS MENSENWERK' OP PAGINA 93**
- 12.** Op dagen die van belang zijn voor de LHBTIQ+-gemeenschap wordt de Progress-Pridevlag gehesen op alle overheid- en semi-overheidsgebouwen in de stad.
- 13.** De vrouwenrechtswinkel Amsterdam in West krijgt ook in andere stadsdelen locaties om de toegankelijkheid te vergroten.
- 14.** De gemeente maakt kinderopvang mogelijk op de gemeentelijke locaties en evenementen. Zo worden de maatschappelijke diensten van de gemeente beter toegankelijk voor mensen die tegelijkertijd zorgdragen voor kinderen.
- 15.** De opdracht om van inclusie en diversiteit de norm te maken binnen de gemeentelijke organisatie wordt voortgezet. De inspanningen om een inclusieve werkcultuur te creëren zetten we onverminderd voort en we leren van bestaande organisaties en initiatieven waar dit al succesvol gebeurt. Zolang de doelstellingen van de gemeente met betrekking tot een diverser personeelsbestand niet gehaald worden stelt de gemeente quota in. **ZIE OOK 'PARTICIPATIE: EERLIJK, INCLUSIEF EN DEMOCRATISCH' OP PAGINA 82**

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- In opdracht van de gemeente is onderzoek gedaan naar de rol van het toenmalige stadsbestuur van Amsterdam in de slavernij. Een publieksversie daarvan is in bibliotheken gratis beschikbaar gesteld aan alle Amsterdammers. Het stadsbestuur heeft excuses gemaakt voor de rol van de gemeente Amsterdam in het slavernijverleden en er komt een slavernijmuseum om over dat verleden te leren.
- In Bos en Lommer is de eerste vrouwenrechtswinkel geopend in Amsterdam waar vrouwen terecht kunnen voor juridisch advies.
- Amsterdam werkt met LHBTIQ+-gemeenschappen aan de totstandkoming van het Regenbooghuis. Het wordt een plek om te netwerken, trainingen aan te bieden en informatie te delen om zo de brede LHBTIQ+-doelgroep nog meer te versterken.
- Amsterdam zet zich in tegen straatintimidatie, seksueel geweld en online shaming, vaak specifiek gericht tegen vrouwen, meisjes, en mensen uit de LHBTIQ+-gemeenschap het slachtoffer van worden.
- We deden voorstellen om racisme op het sportveld en in de zorg grondig te bestrijden, samen met de betrokken organisaties.
- We doen genderscans op gemeentebestuur, om te kijken of dat beleid voldoende is afgestemd op de behoeften en belangen van verschillende genders.

4.4 DE KRACHT VAN TAAL EN ONDERWIJS

Er is de afgelopen jaren veel gepraat over kansengelijkheid in het onderwijs. Maar om ongelijkheid in het onderwijs tegen te gaan, is meer nodig dan het bieden van gelijke kansen. Ongelijk investeren is hard nodig om gelijkere uitkomsten te realiseren. Dat betekent dat we meer moeten investeren in de kinderen en scholen die het het hardste nodig hebben, en in de mensen die de minste toegang hebben tot onze samenleving vanwege laaggeletterdheid.

Ongelijkheid tussen kinderen ontstaat deels al voor de geboorte. Vanaf het moment dat kinderen naar (de voor)school gaan, zijn er een paar cruciale mogelijkheden om kansenongelijkheid tussen kinderen aan te pakken. Als dat niet gebeurt, kan de ongelijkheid juist toenemen. Ook vroege selectie (de bepaling van het lesniveau) en onderwijssegregatie kunnen achterstanden vergroten. De impact van corona op het onderwijs heeft de verschillen ook aanzienlijk vergroot. De gemeente doet er alles aan om de achterstanden van kinderen te verkleinen en investeert veel om de tweedeling en ongelijkheid in het onderwijs tegen te gaan. Belangrijk daarin is dat we niet alleen het onderwijs maar ook de buitenschoolse activiteiten voor iedereen toegankelijk houden.

Het lerarentekort is de meest urgente bedreiging voor de kwaliteit van ons onderwijs. Juist de scholen met de meeste kinderen met een achterstand kampen met de grootste tekorten. Amsterdam heeft al veel maatregelen genomen, waaronder een grotestedenbonus en het aanbieden van versnelde opleidingsprogramma's voor zij-instromers. Daar komt nu bij dat we leerkrachten op de moeilijkste scholen met voorrang aan een woning helpen. Maar we kunnen het lerarentekort niet oplossen zonder ook structurele maatregelen van het kabinet, zoals het verhogen van de salarissen.

In Amsterdam is ongeveer 16 procent van de bevolking laaggeletterd. Een groeiend aantal jongeren verlaat school laaggeletterd. Laaggeletterden hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen en kunnen vaak niet goed omweg met een computer of smartphone. Het gebrek aan deze vaardigheden hangt vaak samen met armoede, schulden, werkloosheid en een slechtere gezondheid. Ook de toegang tot voorzieningen, de overheid en 'het systeem' is veel moeilijker als je niet goed kunt lezen of schrijven. Het is daarom belangrijk dat laaggeletterdheid wordt herkend en erkend en dat er vervolgens passend taalonderwijs wordt aangeboden. De cyclus moet worden doorbroken door in de aanpak het gezin als uitgangspunt te nemen. Tegelijkertijd moeten overheid en maatschappelijke organisaties zorgdragen voor een betere toegankelijkheid voor laaggeletterden.

Ook voor inburgeraars is de toegang tot het leren van de taal van groot belang. Met de nieuwe inburgeringswet wordt de rol en de verantwoordelijkheid van de gemeente voor inburgering groter. Die verantwoordelijkheid pakken we graag op om er op die manier voor te zorgen dat inburgeraars snel de taal leren en de weg weten te vinden in de samenleving. Voor het leren van de taal en het leren kennen van de samenleving is informeel taalcontact onmisbaar. Daarom investeren we ook in het informele taalnetwerk in de stad. Goed onderwijs voor iedereen legt de basis voor een meer gelijke en inclusieve samenleving.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** Amsterdam biedt subsidie voor verschillende onderwijsvoorzieningen. Bijvoorbeeld: aanvullende financiering van het personeel (onder meer bewegingsonderwijs en conciërges) en voorzieningen voor de bevordering van kansengelijkheid. De subsidievoorwaarden worden algemener geformuleerd, zodat ze beter kunnen worden ingevuld naar de behoeften van scholen en makkelijker bereikbaar zijn voor de scholen die ze het hardst nodig hebben. Subsidies worden eerlijker verdeeld zodat er meer geld gaat naar scholen en kinderen die het harder nodig hebben.
- 2.** De gemeente ondersteunt scholen in het aanbod van duurzaam vervoer, zoals gratis OV of fietsen, zodat leraren van buiten de stad hun school makkelijker kunnen bereiken.
- 3.** Amsterdamse basisscholen dienen een afspiegeling van de buurt zijn. We maken afspraken met schoolbesturen om segregatie tegen te gaan. Alle basisscholen doen voortaan mee met het algemene toelatingsbeleid. Ook lerarenteams, schoolleiders, schoolbesturen en Raden van Toezicht moeten diverser van samenstelling worden.
- 4.** Extra leerondersteuning naast het reguliere onderwijs moet ook voor kinderen die het minder breed hebben mogelijk zijn. We verstevigen het naschoolse aanbod in de wijken en zorgen voor toegankelijke huiswerkbegeleiding, bijlessen, coaching en andere ondersteuning voor leerlingen die dat nodig hebben om hun volledige potentie te benutten. We werven onder andere onder studenten, mede om hen te enthousiasmeren voor het leraarschap.

5. Er wordt een uitwisselingsprogramma van docenten opgezet tussen scholen met meer en minder kinderen met een onderwijsachterstand.
6. Scholen moeten toegankelijk zijn voor alle kinderen. Hoge ouderbijdragen mogen ouders niet afschrikken. Basisscholen in Amsterdam die een ouderbijdrage hoger dan 112 euro per jaar vragen, krijgen geen subsidie van de gemeente. De gemeente draagt er in samenspraak met de scholen zorg voor dat kinderen in huishoudens op het 'net niet genoeg' minimum (Nibud) worden gefaciliteerd met een laptop en indien nodig met een fiets om naar school te gaan.
7. Investerings in het wegwerken van achterstallig onderhoud aan schoolgebouwen krijgen voorrang boven investeringen in (gloednieuwe) schoolgebouwen. De luchtkwaliteit in scholen krijgt prioriteit, zowel door verbeteringen binnen de gebouwen als in de nabije omgeving.
8. Het matching- en lotingssysteem wordt verfijnd op een manier die de segregatie in het voortgezet onderwijs tegengaat. Ouders en verzorgers die kennis over scholen en het lotingssysteem missen, worden beter voorgelicht.
9. De grotestedenbonus wordt gehandhaafd, net als de bonus voor leraren die op scholen werken met veel leerlingen met een onderwijsachterstand. Deze groep krijgt ook voorrang bij huisvesting. De gemeente blijft zich inspannen voor hogere salarissen voor mensen werkzaam in de publieke sector. **ZIE OOK 'BETAALBAAR EN GOED WONEN VOOR IEDEREEN' OP PAGINA 12 EN 'MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID, WELZIJN EN (JEUGD)ZORG' OP PAGINA 66**
10. Speciaal onderwijs staat onder druk door lange wachtlijsten, te weinig plekken en een tekort aan leraren. In onze aanpak van het lerarentekort krijgt speciaal onderwijs extra aandacht. We evalueren passend onderwijs in Amsterdam en kijken hoe we ouders, leraren en leerlingen meenemen in de juiste keuzes voor onderwijs en begeleiding van het kind. Vervoerskosten mogen geen belemmering meer vormen voor de keuze van een S(B)O-school binnen Amsterdam.
11. Kinderen die jeugdhulp ontvangen en daardoor niet naar school kunnen, behouden te allen tijde het recht om onderwijs te volgen. Als een middelbaar schooldiploma niet behaald wordt voor het 18e jaar, werken we samen aan een oplossing om dit diploma alsnog te behalen in het volwassenonderwijs. De samenwerking van de jeugdzorg en het onderwijs wordt verbeterd.

- 12.** Amsterdam blijft zich inzetten voor de voorschool, die voor iedereen laagdrempelig toegankelijk moet zijn. Er wordt gewerkt aan uitbreiding van doorlopende leerlijnen tussen de voorschool en het basisonderwijs. ‘Alles-in-één’ scholen - met zowel onderwijs, de voorschool, kinderopvang en buitenschoolse activiteiten worden gestimuleerd en aanbod van verschillende scholen wordt gebundeld, om ontmoeting tussen kinderen te stimuleren.
- 13.** De kwaliteitsbewaking van kinderopvangorganisaties wordt weer strenger gemonitord.
- 14.** Er worden afspraken met kinderopvangorganisaties gemaakt om de inschrijvingen eenvoudiger en transparanter te maken.
- 15.** Amsterdam stimuleert brede scholen en spreekt zich uit voor de invoering van de brede brugklas en het bieden van meer tijd aan leerlingen om hun diploma en/of een hoger diploma te halen.
- 16.** In de MBO-Agenda wordt ingezet op toekomstbestendige opleidingen en extra ondersteuning bij uitval of begeleiding naar werk voor mbo-studenten.
- 17.** Er wordt blijvend gewerkt aan het uitbreiden van het stage-aanbod voor mbo-studenten. De gemeente biedt zelf meer stageplekken aan en stimuleert organisaties die voor of met de gemeente werken nadrukkelijk om hetzelfde te doen. Discriminatie bij stages wordt met harde hand bestreden. **ZIE OOK ‘DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD’ OP PAGINA 69**
- 18.** Amsterdam houdt de bibliotheken in de wijken open. Bibliotheken krijgen in samenwerking met de gemeente steeds meer een buurt- en inloopfunctie. De maatschappelijke functies van de bibliotheken (zoals het bevorderen van digitale geletterdheid) worden meer structureel gefinancierd en onderdeel van de sociale basis van de stad. De nieuwe OBA NEXT biedt toegankelijke programma’s voor jongeren én volwassenen uit de hele stad. Hierin is speciaal aandacht voor digitale vaardigheden. **ZIE ‘EEN TOEGANKELIJKE EN VEILIGE DIGITALE STAD’ OP PAGINA 86**

- 19.** Er komt meer aandacht voor laaggeletterdheid en de problematiek van laaggeletterdheid wordt bespreekbaar gemaakt zodat beter kan worden doorverwezen naar ondersteuning en passend taalonderwijs. De cyclus van laaggeletterdheid in gezinnen wordt doorbroken; we ontwikkelen samen met onderwijsinstellingen, bibliotheken en de sociale basis een gemeentelijke gezinsaanpak waarbij we leesbevorderingsprogramma's voor kinderen en taalprogramma's voor hun ouders met elkaar verbinden. Scholen bieden, op of via school, ook taalondersteuning aan ouders met een taalachterstand. Dit bevordert ook de taalontwikkeling van kinderen. Het aanbod van gemeentelijke en publieke organisaties houdt meer rekening met laaggeletterdheid. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 71**
- 20.** Maatschappelijke organisaties die zich inzetten om anderstaligen Nederlands te leren, specifiek die groepen die minder of geen toegang hebben tot het formele taalonderwijs, worden door de gemeente ondersteund.
- 21.** Inburgeraars krijgen meer faciliteiten om hen in staat te stellen taallessen en cursussen te volgen, zoals kinderopvang, een laptop en extra begeleiding. Waar nodig ontvangen zij hulp bij de waardering voor diploma's uit eigen land of het volgen van extra vakken. Inburgeraars krijgen meer zeggenschap over de keuze van hun traject.
- 22.** We benutten de kracht van meertaligheid van kinderen in het onderwijs. Er zijn al scholen waar talen als Engels, Frans en Spaans veel aandacht krijgen, maar voor bijvoorbeeld Turks, Arabisch of Tamazight is dat veel minder het geval. Taalvriendelijkheid van scholen wordt bevorderd en kennisdeling over hoe om te gaan met meertaligheid van kinderen wordt gestimuleerd. De gemeente stimuleert scholen om een schoolexamen aan te bieden in talen waarvoor geen Centraal Examen bestaat, bijvoorbeeld Tamazight en Papiamentu.
- 23.** Internationalisering van het leerlingenbestand wordt zoveel mogelijk opgevangen in 'gewone' scholen, zodat leerlingen sneller onderdeel worden van de stad. Scholen worden ondersteund in het inhalen van taalachterstanden van deze leerlingen.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Het lerarentekort is aangepakt met onder andere versnelde programma's voor zij-instromers en statushouders die al onderwijzer waren in hun land van herkomst. Desondanks blijft het tekort zeer problematisch en bleven wij lobbyen in Den Haag voor een bredere aanpak.
- Docenten kijken niet meer naar de thuissituatie van leerlingen bij het bepalen van hun advies voor de middelbare school. Dat hebben Amsterdamse schoolbesturen en de gemeente afgesproken om onder advisering tegen te gaan.
- Voor kinderen in een aantal buurten in Zuidoost zijn we gestart met intensieve bijlessen. De eerste resultaten laten een systematische verbetering zien van de testgroep in vergelijking met de controlegroep.
- We investeerden extra in het mbo, samen met de mbo-instellingen. Vakmensen vormen immers de basis van onze samenleving. De gemeente ondersteunt projecten die bijdragen aan goed middelbaar beroepsonderwijs, aansluiting bij de arbeidsmarkt en een succesvolle schoolloopbaan voor elke jongere.

HOOFDSTUK 5 DE STAD MAKEN WE SAMEN

5.1 PARTICIPATIE: EERLIJK, INCLUSIEF EN DEMOCRATISCH

De stad is van iedereen en die stad maken we samen. De afgelopen jaren hebben we volop geëxperimenteerd met nieuwe democratische instrumenten zoals buurtbudgetten, buurtrechten en loting. We hebben ook de referendumverordening, het participatiebewijs en het stadsdeelstelsel flink gemoderniseerd. Dat deden we samen met Amsterdammers. We hebben actief gezocht naar de beste manieren om de betrokkenheid en invloed van burgers op de besluitvorming te versterken.

We hebben daarvan onder andere geleerd dat we helder moeten zijn over wat mensen kunnen verwachten van inspraak, en dat we in de beginfase duidelijk moeten aangeven wat er wel en niet mogelijk is. Deze lessen hebben een sterk fundament gelegd voor het nieuwe participatiebeleid van het college. De komende jaren zetten we deze lijn door in de hele stad. We maken de vernieuwende praktijk zichtbaarder en breder toegankelijk voor iedereen.

De centralisering van beleid en politieke besluitvorming maakte dat er beperkte slagkracht op stadsdeelniveau was. De positie van de stadsdelen moet worden versterkt. De voorgestelde herziening van het stelsel is een stap in de goede richting, maar we moeten blijven nadenken over hoe het nog beter kan. De buurt moet weer een levendige democratische ruimte worden. Een plek waar mensen van verschillende achtergronden met elkaar in gesprek gaan, waar bewonersorganisaties floreren en buurtbewoners samen met de gemeente plannen voor de buurt maken. Wij willen dat inwoners ervaren dat de gemeente voor hen klaarstaat, naar hen luistert én aan hen de regie biedt over hun eigen leefomgeving.

In onze ogen zijn gemeentelijke plannen en projecten pas succesvol als alle bewoners en andere belanghebbenden vroegtijdig betrokken worden bij plannen die hun woon- en leefomgeving (direct of indirect) raken, en hun stem zwaar meeweegt bij de besluiten die genomen worden. Dat betekent dat de gemeente nog meer moet investeren om bewoners te informeren, te raadplegen en hun mening en ideeën te horen. Een mooi voorbeeld hiervan is de aanpak bij de herinrichting van de Frans Halsbuurt, waar de buurt actief betrokken werd bij het hele ontwerpproces om de buurt groener en leefbaarder in te richten.

We zien dat de drempel om volwaardig hun stem te laten te horen voor veel inwoners nog te hoog is. Dat vraagt om een verandering in de werkwijze van gemeentelijke directies en ambtenaren. De leefwereld van de Amsterdammer moet centraal komen te staan, de systeemwereld is faciliterend. De slagkracht en kwaliteit van de ambtelijke organisatie op het gebied van participatie moet daarom nog verder toenemen en in alle delen van de organisatie ingebed zijn. Zo maken we de participatie van burgers nog eerlijker, inclusiever en democratischer.

PROGRAMMAPUNTEN

- 1.** We gaan voortvarend aan de slag met het nieuwe beleid op het gebied van buurtrechten en participatie dat we de afgelopen periode hebben ingezet. Nieuwe democratische instrumenten worden op grotere schaal en in meer gebieden ingezet. Bijvoorbeeld buurtrechten, buurtbudgetten, buurtbegrotingen, coöperatieve burgerinitiatieven (commons), het volksinitiatief, referenda, loting, burgerfora en -beraden, en ruimte voor initiatief (zoals Ma.ak020 met Maakbanken). We gebruiken deze nieuwe instrumenten om iedereen meer zeggenschap te geven over wat er in hun buurt en stad gebeurt, in het bijzonder inwoners die moeilijkheden ervaren bij bestaande vormen van participatie. We zetten in op constructieve samenwerking tussen burgerinitiatieven, verenigingsleven en professionele organisaties evenals de ambtelijke organisatie.
- 2.** De afgelopen periode zijn buurtbudgetten succesvol ingezet in alle stadsdelen en is een Amsterdams beleidskader buurtbudgetten ontwikkeld. We maken buurtbudgetten structureel onderdeel van de gemeentelijke werkwijze en bereikbaar voor alle Amsterdammers. We zetten in op de mogelijkheid buurtbegroten (als mogelijke doorontwikkeling) in te voeren.
- 3.** Bij alle gemeentelijke projecten en plannen worden bewoners en ondernemers vroegtijdig betrokken en in de gelegenheid gesteld maximale invloed uit te oefenen. In de afgelopen periode is in het nieuwe participatiebeleid vastgelegd dat voorafgaand aan ieder project of plan beschreven moet worden op welke wijze Amsterdammers betrokken worden en welke ruimte beschikbaar is voor participatie. Dit beleid wordt structureel uitgevoerd.

4. We streven naar het instellen van een 'Bewoners Effect Rapportage' (BER). De BER houdt in dat het bewonersperspectief verplicht onderdeel wordt van de beoordeling van de aanvraag van een omgevingsvergunning of bij het traject van bestuurlijke besluitvorming over projecten die gevolgen hebben voor bewoners. Het is een instrument dat toegepast moet worden bij de grotere projecten (bouw, infrastructuur) waarbij verwacht kan worden dat belangen van omwonenden worden geraakt.
5. De gemeente informeert bewoners actiever en biedt ondersteuning aan mensen die drempels ervaren om deel te nemen aan participatie, initiatieven en zelforganisaties in de buurt. Dat doen we door te investeren in begrijpelijke taal voor iedereen, ook in het Engels, met een tegemoetkoming in gemaakte kosten (zoals reiskosten) voor mensen met een krappe portemonnee en deskundige gespreksbegeleiding. Bijzondere aandacht is er voor deelname van mensen met een lichamelijke, psychosociale of visueel- auditieve uitdaging en voor anderstaligen.
6. Ook de dienstverlening van de gemeente wordt toegankelijker en gebruiksvriendelijker. De gemeente zorgt dat zij zelf persoonlijk, laagdrempelig en in begrijpelijke taal in gesprek gaat met haar inwoners. We investeren in bewustwording, capaciteit en training voor ambtenaren. Maar ook in de vertaling van alle gemeentelijke berichtgeving voor blinden en slechtzienden, doven en slechthorenden en laaggeletterden. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 71**
7. Om de representatie te verbeteren brengt de gemeente bij alle participatieplannen eerst alle bevolkingsgroepen, bewonersperspectieven, buurtcollectieven en andere belanghebbenden in kaart. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan het bereiken van kwetsbare groepen die veelal minder zichtbaar zijn. Op basis hiervan maakt de gemeente elke keer een participatieplan dat ervoor zorgt dat de stemmen van alle betrokkenen gehoord worden. Bij besluitvorming kan de gemeente hier een verantwoording van presenteren.
8. Er komt een stedelijke participatieraad: een groep van actieve bewoners en onafhankelijke participatie-experts die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan het college over de (systeem-)verbetering van participatie in actuele praktijksituaties. Bewoners(groepen) kunnen klachten over mogelijk misgelopen participatietrajecten bij de participatieraad neerleggen.

9. Stadsdeelcommissies krijgen meer bevoegdheden en budgetrecht, zoals opgenomen in het nieuwe stelsel. Het uitgangspunt blijft: alles wat op stadsdeelniveau opgelost kan worden, moet daar ook worden opgelost. Daarom blijven we lobbyen bij de landelijke overheid om te zorgen dat stadsdeelcommissies weer voldoende bevoegdheden krijgen om uitdagingen dicht bij de bewoners op te lossen.
10. vDe inspraak en zeggenschap in de stadsdelen wordt versterkt. Op stadsdeelniveau en op buurtniveau zetten we gelote burgerpanels op om inwoners een adviserende en - indien daartoe gemandateerd door het democratisch gelegitimeerd orgaan - beslissende rol te geven bij de oplossing van problemen die aangepakt moeten worden. We verwelkomen het voorstel om gelote inwoners onderdeel te laten vormen van de stadsdeelcommissie en het initiatief voor kiesrecht vanaf 16 jaar.
11. Jongeren vanaf 14 jaar moeten gelijkwaardig kunnen meedoen en meestemmen bij alle democratische instrumenten. Er komt meer ruimte voor jongeren om een stempel te drukken op (de plannen voor) hun buurt en de stad. Participatie door jongeren en kinderen wordt een structureel onderdeel van gemeentelijke processen. Hiervoor wordt structureel geld vrijgemaakt. Bij elk participatieproces wordt vooraf beschreven op welke wijze jongeren betrokken worden.
12. Wij vergroten het eigenaarschap van de burger bij het wel en wee van de stad door de ambtelijke organisatie te herstructureren opdat vormen van buurtgericht werken dicht bij de burger ontstaan, met vaste gezichten. Daarvan wordt alleen afgeweken als het niet anders kan en buurtgericht werken aantoonbaar in alle opzichten inefficiënt is. De kennis en ervaring die wordt opgedaan met (participatie)processen waarbij zeggenschap wordt gedeeld met, of overgedragen aan bewoners en andere belanghebbenden, wordt verzameld en actief gedeeld. Dit wordt bewaakt en gefaciliteerd door een team Democratisering dat vertegenwoordigd is op stedelijk niveau en in de stadsdelen. Er wordt een plan gemaakt om het institutionele geheugen van de ambtelijke organisatie te versterken, zodat we niet afhankelijk zijn van externe deskundigen. De gemeente zorgt ervoor dat ambtenaren zich structureel kunnen blijven ontwikkelen op het gebied van participatie, waarbij zeggenschap wordt gedeeld met of overgedragen aan bewoners en andere belanghebbenden.
13. Op alle domeinen van het gemeentelijk beleid kijken we verder hoe de zeggenschap vergroot kan worden. Bijvoorbeeld in de zorg, voor werknemers en in de dienstverlening van de gemeente.

- 14.** Een responsieve en open overheid omarmt burgers die melding maken van fouten in de uitvoering van beleid. Het is van groot belang dat deze fouten snel bekend worden zodat hierop geacteerd kan worden. Door een speciaal Meldpunt Overheidsmissers, dat verankerd is in de ambtelijke organisatie, in de stadsdelen te openen, voorkomen we dat burgers vastlopen in de ambtelijke molens en krijgen bestuurders sneller de kans het beleid indien nodig aan te passen. Dit Meldpunt werkt nauw samen met de Ombudsman.
- 15.** We zetten in op digitale mogelijkheden om dialoog en participatie in de stad te versterken. Die mogelijkheden gebruiken we ook voor communicatie vanuit de gemeente en om openbaarheid aan te jagen en te stimuleren (in afwachting van de nieuwe Wet Open Overheid). De gemeente gebruikt de kennis en ervaring van Amsterdammers bij het vinden van kansen en oplossingen in de digitale wereld, bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van interactieve websites, en zorgt dat deze intern beschikbaar is, bijvoorbeeld via het voortzetten van 'Open Stad'.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- In alle stadsdelen zijn buurtbudgetten ingevoerd waarmee inwoners hun eigen sociale en groene initiatieven voor hun buurt kunnen bedenken en uitvoeren. In 2020 hebben 230.000 Amsterdammers gestemd over in totaal ruim 700 voorstellen.
- Er komt een burgerberaad van 100 inwoners uit Amsterdam en Weesp, die een afspiegeling zijn van de stad. Zij gaan met hulp van experts extra maatregelen bedenken om de klimaatdoelstellingen te halen. Het stadsbestuur neemt deze maatregelen over.
- Amsterdammers worden beter meegenomen in het bedenken en uitvoeren van beleid, dankzij de Agenda voor Democratische Vernieuwing. Iedereen vanaf 12 jaar mag meedenken en stemmen, en dat kan allemaal gewoon online.
- Op initiatief van GroenLinks vermelden beleidsstukken duidelijk hoe inspraak mogelijk is of heeft plaatsgevonden.
- Kleinschalige maatschappelijke initiatieven worden beter ondersteund door een laagdrempelige en anti-bureaucratische subsidieregeling en een platform waar ze hun waarde zichtbaar kunnen maken (Wij Amsterdam en MAEX).
- Met het vernieuwde bestuurlijke stelsel is de lokale democratie versterkt. Stadsdeelcommissies hebben weer een controlerende en kaderstellende taak. In elk stadsdeel gaat een panel met ingelote inwoners het stadsdeelbestuur periodiek adviseren.

5.2 EEN TOEGANKELIJKE EN VEILIGE DIGITALE STAD

De digitale en fysieke wereld zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De telefoon wijst Amsterdammers de kortste route door de stad. We kunnen online meebeslissen over de herinrichting van de buurt. Het integreren van de digitale in de fysieke wereld biedt ons fantastische voordelen. Nog lang niet alle Amsterdammers hebben toegang tot internet en andere digitale toepassingen. GroenLinks wil dat de voordelen van digitalisering veilig, toegankelijk en bruikbaar zijn voor alle Amsterdammers.

Maar er zijn ook zorgen. De digitale wereld biedt ons veel moois, maar leidt ook tot cybercriminaliteit, privacyschendingen en algoritmes die kunnen leiden tot institutioneel racisme. Daarom is het hoog tijd dat de overheid de digitale wereld, net als de fysieke wereld, meer gaat reguleren. GroenLinks wil dat Amsterdam de voordelen van technologie benut voor een inclusieve, sociale en duurzame stad en tegelijk de negatieve effecten van digitalisering zoveel mogelijk bestrijdt.

Amsterdam heeft de unieke kans om een voorbeeld te zijn op het gebied van digitalisering. Dat betekent dat Amsterdam privacy beschermt en zorgvuldig omgaat met data en algoritmes. Dankzij GroenLinks heeft Amsterdam bijvoorbeeld een ‘vergeet-me-knop’ ingevoerd, waarmee burgers de gemeente kunnen vragen om hun digitale informatie bij gemeentediensten te wissen. Maar een voorbeeld zijn betekent óók belangrijke keuzes durven maken. Over de zeggenschap van burgers over hun eigen data, maar ook over de bewegingsvrijheid van techmonopolisten, zoals Airbnb en Uber.

Toegang tot de digitale samenleving is een grondrecht en een collectieve verantwoordelijkheid. Maar net als in de fysieke wereld is er ook in de digitale wereld ongelijkheid, en veel mensen hebben geen toegang tot de online wereld. GroenLinks wil dat de voordelen van digitalisering veilig, toegankelijk en bruikbaar zijn voor alle Amsterdammers.

PROGRAMMAPUNTEN

1. We zetten ons in voor technologie die bijdraagt aan duurzaamheid, leefbaarheid en sociale verbinding. De innovatieve, creatieve industrie en ICT is een zeer belangrijk onderdeel van de economie van Amsterdam. Uitgangspunt is altijd het maatschappelijk probleem dat we willen aanpakken. Daar kiezen we de best passende technologische oplossing bij. Denk aan meetapparatuur voor luchtvervuiling of een app voor digitale participatie.
2. Toegang tot de digitale wereld, maar ook een leven zónder digitalisering zijn fundamentele rechten voor Amsterdammers. De gemeente classificeert internet als een publieke nutsfunctie maar garandeert ook het recht van burgers op menselijk contact bij interactie met de gemeente.
3. Amsterdammers kunnen zich zoveel mogelijk onbespied en anoniem bewegen in de fysieke en digitale (openbare) ruimte. We breiden de meldplicht voor sensoren uit naar een vergunningssysteem waarbij voorwaarden worden gesteld voor dataverzameling in de openbare ruimte. De gemeente gebruikt geen biometrische surveillance technieken zoals gezichtsherkenningssoftware.
4. Digitalisering mag niet leiden tot ongelijkheid of segregatie. Systemen van de gemeente die op basis van een algoritme besluiten maken, laten we vooraf, tijdens en na ontwikkeling testen op ethische principes zoals integriteit, discriminatie en vooroordelen. Algoritmes die deze toets niet doorstaan, worden direct buiten werking gesteld en vervangen door een back-up systeem. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 69**
5. We halen digitale ongeletterdheid uit de taboesfeer en geven bewoners die moeite hebben met digitalisering gratis hulp. Zij krijgen cursussen, een loket voor vragen, en als zij dat nodig hebben ook gratis (toegang tot) apparatuur, software en internet. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
6. In de online omgeving van de gemeente wordt een 'stopknop' ingevoerd. Burgers die vastlopen in een geautomatiseerd proces (bijvoorbeeld doordat een formulier geen rekening houdt met bijzondere omstandigheden) kunnen maatwerk aanvragen door het indrukken van deze knop.

- 7.** Amsterdam breidt de toegang tot gratis en veilig internet uit naar meer plekken in de stad, waaronder openbare gebouwen en drukbezochte locaties, zoals bibliotheken, (metro)stations en gemeentelijke gebouwen.
- 8.** We werken aan een publieke digitale infrastructuur, bijvoorbeeld om burgerinitiatieven te ondersteunen en voor de ontwikkeling van niet-commerciële en coöperatieve platforms. Werken met open source software is de norm. Waar mogelijk nemen we het initiatief tot de ontwikkeling van open source software alternatieven, samen met andere gemeenten. Zo worden we niet afhankelijk van private leveranciers. Gegevens die zijn verzameld met geld van de gemeente worden geanonimiseerd publiek beschikbaar gesteld zodat iedereen van deze data gebruik kan maken. We staan handel in persoonsgegevens niet toe.
- 9.** Met nieuwe en bestaande (tech)bedrijven die actief zijn in Amsterdam, zoals vakantieverhuurders en autodeel-bedrijven, worden afspraken gemaakt over gebruik, beheer en publicatie van data. Deze bedrijven hebben een zorgplicht voor het Amsterdamse publiek belang.
- 10.** We toetsen alle nieuwe en bestaande algoritmes op nadelige effecten zoals discriminatie en we stoppen met algoritmes die discriminatiegevoelig zijn. De gemeente zorgt ervoor dat het Algoritmeregister volledig en up to date is. Wanneer algoritmes worden gebruikt, hebben burgers het recht om te weten op basis van welke factoren het algoritme tot een keuze komt. Bij beslissingen over mensen die met behulp van een algoritme worden genomen, is er altijd sprake van menselijk toezicht en de mogelijkheid tot motivering. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
- 11.** De gemeente gaat uiterst zorgvuldig om met de persoonsgegevens van haar inwoners. Inwoners krijgen inzicht in de gegevens die de gemeente van hen heeft. Ook geven we inwoners meer controle over hun persoonsgegevens. Bijvoorbeeld door privacy-technologie zoals IRMA ('I Reveal my Attributes') in te zetten, waarmee inwoners niet méér gegevens hoeven af te staan dan nodig.
- 12.** Een digitale stad gaat zorgvuldig om met de energie en materialen die nodig zijn voor de inzet van technologie. De hardware die nodig is voor nieuwe technologieën, van datacenters tot sensoren, moet energiezuinig en emissievrij zijn, lang meegaan, repareerbaar en recyclebaar zijn. We passen het duurzaamheidsbeleid voor datacenters zo restrictief mogelijk toe en zien scherp toe op de naleving daarvan.

- 13.** We stoppen met het stimuleren van techbedrijven zoals Facebook en WhatsApp voor contact met bewoners en buurt-apps. We zetten in op privacy-vriendelijke en verantwoorde alternatieven zoals Signal en lokale platforms.
- 14.** Bij inkoop van digitale diensten stellen we voorwaarden rondom het gebruik en delen van data, de toepassing van open source, de benodigde beveiligingsmaatregelen en het verdienmodel van de leverancier.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- Voor het eerst heeft onze stad een wethouder Digitale Stad, die ervoor zorgt dat we op een eerlijke, toegankelijke en veilige manier omgaan met data van Amsterdammers.
- Er is een openbaar algoritmeregister gemaakt. Daardoor zijn de algoritmen die de gemeente gebruikt (bijvoorbeeld bij het voorspellen van afval op straat) transparant en begrijpelijk voor alle Amsterdammers.
- Er is een vergeet-mij-knop ingevoerd bij de gemeente waardoor Amsterdammers kunnen zien welke gegevens van hen bekend zijn, en daar zelf regie over kunnen hebben. We zorgen ervoor dat mensen niet meer gegevens hoeven in te vullen dan strikt noodzakelijk.
- De door Amsterdamse organisaties en inwoners bedachte, zogenoemde ‘tada-principes’ over privacy en transparantie zijn leidend in technologische besluiten.
- We controleren algoritmen op mogelijke discriminerende uitkomsten en passen die zo nodig aan.
- Amsterdam, Barcelona en New York City hebben de ‘Cities Coalition for Digital Rights’ gelanceerd, een gezamenlijk initiatief ter bescherming van de digitale rechten van bewoners en bezoekers.
- We lanceerden een meldplicht voor sensoren. Daarmee wordt inzichtelijk wie welke data verzamelt in de openbare ruimte.

5.3 EEN VEILIGE STAD IS MENSENWERK

Amsterdammers hechten aan hun vrijheid. Maar om te zijn wie je wil zijn, moet je je veilig voelen. Om je vrij te bewegen door de stad, moet je veilig zijn. GroenLinks staat voor een Amsterdam waarin iedereen zich veilig voelt en iedereen ook veilig is.

Te veel Amsterdammers hebben nog te maken met een onveilig thuis, in de vorm van kindermishandeling of partnergeweld. Anderen worden online bedreigd of hebben te maken met criminaliteit zoals inbraken en geweldsdelicten. De criminaliteit onder jongeren neemt af, maar ernstige geweldsincidenten onder jongeren nemen helaas toe. Als stad hebben we daarnaast te maken met de heftige impact van de georganiseerde criminaliteit, die sterk samenhangt met de lokale, nationale en internationale drugshandel. Te vaak worden we opgeschrikt door liquidaties die daarmee in verband staan. Ondertussen staat de politiecapaciteit steeds meer onder druk.

GroenLinks gelooft níet in repressieve en straffende maatregelen, zoals cameratoezicht en preventief fouilleren. Repressie doet meer kwaad dan goed: het werkt racisme in de hand, mensen voelen zich onveilig en worden geraakt in hun privacy, zonder dat de onderliggende problemen worden opgelost. Dat komt het vertrouwen in de overheid, en in het bijzonder in de politie, niet ten goede.

GroenLinks zet daarom zoveel mogelijk in op preventie, voorlichting en de-escalatie. Mensen moeten elkaar, maar vooral ook onze instituties, vertrouwen. Alle Amsterdammers moeten de kans krijgen zichzelf te ontwikkelen en in zichzelf te geloven. Want uiteindelijk gaat veiligheid over mensen.

Wij geloven in de kracht van leerkrachten, buurtouders, jongerenwerkers, straatcoaches en wijkagenten. Mensen die hun buurt goed kennen en problemen signaleren en aanpakken vóóordat ze leiden tot vandalisme, criminaliteit of radicalisering. Voorkomen is beter dan genezen. GroenLinks zet in op armoedebestrijding, een goede geestelijke gezondheidszorg en een veilige inrichting van onze straten. Wij investeren in onderwijs, begeleiding, vroegtijdige signalering en een breed netwerk van professionals. Want scholen, ouders, de politie, justitie en gemeente dragen samen verantwoordelijkheid voor een veilig Amsterdam.

De illegale handel en productie van drugs zorgt voor veel milieuschade en criminaliteit. Jonge gebruikers lopen gezondheidsrisico's, jonge dealers raken verstrikt in criminele circuits. En de georganiseerde drugscriminaliteit zet onze rechtsstaat onder druk. Doordat de productie van softdrugs illegaal is, gaat het witwassen van de opbrengsten van die

handel gepaard met veel geweld, uitbuiting en onschuldige slachtoffers. Het opsporen van drugscriminelen en drugstransporten kost de samenleving handenvol geld en tijd. GroenLinks is daarom voorstander van het legaliseren van soft- en partydrugs (zoals xtc). Zolang dit landelijk niet is vastgelegd, krijgt de handhaving van soft- en partydrugs geen prioriteit in Amsterdam. We willen dat de politie zich vooral richt op het bestrijden van de productie van en handel in cocaïne, en het aanpakken van ondermijning. Het gebruik van cocaïne wordt ontmoedigd.

Om je veilig te voelen, moet je kunnen zijn wie je bent. GroenLinks bestrijdt anti-zwart racisme, antisemitisme, moslimhaat, geweld tegen LHBTIQ+-personen en andere vormen van racisme en discriminatie te vuur en te zwaard. We besteden nadrukkelijk aandacht aan de impact van exposing en shaming, in het bijzonder als het gaat om jonge vrouwen en LHBTIQ+- personen uit gemeenschappen waarin seksualiteit taboe is. Slachtoffers van stalking, huiselijk- en seksueel geweld hebben veilige plekken nodig waar zij terecht kunnen. Om hun verhaal kwijt te kunnen, om melding of aangifte te doen en hulp en opvang te krijgen. Dat geldt ook voor slachtoffers van hate crimes, discriminatie en online shaming en -geweld.

PROGRAMMAPUNTEN

1. We bestrijden anti-zwart racisme, antisemitisme, moslimhaat, geweld tegen LHBTIQ+-personen en andere vormen van racisme en discriminatie effectief en streng. Etnisch profileren accepteren we niet. We voeren 'stopformulieren' in, zodat alle politiecontroles systematisch worden geregistreerd. Iedere Amsterdammer, ongeacht kleur, geaardheid, religie of afkomst, moet even tevreden zijn over de bejegening bij politiecontact en evenveel vertrouwen hebben in politie en justitie. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
2. Amsterdam gebruikt geen privacybeperkende en racismegevoelige veiligheidsmaatregelen zoals camera's met gezichtsherkenning en preventief fouilleren. Gebiedsontzeggingen, samenscholingsverboden en noodverordeningen worden zeer terughoudend ingezet. Het aantal camera's dat wordt gebruikt voor cameratoezicht wordt gemaximeerd en cameratoezicht wordt alleen tijdelijk ingezet. Toezicht door camera's wordt vooraf getoetst op proportionaliteit en subsidiariteit. **ZIE OOK 'EEN TOEGANKELIJKE EN VEILIGE DIGITALE STAD' OP PAGINA 86**

3. We maken geld vrij voor (het opleiden van) extra buurtouders, jongerenwerkers en wijkagenten die een afspiegeling vormen van de buurten en wijken waar zij werkzaam zijn. Deze krachten worden vooral ingezet in de meest kwetsbare Amsterdamse buurten en wijken, zodat we ook goed zicht krijgen wat er speelt op het gebied van (georganiseerde) criminaliteit.
4. We ontwikkelen een Amsterdamse aanpak tegen discriminatie, seksueel geweld, exposing en shaming in de fysieke en online wereld. We besteden specifiek aandacht aan de impact van exposen en shamen van jonge vrouwen en LHBTIQ+-personen uit gemeenschappen waarin seksualiteit een taboe is. De aanpak richt zich op de bescherming van slachtoffers, de aanpak van daders en preventie van daderschap. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
5. Alle inwoners van Amsterdam die slachtoffer zijn van huiselijk geweld hebben toegang tot adequate hulpverlening, ongeacht hun verblijfsstatus. De capaciteit voor opvang wordt uitgebreid en zodanig ingericht dat het principe van 'alles-onder-één-dak' wordt gevolgd zodat er zo min mogelijk verhuisbewegingen nodig zijn. Slachtoffers van huiselijk geweld die nergens anders terecht kunnen, komen in aanmerking voor urgentie bij woningtoewijzing. Om slachtoffers van huwelijksdwang te helpen wordt een aanpak tegen huwelijksdwang en achterlating van vrouwen ontwikkeld.
6. We bestrijden mensenhandel en uitbuiting. We verzekeren opvang en zorg voor slachtoffers van mensenhandel, zonder voorwaarden.
7. Amsterdam stimuleert de uitbreiding van het aantal buurt- en jongerenrechtbanken in de stad. We blijven investeren in bemiddeling tussen burens en in buurten.
8. We werken intensief samen met het OM, de Belastingdienst, de Rijksoverheid, vastgoedondernemingen en woningbouwcorporaties om ondermijning (de vermenging van de boven- en onderwereld) in Amsterdam tegen te gaan. Partijen die niet-integer zijn wordt het ondernemen in Amsterdam onmogelijk gemaakt door strenge BIBOB-toetsen, het proactief inzetten van de Beleidsregel Integriteit en Overeenkomst en waar mogelijk het intrekken van vergunning en het sluiten van woningen, bedrijven en andere locaties waar georganiseerde criminaliteit plaatsvindt. Het gebruik van een vergunningsplicht, zoals in de Hoogstraten al gebeurt, wordt uitgebreid. Hiermee moeten ondernemers aan de voorkant aantonen dat hun onderneming 'schoon' is, in plaats van als de onderneming al gevestigd is.

- 9.** We blijven er bij het Rijk op aandringen om samen met steden als Amsterdam belastingontduiking en het bestaan van brievenbusfirma's, in ieder geval organisaties die handelen in (kern)wapens, tegen te gaan door het veranderen van wetgeving en actieve handhaving.
- 10.** GroenLinks is voor de legalisatie van softdrugs en partydrugs en psychedelische middelen zoals xtc en paddo's. Binnen de wettelijke mogelijkheden zet GroenLinks zich in om de aanvoer, opslag en verkoop van softdrugs zo veilig mogelijk te maken. De gemeente verwelkomt de oprichting van cannabis social clubs. Op feesten waar drugs wordt gebruikt worden voorlichting en kwaliteitstesten aangeboden. Op kleine hoeveelheden bezit van partydrugs zoals xtc en paddo's voor persoonlijk gebruik wordt niet gehandhaafd. We zetten in op het verder spreiden van coffeeshops over de stad, en het weren van grootschalige en overlastgevende verkooppunten in de binnenstad.
- 11.** Het verbieden van softdrugs voor toeristen leidt tot een verschuiving naar straathandel. Daar worden jonge Amsterdammers, die zich laten verleiden om snel geld te verdienen, de dupe van. Ook is het slecht voor de leefbaarheid en het welzijn van buurtbewoners. We zijn daarom tegen de invoering van een ingezetenencriterium.
- 12.** We ontwikkelen een bewustwordingscampagne waarmee gebruikers van cocaïne worden gewezen op de impact van hun gebruik op de veiligheid van anderen.
- 13.** Amsterdam steunt waar mogelijk een intensivering van de werving van vrouwen, LHBTIQ+-personen, mensen met een beperking, mensen van kleur en mensen met een migratieachtergrond bij de politie, en heeft speciale aandacht voor het creëren van een veilige, inclusieve werkcultuur. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**
- 14.** Binnen de politie Amsterdam zijn voldoende politiemensen en BOA's getraind in het herkennen van discriminatie en discriminerend geweld. Bij melding en aangifte van dit type geweld krijgen slachtoffers contact met deze experts. Melding en verwerking van discriminatie en discriminatie-gerelateerd geweld wordt apart geregistreerd zodat de politie en politiek effectieve maatregelen kunnen nemen tegen discriminatie. We starten in Amsterdam een pilot met eigen discriminatie rechercheurs. Ook starten we in Amsterdam met het steviger borgen van het essentiële werk van Roze in Blauw, zodat dit netwerk niet alleen afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers. **ZIE OOK 'DE GELIJKWAARDIGE EN INCLUSIEVE STAD' OP PAGINA 70**

- 15.** BOA's, politieagenten en personeel openbaar vervoer worden getraind in het de-escaleren van agressie. BOA's krijgen geen geweldsmiddelen (zoals een wapenstok of pepperspray). Het geweldsmonopolie blijft bij de politie. BOA's worden niet ingezet in hoogrisico- situaties of gebieden.
- 16.** In gebieden waar veel overlast voorkomt, zoals het centrum, breiden we de handhavingscapaciteit uit voor de aanpak van drugshandel op straat, alcoholoverlast, (zwerf)afval en wildplassers.
- 17.** We werken toe naar een gendersensitieve, veilige stad. We zijn bewust bezig met de manier waarop we onze straten en publieke ruimtes inrichten. We zetten in op meer veilige routes door de stad, die zo zijn ingericht en verlicht dat ze 's nachts veiliger te gebruiken zijn voor bijvoorbeeld vrouwen, LHBTIQ+-personen, mindervaliden en sekswerkers.
- 18.** We gaan recidive tegen door al tijdens detentie te werken aan terugkeer in de samenleving en door gedetineerden na het uitzitten van hun straf te helpen bij het vinden van huisvesting en werk.

WAT HEBBEN WE AL BEREIKT?

- We zetten ons in om etnisch profileren bij de politie tegen te gaan, zoals registraties van staandehoudingen en het stoppen met proactieve controles. We verzetten ons tegen preventief fouilleren in onze stad.
- We investeerden veel om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan. Hierin proberen we financieringsconstructies, malafide investeringen in vastgoed en horeca, witwassen en mensenhandel aan te pakken.
- 27 maatschappelijke groepen en organisaties, de gemeente en de politie hebben met elkaar de Regenboog Veiligheidsalliantie (RVA) gevormd om de veiligheid van de regenbooggemeenschap in Amsterdam te vergroten.
- GroenLinks diende een voorstel in om brievenbusfirma's in Amsterdam aan te pakken, zeker als het bedrijven zijn die betrokken zijn bij wapenhandel.
- Op initiatief van GroenLinks is Amsterdam nu deel van de internationale alliantie Steden tegen Kernwapens. Zo kan er met steden over de hele wereld druk worden uitgeoefend op nationale overheden om het bezit van kernwapens terug te dringen.
- Met het Masterplan Zuidoost werkt de gemeente samen met onder andere scholen, woningbouwcorporaties, de politie, jongeren en ondernemers aan een veilig en dynamisch Zuidoost waar het fijn is om te wonen en werken.

COLOFON

PROGRAMMA

Het verkiezingsprogramma is opgesteld door de programmacommissie: Amir Nazar, Femke Roosma, Jasper Blom, Kauthar Bouchallikht, Maaïke Stevens-Leusink, Margreet de Boer (voorzitter), Rebecca Luyf, Rens van Tilburg, Ruben Keijser en Tofik Dibi.

De commissie kreeg input van talloze Amsterdammers. We zijn allen zeer dankbaar voor de tijd die ze namen om hun deskundigheid en ervaringen met ons te delen tijdens gesprekken in de stad, digitaal of via schriftelijke inbreng.

REDACTIE

Sonja Alferink, Lonneke van Genugten

VORMGEVING

Nick van Bree

UITGAVE

Federatiebestuur GroenLinks Amsterdam

-

bestuur@groenlinksamsterdam.nl
amsterdam.groenlinks.nl

